

Lahkely:

RMK. I.

920

[Hivnyr. 9-16(?), 19-20,
29-30. és 269-272. l.]

Sürgöncím:

KESKENY VT

Mellyet

Az embernek elméjébe ütköző
tsuda gondolatoknak akadékból, háboru
elmékedéseknek köveiből, és sokféle
kérelkedéseknek sűrűjéből, a' men
nyire lehetett, most másodszor
dövebben kiirtott.

KEGYELMES URUNK

Udvari Prédikátora

P A P A I P. I M R E.

Mátthe Ev. 7. vers 14.

Szoros kapu és keskeny út, mely viszen
az életre, és kevesek kik meg
találják azt.

Nyomtattatott

GYULA FEJERVÁRAI 1617 Esztendőben

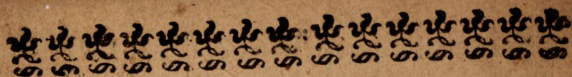
MAJOR MARTON ÁLTAL

2. Corinth. 10. vers. 5.

Minden emberi okoskodásokat elfordi-
tunk, és minden dologat mely magát fel-
emeli az Isteni észmértet ellen: Es az
embereknek gondolatyokat foglyul visz-
szük, hogy a' Christusnak engedjenek.

M. M. MŰZEUM KÖNYVTÁRA
II. N. ...
1934. é. v. 28.

Nemzetes Vitézlő

Nagy Ajtai

CSEREI MIKLÓSNAK,

A MI KEGYELMES URUNK
Fejedelmünk.

GYULA FEJERVÁRI
Fő Udvar Birájának &c.

Nékem joakaro Uramnak, lelki testi
állandó békeséget.

Mikoron látnám egyéb keresz-
tény Nemzeteknek tulajdon
nyelveken irott és ki borsátra-
tott könyveknek bővségét,
mellyekben az Örök Istennek tulajdonlá-
git, és tsudálatos dolgait; az embernek
esetét és nyavalyásságát, abból való ki-
szabadulásának modgyát; az idvességnek
utár úgy ki rajszollyák, és a' külföldi kü-
lföldi elméknek meg foghatása szerint,
úgy tractállyák, hogy kiki közzülök ha ke-
gyes szerénységtől viseltetik, mind azok-
rol je

Töljő moddal és hasznos épüléssel elmélkedhetik, elméjébe űrköző háboru gondolatoknak és sokféle kételkedéseknek azok által Isten után eleget tehet, megfelelhet, vagy csak valami könnyebféget vehet: Ez lárástól fakadék ily gondolat-ra, hogy énis a' mi Nemzetünknek kiközött nem oly bőva' magunk nyelvén írott könyv, a' mivel tudnék az Urtól vőtt talentum szerint, joval lenék, és az idvefégre az utat ha a' nagy kövek ből nem; akar csak a' gazbol egy őllel valo elhárelással mutatnám,

Nem volt az nékem felőtt végé, hogy vagy *locus communis*okat a' mint hijuk, irjak, noha valoba kívántatnék nekünk egyéb nemzetek fölött, vagy akármi *objeclio*kat, az az, más vallásu ellenveretéseket iminnet amonatt ki szedegek, és azokra valo feleleteket le írogassak, mert ezekről a' *Scholákban* szépen tanérnak; vagy hogy e mostani időbē fen forgo mind két részre egyaránt lodulo yetekedéiről valakivel *disputalljak*, Hanē csak *in praxi* a' minémű gondolatok, okoskodások, elmélkedések és kételkedések, ottan ottā az embernek

elméjébe

elméjébe őrtlenek azokra maguk nyelvén. noha többre könnyebb volt volna néké ha úgy írták volna (zükfés) gesbnek lenni Déak nyelv szerint le írnom, azokra mondom rövideden kéval képpen pedig *váriokkal* de az irásban fundaltatottakkal meg felellyek.

Nem érkeztem ugyan a' mire igyekeztem, kváléképpen az első *édnióban* mely csak őt árkuson valade most tizen ötre is bővitettem; Nemis oly munka, mint ha még meg annyi kédek, és több kételkedések né fordulhatnának elé, de ki győzőe mindē ember izve gondolatyát ki találni? Szinrēn abban forog pedig ez könyvecskében a' mesterfég!

Ez mostani ki nyomtatásra indítottanak sokan, de nevezet szerint *kegyelmed Nemzetes Cserei Ur* bölts itélettel meg gondolván azt, hogy mind ennyi izomorú és háboru Hád izélvelz nek habjaközörtis, jo dolog volna az Isten keresni, a' kegyelemnek orizágát épiteni, oly kéz indulattal és szereten ől vifelteték, hogy ez köyvetségnek ki nyomtatattalától go vifelését és illendő költégét is nem kémélé, mely kegyelmed ezből jo lágos tselkedetir jutalmazamag az Ur ama napon.

Azért, a' ki ez köyvetséket olvasd, ha mi épületedre valot találz benne, áldott az Ur neve, te pedig tudos ne hántorgasd, hanem ha miben derekassabb ekatást kívánsz, hogy ama mondá rajtad ne essék. *példa beszéd 15. vers. 12. 14.* a' tudosságtól meny végére. Írtam *Fejérvárait* Ezer hatváz ötven hetedik szüendőben.

TAPAI P. IMRE

Rendi a' kívált-képpen való dolgoknak.

Titulus.

Levél.

I.	Az Istenről.	17.
II.	Az Istennek isméréstiről.	24.
III.	E' világnak igazgattatásáról.	29.
IV.	A' szent Irásról.	43.
V.	Az embernek esztéről.	49.
VI.	Az elválásról.	51.
VII.	A' Bűnről.	55.
	Az eredendő bűnről.	177.
VIII.	A' bűnben megkeményült ember ről.	66.
IX.	A' Szent Lélek ellé való vétekről	71.
X.	A' vérkeknek grádusáról	80.
XI.	A' vérkes embernek maga mentse- géről.	86.
XII.	Az Istennek várakozásáról.	99.
XIII.	Az Istennek el Hivásáról.	102.
XIV.	Az Istenhez való meg téréséről	107.
XV.	A' Meg Igazulásról.	116.
XVI.	A' Hitről.	120.
XVII.	Az újja születéséről.	129.
XVIII.	A' bűn botsánatról.	132.
XIX.	A' fiuvá fogadásnak lelkéről.	135.
XX.	A' lelki kéfértetekről.	139.
XXI.	Az embernek külfő meg próbálta- tásáról.	147.
		XXI.

XXII.	A' hitnek meg erősítéséről	152.
XXIII.	A' Keresztiségről.	152.
XXIV.	Ur vatsorájáról.	159.
XXV.	Az jótsekedetekről.	160.
XXVI.	A' bűnről.	168.
XXVII.	Az Anyák Anyák magok viselé- ről.	172.
XXVIII.	A' szolgákról.	186.
XXIX.	Ez világi birodalomról.	193.
XXX.	Az ezközőkkel való élésről.	206.
XXXI.	Az Anyaszentegynázról.	212.
XXXII.	A' fogadás tévééről.	220.
XXXIII.	Az Esküvééről.	224.
XXXIV.	A' Hazugságról.	226.
XXXV.	A' varásokról.	227.
XXXVI.	Lelek eszméreti ellen tseke- désről.	234.
XXXVII.	A' nyomorúság szenvedéséről.	238.
XXXVIII.	A' Halálról.	243.
XXXIX.	A' temetéséről.	253.
XL.	Az ember lelkéről.	254.
XLI.	Feltámadásról.	259.
XLII.	Az ítéltről.	264.
XLIII.	Az örök életéről.	268.

I. Corinth. 1. 25. és 2. v. 14.

A lelkes ember meg nem foghatja azokat, a' mellyek az Istennek telkeje: mert ő neki bolondságnak teccik. De az Istennek bolondsága bőltsebb az emberek bőltsefégenél.

Prov. 9. 7. & 17. vers. 10.

A ki tanítja a' tsufolót, nyer magának szidalmat: foganatosb pedig a' dorgálás az észesnél, inkább hogy nem mint ha meg vernéd a' bolondot százszor is.

KESKENY VT.

az az

Sokféle kételkedések, tsuda gondolatok, háboru elmékedések, mellyek hol egy hol más alkalmatossággal, az embernek elméjébe ötlenek.

I. AZ ISTENRŐL

Kérdés Vagyoné mod benne, hogy kételkedő elmémert feleletíddel segíthesd Felelet. Az Isten ad erőt mind énnékem a' feleletre, s. mind háboru elmédnek le tsédesetélére, csak hogy józanon, szelédén, nem megárlakodott vakmerőséggel, hanem tanuláira való engedelmességgel vegyed feleletimet.

K. Első kételkedésem, mint nehéz kö fekszik szívemen: Talám nincs Isten? Az Istenről.

E. Nem kitsin kö fogta habzó elmédet,

B

elmédet,

elmédet, azért, mond meg nékem nyilván, mitsoda okok miatt jutcz ily gondolatra.

K. Előben ezért, mert látom hogy nagyobb része ez világnak szintén úgy él, mint ha sem pokol sem menyországban nem volna?

F. Hogy egy része ez világnak úgy él, s. más része külföldben él, inkább tapasztalható jele az, hogy vagyon Isten és Isteni gondviselés, mert holott ez egész világon minden emberekben azon emberi természet, és természet szerént való hajlando ág vagyon, honnats. ki-ről vagyon tehát az életben való külömbfég, ha az Istentől nem?

K. Látom ezt is hogy a' kegyes ember bocsút szenved, meg nyomorittatik ok-nélkül; ebből is azt gondolom: Nincsen Isten?

19. F. Te annak okait nem tudod.
13. Talám annak az embernek vannak titkos bűnei, mellyekért Isten reá bocsá-

tot, ártatlanul, a' nékik adot hit ellen; El mene Saul véle, ezért való büntetés nélkül, meg hala: De imé két fia és öt unokái lakolának miatta, mert mind a' heret fel akaszták szegényeket, szintén árpa aratáskor. 2. Samuel. 21.

5. Eorődszer. Hogy sok bűn ez *Calv. lib. 1. inst. c. 5.* világon büntetetlen marad, az annak a' jele, hogy léfzen jóvendő itilét az melyre halad; mert ha most minden bűn megh büntetődne, nem léfzen itillet majd azt vélhetnéd. *Aud. lib. 1. de civ. Dei c. 8.* Isten; Ha most semmi bűn meg nem büntetődne, nincsen Isteni gondviselés, azt itilhetnéd.

K. Nem tudtam én mindezeket?

F. Azt mondgya Dávid maga *Ps. 73. 22.* Isten Soltár könyvében; Mikor ez dolgon törtém elmém, bolond valék úgy mond hogy nem tudtam, mint az barom olyan valék hogy nem értettem. Láttam úgy mond hogy az Istenetlen mint a' zöldellő fa fel nevet.

kedett magosán, azonban keresém ötet, az helyét szemlélem, az holott lakának, üressen lőlem. Ps. 37. 35.

K. Hitesd el hát velem tellyeséggel hogy legyen Isten?

F. Ez egész világ meg mutattya, hogy legyen Isten. Mert ez világnak kezdete Istentől vagyon, holott semmi maga magát nem teretheti: nemis öröktől fogva való; mert mind kezdete vagyon, a' mint mondam, s. mind pedig vége léfzen, holott mindē dolgok romlásra hajlandok sőt ugyan romlandok; az örökké valóságban pedig se kezdet se vég sem romladoság nintsen.

2. Másodszor. Az emberi állat meg mutattya hogy legyen Isten. Mert meny el elméddel szintén az legh első emberre; az a' legh első ember kitől vött eredetet? maga magát né nemzhette, maga magát nem teremthette tehát más valaki, a' pedig nem egyéb hanem az örök Isten.

3 Har-

3. Harmadszor. Ez világ alkotmányinak szép rendi meg mutattya hogy legyen Isten. Mert mitsoda igazgattya és rendeli azokat ha az Isten nem? Az éltető állatok, egy másnak; az fellegek szolgálnak az ide alá valoknak; az itt alatt termő párák és gőzölgések szolgálnak az fellegeknek; Az ég az fényes Nap az ő gyors menésével; és kerülésével; az Hold változásival; az Csillagok ékes rendtartásokkal és ragyago tsillamlásokkal, egy másfhoz közel és tavul lételekkel, ugyan ki beszéllik az Istennek haralmát és ditsőségét, úgy hogy helyesen mondatik amaz közönséges Vers.

Qui negat esse Deum, celi mox sidera spectet,

Sidera qui spectat non negat esse Deū

4. Negyedszer. Holott minden helynek vadnak lakosai, úgy mint a' föld rakva minden féle állatokkal; a' Tenger halakkal; a' sok épületek

b 3

emberek-

emberekkel; a' pokol ördögökkel; az Eghnek sem kel üresnek lenni, noha oda sem kell tellyességgel rekelizteni az Istent. *Iob. 12. v. 7. 8.*

II AZ ISTENNEKESME retiről.

K. Tudgya é minden nemzetiség, hogy legyen Isten?

Mich. 4. 7. 8. F. Nem volt soha és nincsen soha oly nemzet, a' kinél elméjébe természet szerint belé nem nyomtatott avagy oltatott volna e' tudomány hogy legyen valami Isten. Gondoly akarminemű vad nemzetet, pogányokat, Indusokat, Brassiliaiakot, China országbelieket Japoniaiakot, vagy egyebeket, nem találsz olyat, kinél az Istenségnék valami szikrája nem csilámlanék.

K. Honnét vagyon az?

F. A' természetből Mert természet szerint belé oltatott az a nemzet, z

emberi nemzetbe. *Rom. 1. 19.*

2. Másodszor. Ez széles világnak alkotmányinak izemléletéből, a' közönléges gondviseletéből, napnak, holdnak, csillagoknak feljövélékből, effőnek harmatnak le származásokból, a' földnek és fának termésekből, az esztendőnek négyréizeinek fordulásokból, és több efféle emberi hatalmat fellyúl mulo dolgokból elzében vélszi minden Nemzet, hogy legyen Isten *Rom. 1. 20. Matth. 5. 45. Act. 14. 17.*

3. Harmadszor. Az Istennek iutiből. Mikor menydörgések, vilámátok, meny-útó kövek, sebes effők, veszedelmes szelek földindulások, és hasonló rettenetességek lélsznek, kitől még a' fene vadak és tengeri halak is iutoznak, nincs oly emberi nemzet a' ki az Istenséget és annak hatalmaságát nem érzéné vagy elzében nem venne.

4. Negy. d

4. Negyedszer. Lelkek esmeretiből. Mert ha az Istentelen ember tellyességgel el hithetherné magával, hogy nincsen Isten, honnét legyen tehát, hogy az emberi társaság kívül budosván, csak a' fa levélnek tserdüléséről is meg retten...

5. Eoródször. Az emberek tselekedetiből. Innet vagyon az, hogy inkább nappot, holdat, oktalán állatot, fát, követ, vagy egyebet, tart Isten gyanánt, hogy sem mint magát tellyességgel Isten nélkül valónak tartaná, vagy állatná.

K. Mitől vagyon tehát hogy ez világ nem mind azon egy Istent vall?

F. Az ember mihelt ez világra születik, az Isteniségnek valami képzelését hozza magával, annak utánna ha fel nevelkedik, az az Ő Istē felől való homályos képzése el neveztetik azoknak vallásokról és réligiojokrol a' kik között nevelkedik, Török között Mahométistának,

stának, Spaniol országban Pápiistának, és mind addig mint egy tapogartva keresi az Istent *Act. 17. 27.* csak ahoz ragazkodván a' mit szülei avagy fel nevelői vertek elméjébe, miglen olzrán az Istē az embert meg világosittya, hja, és igaz esmeretire hozza.

K. Mitsoda tehát az oka, hogy némelyek Pogányoknak hivattatnak?

F. Nem az ugyan, mint ha semmi Istent nem vallanának, hanem, mivelhogy ki legyen az igaz Isten, és minémű legyen, nem tudgyák, az Istennek kegyelmének titkait nem értik, a' Fiut nem esmerik, az Ő ez világra való jövéjét és váltásagunknak érdemét az üdvösségnek utát sokan soha nemis hallották. *Ioh. 4. 22. Gal. 4. 8.*

K. Miért tehát hogy el kárhoznak, holott Isten nem adta nekik szent Fiának esmeretit, hogy az által üdvözülhetnének?

F. Nemis

F. Nemis kárhoznak el azért,
hogy az megh ígért és eljött Mes-
siás Christusban nem hitrenek,
holott az Evangélium ő rüők so-
om. 10. ha nemis hallatott, mimodó hin-
nének abban a ki felől nem hal-
lattanak.

K Hát miért kárhoznak el?

F. Azért, mert noha az termé-
szeti esméret szerint meg esmér-
ték hogy légyen Isten, és ez világ-
nak el nézéséből eszékbe vötték
azon Istennek haralmát, mindaz-
által nem ditsóitették az Istent, a
szerint az esméret szerint, sem pe-
dig néki hálaót nem adtanak, ha-
nem hijába valokká lőrtének az ő
okoskodásokban, magokat böl-
tseknek alitván, balgatagokká let-
tenek, annakokáért magok ment-
hetetlenek az Istennek itéletclőtt.

Rom 1. 21.

*K. Ha nem volt semmi törvényeik-
be adarva, a mely szerint rendelték
volna életüket?*

F. Magok

az a' jele, hogy Isten igazgatya.
*K. Mikor bomlott meg a' Napnak já-
rása az Egen?*

F. Mikor megállott az Nap az
Eghen? Mint Josué ideiben.

2. Másodszor. Mikor az Eghen.
vizá tért az nap tíz grádussal, azo-
kon a' grádusokon mellyeken alá
ment volt immár. *Esa. 38. 8.*

3. Harmadszor. Mikor fényes
nappal meg setetült az Nap az
Eghen. Mint az Christus szén
védelékor.

Ezek a' dolgok meg mutatyák,
hogy a' Nap az Eghen nem magá-
tol tsak, hanem az Istennek igaz-
gatásától függ, jár, kél és fordul.

K. Azt hallottam, Hét Egek vannak.

F. Nem tudom azt bizonyoson,
de tudok hármát, a' szent írásból, *2 Cor. 12.*
Első, a' levegő Egh, a' föld színétől 2.
fogya az Holdnak udvaráig; másik,
a' Csillagos Egh, Harmadik a'
Menyország.

K. A

Hold. K. A Hold az Eghen mi hasznos részben?

F. A' Hold telik, és fogy. Es így a Hold tölte, s. fogyta, télzi az tizenkét Holnapokot, a' tizenkét holnapok résznek egy elfzendőt.

2. Másodszor. A' Hold hivesíti az Ertszakát, úgy hogy, ha a' nem volna, tehát a' Napnak szüntelē valo hévfége miatt, minden teremtet állat elrikkadna, és minden vetemény ki száradna.

3. Az Istennek bőltsefége tehát, hogy nem tsak a' Nap hanē a' Hold is az Eghen szolgálnak ez világnak.

Csillag. K. Mitől vagyon hogy Csillagok nincsenek nappal?

F. A' Csillagok etszaka ragyognak és tündöklének. de mihelt a' fényes Nap fel virrad, az ő fényével és ki terjett világosságával el fogja és el fedi a' Csillagokat, s. azért a' Csillagok nem látzanak nappal.

K. A.

K. A' Szivárvány az Egen, mire valo. Szivár

F. Hiszem látod zöld és veres vány. szinnel elegyes.

K. De azt kérdem, Mire valo?

F. A Zöld szín, vízi szín, jelenti az meglőtt vízözönt, hogy többé viz miatt e' világ el nem vész; A veres szín, tűz szín, jelenti ez világnak tűz miatt kőve kezendő végét.

K. A menydörgés felől mit mondasz?

F. A menydörgés, az Istennek haragos szava, azt mondgya Dávid. A meny. kővek, az istennek nyilai.

ps. 18.

K. Valoba félek, mikor menydörgés vagyon?

F. Nem csuda. mert Pharao király is fél valo. Exod. 9.

2. Másodszor. Nem csuda: mert még az oktan állat is fél, sőt a' szarvas ijettében idéttlent szül. psal. 29.

K. A Szél szabadon fu, nincs Isten. Szél nek arra gondgya.

F. Szabadon ugyan, én sem tagadom.

C

dom, de Isten parancsol annakis. Miért tehát néha a' szél nagy romlást téstén? A Jobnak fiait leányit ōlízve rontá, a Háznak négy szegelletit megrendíté, s. más házat nem bánta? Mi az oka? Az hogy a' szélis az Istennek akaratyától függ, és annak enged.

2. Ha Isten parancsolja, a' szél fászkákat hajt azonnal arra az országra, valamelyre Isten parancsolja. *Exod. 10. 14.*

Föld.

K. Hát a' Föld?

F. A Földetis az Isten tartja, hogy meg ne mozduljon, de affelől ha Isten akarja, mindgyárt föld indulás leszén, s. az a' jele, hogy ōis az Istennek igazgatásától függ, nem csak magától áll.

2. Másodszor. Ha Isten parancsolja, két felé válik a' föld; s. azis jele, hogy Istentől függ, nem csak magától áll. *Num. 16. v. 31. 32. Meg bafáda a' föld, meg nyitá az ő száját, és elnye-*

és el nyelé az embereket, és minden marhájokat.

K. A viz felől azt gondolom: Sza- *Viz* badgyában foly az ő folyásában; Nincs Istennek arra gondgya?

F. Nem jól gondolod. Mert látodé hogy a' Viz hol egyenesen foly, hol kerül, hol tekerül, hol vízszá foly; az Isten hajtogatja valahova akarja, azt mondgya Salamon *Proverb. 21. v. 1.*

2. Másodszor. A viz két felé vált, s. úgy állott mint a' kő fal, vízi természet kivül, s. az Isten népének száraz lábbal való által menetelt engedett. *Exod. 14. v. 22.*

3. A Jordánnak folyo vizeis, két felé válék, Jósue idejében; Melynek ōrök emlékeztetire tizenkét kővet hozának kiakkora' Jordánnak kő zepiből; annakutanna meg térének ismét a' Jordánnak vizei az ő helyekre, és folynak vala, úgy mint az elött. *Josue 4. v. 18.*

4. Elifeus az Illyés palástyával megúté a' folyó vizet, és két felé válék 2. Reg. 2. v. 14.

5. Minden folyó vizek sietnek a' Tengerbe, honnatt ki jöttek, mégis a' Tenger soha meg nem árrad. Eccles. 1. v. 7.

Mind ezek meg mutatják, hogy az vizek is nem csak magoktól folynak, hanem az Isten igazgatásától fűgnek és folydogálnak.

Tenger K. A Tenger felől azt hallom; ha elszakadna, ez egész világot elbűnhetné?

F. Ne is kételkedgyél abban, mert ez egész világnak több része Víz, hogy nem száraz föld.

K. Talán valami nagy hegyek szorztatják a' Tengers; hogy ki ne folyjon ez egész földnek elbűnhésére?

F. De hogy; Egy csepp hegy síncsen sok helyen, egyenes sík mező a' tenger partya: De az Istennek hatalma tiltja meg; Eddig jő ki és ne tovább;

továb; azt írja Job, könyvének harmincz nyolcz részében, v. 10, 11.

2. Másodszor Innét vagy on, hogy hat óra alatt néhol el foly a' tenger Nap nyugot felé sebesen, és szárazon hadgya a' helyét; Azonban ismét hat óra alatt vissza jő nagy sietéssel azon előbbi helyére, és ekképpen meg tartja az ő határát.

3. Ez az Istennek látható hatalma és bölcsesége, hogy legyen lako föld is az embereknek és barmoknak.

Hal

K. Avagy csak a' Hal szabadon uszkál a' Vízben; Nincs Istennek arra gondja?

F. Szabadon ugyan, En sem tagadom, de arrais vagy on Istennek vigyázása. Mert a' Halásznak a' horgára nem akad egyéb hal, hanem a' kit Isten ad néki. Mint Péter halászája erre példa, és a' Jonás példája, holott a' Halnak parancsola az Isten, mint szintén egyéb terem-

Jon. 2. v. 1

K. A

Tűz. K. Atűz felől azt gondolom: ég ő, természeteszerezint, csak tegyenek valamit rá, a' mit égeffen: Nem kel ut az Istennek igazgatása?

F. Ezt sem jól gondold. Mert a' Tűz, akar mit hánnyanak rá, nem égeti meg, ha Isten megh tiltja. Mint a' Babiloniai kemenczében, a' tűz nem égeté meg az három iffiakat.

2 Ellenben ismét, A tűz, természetellen, a' vizet is meg égeti, ha Isten parancsolja. Mint Illyés idejében a' Báál prophetáinak vizét, mely az árokban vala, meg égeté a' tűz. 1 Reg. 18. v. 35. 38.

K. Természete ellen is cselekeszik tehát a' Teremtő állat, ha a' Teremtő Isten kívánja?

Vajsz. F. Nem tudodé, hogy a' féjszeis usza' vizen, ha Isten parancsolja.

K. Kélláta azt.

F. Látra Eliseus; és az ember a' ki ki vőtte a' féjzét a' vizből.

Reg. 6. v. 6.

K. Va-

K. Vagyoné még több akadályod, mely miatt jucz oly gondolatra, hogy e' világot nem Isten igazgatja?

F. Vagyon.

K. Látnom, hogy a' barom és egyéb okta- *Férgek és*
lan állat semmit sem függ az Istenről? *oktalan*
állatok

F. Nem jól látod. Mert nincs oly alá való teremtetett állat, mely nem engedne, ha az Istē szolittja. El jő a' féreg, a' béka, a' tetű, a' bogár, a' fáska, az eger, a' kigyó, a' cserebogár, a' hernyo; ha az Isten küldi ezeket; azonnal el jőnek, a' mezei gyümölcsnek vesztéire, az embernek büntetésére, mint az Ægyiptomiakra. Exod. 8. Es mint a' Hérodest meg emeszték a' férgek. Act. 12.

2 Ha Isten parancsolja, a' Számár emberi szozatott szol, mint a' Bálám számára, az uton meg szolala, és monda Bálámnak. Mit vétetem tenéked hogy immár engemet háromszor vertél meg. Num. 22. v. 28.

3. Ellenben pedig; Ha az Isten meg

megtiltya, az Eb sem mozditya meg nyelvét, az az nem ugat. Ejszélkor jöve ki Aegyptombol az Izrael népe, nagy zörgéssel, tsaté-patéval, rakodással, költöződéssel, de az eb sem mozdítá meg nyelvét ellenek, természeté kívül kiváltképpen érzakának idején. *Exod. 11. v. 7.*

4. Ha Isten megtiltya; Az éh oroszlány nem bánthatty az embert mint Danielt nem bántá a' veremben, noha azért vetették vala oda, hogy az oroszlány elszaggassa Danielt. *Dan. 6.*

5 Ha az Isten megtiltya; A kigyó sem tsipi meg az ember kezét. Mint Pál venyiket szed vala hogy a' tűzre rakja, a' kigyó a' kezére ragada, de nem lőn semmi nyavalyája. *Act. 28.*

Madár K. Hát a' madár felől mit mondasz?

F. Ha Isten parancsol néki, ő is enged az ő teremtményének. A Hollok visznek vala kenyeret és húst minden-

mindennap ebédjére s vacsorájára, lilyélnek, a' drágaságnak idején; és ekképpen táplállyák vala az Isten parancsolatyából. *1Reg. 17. v. 6.*

2. A Strucz madár, goromba állat, az ő tojását el hadgya a' tenger partján, a' fővénben takarván, ugy anyira hogy el felelkezik rola, és a' baromis el tapodgya; a' mezei vad is el nyomodgya; De az Isten a' napnak az ő fényével melegítvén, ki költi más munkája által, a' strucz madárnak gondviseletlensége miatt. *Job 39. 17.*

K; Sokat tanulok én ezekből?

F Tanuld meg hogy meny. föld és minden azokban lévő teremtet állat, az Istenben él, mozog és vagon, és hogy semmi nincsen, a' mi egy szem pillantásig megálhatna, ha Istentől kézenfogva nem tartatnék.

2. Másodszor. Ne gondold azt, mint ha az Isten ez világot csak teremtette

remtette volna, és osztán veszté-
ben hatta volna, akár hová legyen.
Mert igen oktalán az a' ki valami-
hez fog, nem tudván mi végre; Az
Isten pedig bölcs, a' ki mindent bi-
zonyos végre teremtet, még a' go-
nosztis a' veszedelemnek napjára-
példabe. 16. 3.

2. Igen tudatlan műves volna az,
a' ki művét el vegezvén, nem tud-
ná avagy nem akarná igazgatni. Az
Isten pedig tudgya és akarjais e' vi-
lágot igazgatni, mert győnyörkő-
dik az ő kezének munkáiban..
psal. 104. v. 31.

*K. Miért irtozik hát az ember an-
nyira a' kigyótól, békától?*

F. Nem a' teremtés annak oka..
Mert az Isten meg tekinté, valamit
teremtett vala, és imé igen jó vala.

2. Másodszor. Nemis a' kigyó
béka, magában, annak az oka. Mert
őtet az Isten széppé teremtet va-
la, nem- irtozott az ember tőle,
nemis vala ártalmas állat. 3. Ha-

3. Hanem annak oka, az ember-
nek esete, és meg vesztet természe-
te a' bűn miatt, úgy hogy immár
lok állat ártalmára vagyon és irro-
zálára az embernek, a' boszuálló
Istennek büntetéséből, mint a'
Izent Irásmondgya.

IV. A SZENT IRASROL

K. Vagyon é inkább szent Irás?

F. Ha immár el hitetted magad-
dal, hogy legyen Isten és Isteni
gondviselés, el kell hinned azt is
hogy azon Isten egyízer s. mind Ur
és király legyen. Hogy ha azért ez
világi királyok Fejedelmek, törvé-
nyekkel, és ki adott parancsolatok-
kal, birják és igazgatják az ő biro-
dalmok alatt valokat; annyival in-
kább az bölcs Isten birja ez földet
törvényével, rendelésekkel, paran-
csolatokkal, ígéretekkel, fenyege-
tésekkel, ki jelentet akarattjával;
mind ez pedig nem egyéb, hanem
az egész szent Irás. K. Miért

K. Miért hogy mostan láthatóképen nem mutatya meg magát az Isten?

F. Az Isten, az első időkben meg jelent ugyan ottan ottan, és maga szájának szollásával vezzerlette az ő népét; de annakutánna az Istennek népe sokasodván, levél által szollot vélek, az az, a' törvennek le írásával és kiadásával, a' Propheták és Apostolok írásival tanétotta és tanétya mostis az ő Anya szent egy házát.

2. Másodszor. Az Isten ez aránt úgy báanik az emberrel, mint az ember a' maga gyermekével. Miglen az gyermek nevedéken, maguk beszédével tanétyuk, hön tartván szóval oktatjuk; annakutánna fel nevelkedvén, tőlünk elbósátyuk és levél írás által igazgatjuk.

3. Harmadszor. Es mint a' tanétó schola mester, elsőbben szóval tanétya és igeretekkel biztatya a' tanulo gyermeket; de annakutánna, nevelkedven, írással és törvént

cleibe

cleibe szabással igazgatya azon tanulónak elméjét.

K. Hogy hogy írhatta le Moses a' teremtetést, holott sok száz esztendővel született az után?

F A Patriárkák mint egy kézről kézre adták az ő fiaiknak, meg beszélvén Adám Sethnek, Seth Enósnak, Enos Kainánnak, Kajnán Mahaleelnek, Mahaleel Jarednek, Jared Enochnak, Enoch Matufalemnek, Matufalem Lamechnek, Lamech Noénak, és így illyen formán tudták a' Vizözönig: A vizözön után Noe meg beszéllette az ő fiainak, Abrahámig; Abrahámis meg beszéllette az ő fiainak, Mósesig; Móseszel osztán le íratta az Iste mind a' teremtetést. s. mind több sok csuda dolgait. *Exod 17. 14.*

K Ha a' szent Irás csak olyan mine az egyéb írás.

F. Nem. Mert a' szent írásban az Istennek oly nagylágos tsuda teteli és dolgai

és dolgai irattatnak le, minemű az Izrael népének a' veres tengeren száraz lábbal való által hozatása; a' puztában negyven éltendeig mennyei kenyérrel tápláltatása; Az Napnak az égen meg állása; halottaknak fel támadása, és a' többi &c. ilyen dolgok soha semmi egyéb írásokban nem találhatnak.

2. Másodszor. Mert a' szent írásban oly szentléges parancsolatok és mennyei ígéretek adatnak előttünkben, minéműek soha semmi egyéb írásokban nem találhatnak.

3. Harmadszor. Mert a' szent írásbéli törvény, úgy meg rettentti a' bűnbű elő embert, és az Evágéliū úgy meg vigasztallja a' megtérő ēbert hogy sēmi egyéb írás arra nēerkezik, nēis arra való.

K. Ha oly homályoson vannak némely dolgok az Írásban?

F. Sēmi homály nincs az idveffégnek dolgára nézve, elégséges világosa' mibē az idvōffégre szükséges

K. Ha

K. Ha néhololy együgyű szok vadnak a szent Írásban.

F. Azis a' mi javunkra vagyon. Mert ha az Isten az ō meg foghatatlan Isteni fellégéhez képeit való szokkal szollana, még sem érthetné az ember, mint az Istennek csak ez egy nevéis, *Eheje* meg mutatya: De *Exod. 3* mint az édes Atya, gyermekihez szabja magát, s. gyermeki szokkal szól nekik; így szól az Isten is a' szent írásban minékünk.

K. Hideg lelés ellen a' szent írásból jóé valamit le írnia, és a' betegnek nyakára kötni?

F. Nem jó. Mert az Isten igije nem testi betegfégnék hanem lelki betegfégnék orvoslága.

2. Másodszor. Az Isten szívet kíván, hogy az ō igéjét szívedben be vegyed, nem a' nyakadra kössed.

3. Harmadszor. Boldogok a' kik az Istennek igéjét halgatják, és azt meg tartják, azt kiáltja Idvōzítónk. *Luc. 11.*

K. Mi

K. Mitől vagyon az, nemely embernek idővősségére szolgál a' szent irás; némelynek pedig csak bolondságnak láczik?

F. Nem a' szent irás annak az oka, hanem az embereknek különböző természetek. A Napnak hévlégetől a' víz megolvad, a' sár megkeményül; A napnak fényére egyenes szemmel néz a' Sas, azon napnak fényt nem szenvedheti a' bagoly. Nem a' nap a' vétkes mert a' nap egyaránt szolgál mindkettőnek, hanem a' sárnak természete. s a' bagolynak a' maga szemének gyengesége, az oka.

2. Másodszor. Azon egy virágról a' méh mézet, a' pok pedig mérget szí. nem a' virág a' vétkes, holott egyenlő succust ad mindkettőnek hanem a' poknak az maga mérges természete.

3. Harmadszor. A kőben megbotlik az ember, nem a' kő vétkes, mert

mert úgy minden ember megbotlanék abban, valaki azon által menne, hanem hogy megbotlik, annak oka, avagy a' térétlenség, avagy az embernek vigyázatlansága; avagy vaklaga így vagyó az Isten igéjének dolga az emberrel.

K. Hát az emberre nézve mi haszna a' szent irásnak?

F. Ez, hogy a' nyavalyás és elméjében feledéken ember az Istennek csudáldagainak megemlekezhesse; és hogy nyavalyásságából ki szabadulását, idővősségének urtyát és modgyát abból ki tanulhassa.

2. Tim. 3. 15.

V. A Z E M B E R N E K életéről.

K. Honnat vagyon az embernek nyavalyássága?

F. Az első embernek esetiből, a' kit Isten maga képére épfélegben és szentielegben teremtet vala, úgy

D hogy

hogy az ember ha végig abban meg marad vala, ez nyavalyásfágot elkerülhetne volna,

K. Miért teremtetten Isten az embert olyan változhatóvá?

F. Mi haszna hogy Isten ellen versengesz? ki volt néki tanácsosfia?

2. Mert az ember természetéhez illendő tulajdonfág kívántatott, nem lehetett az embert Istenné teremteni, hogy változhatatlan és bűnbe eshetetlen legyen, mint Önnön maga az Isten.

K. Miért nem gátolta meg tehát Isten az embernek eseti?

F. Azért mert nem akart erőszakot tenni az embernek akaratján.

2. Másodszor. Mert azzal akarta meg próbálni az embernek engedelmességét.

K. Mindnjárá vétközüké az egy emberb?

F. Minnyájon. úgy tanétya az Irás *Rom. 5. v. 12.*

K. Hogy

K. Hogy hogy lehet az, hogy egy embernek vétké minnyájunknak tulajdonéttassék.

F. Ugy, hogy az első ember nem magán való személy vala, hanem az egész emberi nemzetnek feje, kezdete. és mint egy törőke, kiből mint annyi ágak nevelkedrünk, és kinek ágyékából szrmaztunk.

Rom. 5. 12.

VI. AZ ELVALASZTASROL

K. Mitsoda indította tehát Isten arra, hogy mind elne vesszszünk?

F. Egyedül az ő kegyelmes szabad akaratya. *Eph. 1. 5.* Mint szintén mikor valamely király ellen pártütés léfszen, a' pártütők személy szerint edgyül edgyig méltok az halálra, de ha egy része meg tartatik életben, az a' király kegyelmessége; ha a' többi exéquáltarik, érdemlett büntetésekert szenvedik.

K. Ingerelheti é az el választott ember a'

ber a' meg vetettet, mivel ő ki hozatott a' veszedelemből?

F. Nem. Mert holott ő is azon Feh. 23. haragnak fia vala, az Isten ingyen valo kegyelmességéből könyörüle rajta.

K. Panaszolkodhatik-e az megvetett ember, hogy ő az veszedelemnek sárában hagyatott?

F. Nem. Mert érdemlett büntetést vészen, az Istennek igazságának kívánála szerint.

K. Mitsoda véget néz Isten ez cselekedetiben?

F. Hogy az ő kegyelmességének és irgalmaságának dicsősége ki tessék, a' kegyelemnek edényiben

Rom. 9. 23 az kik meg tartatnak: Azokban pedig az kik bűnökért el vésznek, megmutassa azt, hogy ő természet szerint Szent, és a bűnnek győzője, és hogy a' bűnnek büntetésében az ő ítéletinek igazsága nyilván kijelennye.

K. Er-

K. Ertem, hogy ezek meg lakolnak a' bűnért; de amazok könnyen jutnak az idveffégre?

F. Könnyen ugyan, ha csak ön. nön magokban nézed, de ha meg gondolod az Istennek Fiának szenvedésének érdemét, melyet érettek és helyetrek szenvedett, melyhez ők ragazkodnak és hitkekkel magokéva tessznek, eleget tettek az bűnért, nemkicsiny árron váltatnak bizony meg, nem vészendő állatokon mint aranyon vagy ezüstön, hanem drágalátos véren, tudniillik a' makulanélkül valo háránynak a' Jéfusnak vérén. 1. Pet. 1. 19.

K. Hogy hogy lehet e' kettő: Kegyelemből idvezülnek; s. eleget is tettek Christus által a' bűnért?

F. Ha az Atya Istennek induláryát tekénted, a' ki ingyen valo jó kedvéből küldött szent Fiát, az emberi testnek fel vételére, és a' mi váltságunkra, kegyelemből va-

da

gyon ez:

gyon ez: De ha az eljött Messias Christu'snak a' fel vett testben való kén szenvedését és halálát fontolod; elég tétel ez, az hiveknek bűnökért.

K. Meg tudhatja-e ember, hogy ő választott fia vagy leánya Istennek.

F. A folyamaton, a' forrásra vagy kut före mehez; Így hited és jó cselekedetid által, mellyek foly-nak a' választásból, juthatsz magad eszméretire és ítéletire.

K. Ha a' hitetlenek is gyakran jót cselekecsznek?

F. Cselekecsznek ugyan jót de né-jol, mert nem jó véget néznek tselekedetekben.

K. Micsoda különbség vagy-on tehát közöttök, s. az Hívek között, holott mindenik féli az Istent?

F. Az hitetlen ember nem féli az Istent, hanem fél az Istentől, a' büntetés miat, élőtte forogván a' rá következő veszedelem, in-nét va-

nét vagy-on hogy néha meg alázza önnön magát. Mint szintén a' lopo-féla' Magistrátustól, de nem szeretből hanem az executionnak és büntetésnek eszébe jutásából. Az Istennek hivei pedig félik az Istent és tisztelik, miként az fiu édes Attyát, szeretetből, nem büntetésnek félelméből, úgy hogy, ha szinté fēmi pokol né volnais, ugyā még his szeretné ő az ő Istent, az gonoszoknak büntetésében is olyan dic-sőséges Istennek esmér-i, mint szintén az joknak idvezítésében.

VII. A BŰNRŐL.

K. Az hívek vétkeznek-e Istenek-en nagyobb-at vagy az hitetlenek?

F. Ezaránt inkább vétkeznek az hívek, mivelhogy Isten az ő elmé-jeket meg világosította; Amazok-nak nem annyéra.

2. Másodszor. Mivel hogy az hi-vek a' kegyelem által inkább ellene-d4 álhatná-

álhathának a' testnek gonosz kívánságának; Amazok pedig nem annyira.

De ellenben

Inkább várkeznak az hitetlenek, mert vakmerőségből, tellyes szándékból, és igyekezetekből várkeznak; De az hivek erőtlenségből, sokszor kedvek ellen és gyarolóságból.

Másadszor. Az hitetlenek a' bűntétel után, abban gyönyörködnek, es ugyan dicsekednek; az hivek meg szomorodnak.

3. Harmadszor. Az hitetlenek meg nem térő szándékból hanem abban ha modgyok lehet végig meg maradásban, várkeznak, az hivek ha el esnek, meg térnek.

K. Miképpen bocsátja elé az Isten az embert a' bűntételben?

F. Akképpen, hogy ha semmi akadályokat nem vét az ember eleibe.

K. Igaz. é az hogy Isten akarja az bűnt.

F. Akar.

F. Akarja, az az, nem áll ellene gyakorta, hanem megengedi, reá bocsátja az embert; de ha így érted, akarja, az az, jóvallyan igaz.

K. Holott Isten ad erőt az embernek, hogy hogy lehet nem részes azon embernek várkeben?

F. Az erő mozdulás, és egyéb tehetség, mellyet Isten adott természet szerint a' testben; Istentől vagyjon, és nem bűn az magában mint szintén az oktalán állatban; de annak a' mozdulásnak illetlensége, rendeletlensége, és fogarkozása; az embertől vagyjon és bűn.

Példának okáért, mikor a' lopo ki nyujtja kezét a' penzre, az a' kéznek ki nyujtása, a' menyiben természet szerint való mozdulása kezének mozgarása ujjainak, Istentől vagyjon az, mert ő általa élünk, mozgunk és vagyunk, jo eddig és nem bűn: de azon kéznek ki nyujtásában való illetlenség, tilalom el-

és

len való

Act. 17.

18.

len valo rendeletlenség, és abban valo egyéb fogyatkozás, a' loponak szabad akafatyáról vagy on, és bűn.

K. Hiszem meg cselekedhetné Isten hogyné adna erőt s'ekinek a' bűn tétésre?

Reg. 13.5 F. Megtselekűdhetné ugyan az Isten, hogy mint Jéroboámnak a' propheta ellen ki nyujtot keze, azonnal meg száradna; de a' bölcs Isten az emberen erőszakot nem tészen, hanem reá bocsátja az embert szándéka szerént valo vétekre: Meg cselekedhetné volna a' tékozlo fiúnak attya, hogy pénzt néki ne adott volna, de pénz adásával mi bűne volt az Attyának abban, hogy a' fiu tékozlo gonosz életet élt?

K. Mikképpen serog tehát az Istennek gond viselése az bűn környül?

F. Előben, Reá bocsátja az embert a' bűn tételre. *psál. 81. 13.* Másodszor. Azon Isten gondviseléséből bizonyos dolog akad az ember eleibe, melybe vétkezik. *Exod. 21. 13. Gen. 45. 8.* 3. Har-

Harmadszor. Határt vét Isten a' bűnnek. *Gen. 6. 5. 7.*

4. Negyedszer. Jora fordítja az bűnt. *Gen. 50. 20. Act. 3. 17. 18.*

K. Ekképpen, Nem oka. é Istē az bűnnek.

F. Semmiképpen nem. Hogy meg engedi, azért Nem; Mert Isten nem akar erőszakot tenni az emberen, hanem elméjének kívánságában elé bocsátja. *psál. 81. 13. Act. 14. 16.*

2. Hogy bizonyos dolog akad az ember eleibe, melybe vétkezik, innét inkább az Istennek jo volta tetzik ki, hoy a' gonosz ember, minémű a' gyilkos, nem mindenkor azt a' kit akar, hanem mást talál meg ölni, innét vagy on, hogy gyakorta egy el szabadul, a' másik a' veszedelemben marad.

3. Határt vét az bűnnek. Mint szintén a' ki azgyuladást meg oltja, hogy tovább ne mennyen, nem oka az a' pusztító égetésnek; Igy az Istēnē oka az bűnnek. 4. hogy

Ad. 3. 4. Hogy jora fordírya az bünt;
17. 18 Ezis inkább dicsőítégre vagyon Istennek, a' ki a' gonoszból jót, a' szerétségből világosságot, tud ki hozni, mint Ios. f. is mondgya vala az ō atyafiainak: *Ti, úgy mond, gondolatok én ellenem gonoszt, de Isten azt jora fordította, hogy fők népet tartana meg ez életben. Gen. 50. 20.*

K. Hát a' bűn dicsőítégre vagyon Istennek?

F. Nema a' bűn magában, merra' bűn ellenkezik az Isten dicsőítéggel, hanem a' bűnűőknek igazgarása, és Istennek gondviselése a' bűn környül.

K. Hogy hogy lehet az, hogy azon egy cselekedetben forogjon az Istennek gondviselése; a' gonosz embernek igyekezete oda járul az ördögnek is inceselkedése?

F. Meg lehet az, külömb külömb végekre nézve. Példának okáért, Szent Jobnak szenvedésében, az Isten ez végre nezett, hogy Jobnak békefés

békeféses tűrését meg próbállyá, és ez világ eleibe terjeszté; Az ördög pedig inceselkedett azon, hogy Jobot kétségbe ejtse, és az Istent szemtől szemben véle megátkoztassa; A' gonosz emberek úgy mint Sabeusok és Caldeusok azon voltak hogy Jobon bocsút tegyenek, és jovaival töltözzenek. Hasonlóképpen, hogy Jofefet az ō bátyjai eladták, Istennek gondviselése volt az Izrael fiainak következendő ny: moruságok telő) *Gen. 45. 5.* Az ördögnek inceselkedése volt, hogy az a' fiakat egymásra támasztá, és gyilkosságba hozza; A' bátyjai pedig azon voltak, hogy gyűlöltéget Jofefen ki tölthessék.

K. Igaz-e az, hogy az Isten néha a' bűnt bűnnel bünteti?

F. Igaz, mert Dávidot fajtalan cselekedetiért meg bünteté Isten Absolonnak fajtalan cselekedetivel. *2 Sam. 12. 11. confer. 3. Sam. 16. 22.*

K. Hogy

K. Hogy hogy lehetett az?

F. Ugy hogy Dávidra nézve, szenvedés volt; Istenre nézve büntetés avagy büntető oltor volt; Absolóra nézve, vétek volt. Sémei szidalmazza Dávidot, Sémeire nézve bűn volt, Dávidra nézve szenvedés volt; Istenre nézve, büntetés és büntető oltor volt. Az Ur mondotta: szidalmazza a' Dávidot.

2. Samuel. 16, v. 9.

K. Ha absolon vagy akarki efféle tselekedetivel az Isten akaratját viszi végbe, úgy tezik, nem vétkezik?

F. De Absolonnak vagy akar ki- nek efféle tselekedetével, csak eszébe sincsen hogy Istennek büntető akaratját vinné végbe, nemis gondolkodik arról, hanem, csak a' maga fel tölt akaratjának és gonosz kívánságának részen cleget, és ekképpen vétkezik

K. Hogy vagy az?

F. Mint a' veszfő az ember kezében és

ben, úgy vagy az ember az Isten kezében, és meg sujt véle, az az, meg büntet egy embert a' másik által. Efsa. 10. 5.

K. Ertem, de azt mondom; Ha a' veszfő nem vétkezik; szintén így az ember kivél mint veszfővel meg sujt más embert az Isten, az is nem vétkezik?

F. Nem vétkeznék, ha az felől Istennek kijelentett akaratyát, s. parancsolatyát vőtte volna.

2. Másodszor. Ha Istennek akaratyához s. parancsolatyához való engedelmeslégből cselekednék az ember.

Harmadszor. Ha azt a' véget nézné, melyet Isten intendál.

De ez három közzül, mivel hogy edgyik sincs csak gondolatyábanis a' gonosz tévő embernek, hanem csak a' maga gonosz szándékát viszi végbe, azért maga menthetelen és vétkezni mondatik.

4. Negyedszer mégis. Nem vétkeznék ha

nek, ha az Isten az embert kétele-
nitené; De nem kételeníti az Isten
az embert, az emberis nem kéte-
lenségből cselekedik. Példának oká-
ért, Judás veszfő volt az Arya Isten
kezeben, ő általa adatott el a' Chri-
stus; Az lőtt meg, a' mit az Isten-
nek keze és tanácsa el végezet volt
Act. 4. 28. de kicsoda kételenítette
Judást? ki erőltette? senki sem, ha-
nem maga szabad akarata, gonosz
fővényisége, a' vitte rá, hogy áru-
lo legyen, és ekképpen haláloskép-
pen vérkezett.

K. Mihez tarcsam ez aránt magamat?

F. Magadra vigyázz, Ezkőzők-
kel ély, mert az Istennek igazgára-
sa nem rekesztiki az ezkőzőkkel
való élelt.

2. Másodszor. Meg ne ijedgy el-
lenlégedről. Gondold meg csak
olyan ő, mint a' veszfő az Isten
kezebe, mihelt akarja Isten, el tőri.

3. Ne atkoz senkit ki téged há-
borgat

borgat. Gondold meg másnak ke-
zétől függ ő, tudniillik. Istentől.
Tuddé mit mond Christus Urunk
Pilatúsnak: *Semmi hatalmad nem
volna én ellenem, ha tenéked onnét
feltyül nem adatott volna. Ioh. 19. 11.*

K. Hát ugyan mindenkor rá bocsá-
tya-e Isten az embert a' vételkre?

F. Nem. Mert sokszor inkább
meg gátollya az embernek igyeke-
zetét, mint Abimeleket meg tar-
toztatá Isten, hogy ne illetné az
Abrahám feleségét; hasonloképpé *Gen. 20. 6*
Hérodés (zándék)át el bontá, hogy
ne küldené a' börtsekkel egy uton
s, edgyút vélek, hoherokat a' szü-
letett Jébusnak meg öletélekre.
Math. 2.

K. Mikképpen gátollya meg Isten az
embernek gonosz igyekezetit?

F. 1. Avagy mást hozzá hasonlo
erőst, vagy nálánál hatalmasabbat
rámaszt ellenne.

2. Másodszor. Avagy azt az em-
E bert

bert a' kire fenekedik, más helybe
viszi Isten előle, mint Ilyést
Acháb elől.

3. Harmadszor. Avagy valami
kár vallást, betegségget, vagy egyéb
nagy gondot, bociát reá Isten, mely
miatt az ember végbe nem viheti
feltöött gonosz szándékját.

4. Negyedszer. Vagy magának
vagy háza népe között valamelyik-
nek halálát hozza el Isten.

VIII. A' BŰNBEN MEG
keményült emberről.

K. Hát az kit meg keményit Isten?

F. Veszedelemetebb annak álla-
pottya. *Exod. 7. 6.*

*K. Miképpen keményiti meg Isten
az embert?*

F. Nem úgy mint ha az ember-
nek lágy és engedelmes szívét lel-
két, keményitené meg; mert ez
nem fér az Istennek igazságához.

2. Másodszor. Nemis úgy mint
ha az

ha az embert, a' kiláttya, hallya,
fogadgya, az Istennek intést fenye-
getést, meg vakiráná, hogy ne lál-
son, meg keményitené hogy szor
ne fogadgyon; mert ez is nem fér
az Istennek igazságához.

*K. Hát miképpen keményiti meg
Isten az embert?*

F. Előben; Mikor az embernek
bűneinek büntetésére, annak el-
mését meg nem világosítja, hanem
elebbeni vakoskodásában hadgya.
Esa. 6. v. 9.

2. Másodszor. Elfordult akara-
tyát meg nem téríti, hanem eléb-
beni gonoszságának büntetésére,
meg ártalkodóságában szabadon
elébb menni bocsátja. *psal. 81. 13.*

3. Harmadszor. Midőn az em-
bernek magától meg keményedet
szívét, meg nem lagyítja, hanem
azon keménységben hadgya.

4. Negyedszer. Avagy azon em-
bernek gonoszságának büntetésére

a' ki Istennek sem szép igiretivel sem rettenetes fenyegetésivel nem mozdul, az olyan magától meg keményedett és meg átalakodott szivét, úgy meg keményíti oltán az Isten, hogy ugyan legyen meg keményült, meg ne gyógyulhasson meg se térhesse, hanem meg átalakodott keménységében vesztessen el. *Esā. 6. v. 9. 10. Ezech. 20. 25. Rom. 1. 28. 2. Thes. 2. v. 10. 11.*

K Nagy dolognak láczik ez én előttem?

F. Tanuly belőle; hogy a' ki az Istennek rűrésének és hoszszu ideig való várakozásának kasdagfágát megvetette, az Isten az oly embert adgya el fordult elmének, hogy a' maga indulati és szivének éktelen kívánsági szerént rohanjon az vétekre, és mennyen a' veszedelemre. *Rom. 1. 28. 2. Thes. 2. v. 10. 11.*

K. Nem léfzen-e Isten oka annak az embernek veszedelmének?

F. Miért lenne? Avagy a' Biro a' ki igas-

ki igasfágos törvénynek kiszolgáltatása szerint soha többé meg nem kegyelmez a' lator embernek, hanem érdeme szerint való büntetést vét reá, sőt ugyan halált, oka annak halálának? Nem a' Biro, nem; hanem a' lator embernek meg regzett vérke. Szintén így forog az Isten is a' kemény meg átalakodott embernek büntetésében.

K. Sira Jéfus Jérusálemen, de affelől elpusztula?

F. A' Biro is szánnya sőt megis siratya néha a' meg sententiázott embert; de az igasfág és az igisfágának kiszolgáltatása azt kívánja, hogy affelől csak el űssék a' fejét: Így az Istennek irgalmasfága szánja az bunős embernek romlását, de azon Istennek igasfága azt kívánja, hogy az bűn meg büntetődgyék még harmad és neyed iziglen is?

K. Mikor él az ember leg veszedelmesebb állapotban?

F. Mi-

F. 1. Mikor az Istennek haragja fekszik rajta, de ő azt nem érzi, és fulyosságát észébe nem vézi.

2. Másodszor. Mikor az Istennek igéje bőven hirdettetik, de az Ur szava gyalázatban vagyon, és az ember a' bűnben annál inkább keményedik. *Jér. 6. v. 10.*

3. Harmadszor. Mikor az ember a' bűn térel után nem érez szívében semmi keserűséget, hanem inkább gyönyörködik a' bűnben, és *Pro. 2. 14.* ottan ottan ugyan dicsekedik gonosz cselekedetivel.

4. Negyedszer. Mikor az Isten az ő rettenetes ítéletit mutogarya azonban az ember csak nemis szaditja, hanem szíatén olyan nagy bátorsággal mégyen elé gonofságában, az Isten látogatásának napjait észében nem vévén, mely dolog miatt sira ldvezitőnk Jérušálemén.

Luk. 19. K. Mihez tarsam ezránt magamot?

F. 1. Elcit vegyed, hogy valamely

mely bűnben meg ne keményedgyél, mert ha meg keményited magadat, úgy fordulhat, ugy meg keményit az Isten, hogy nehezen gázolsz ki belőle, vagy soha sem.

2. Másodszor. Mikor eszedben vélszed, hogy az Isten tégedet szadjadra boesátott, szabadon nyargalsz az bűnben, senkitől semmit sem félsz, el hidd, hogy veszedelmes állapotban vagy lélekben?

3. Harmadszor. Imádkozzá az-érr; *Teremes én bennem tiszta szívem Isten. és az engedelmeffégnek lelkével erőfics meg engemet. ps. 51.*

4. Negyedszer. Az Istenre ne vész, az Istent ne vádold, mert igaz az Isten az ő cselekedetiben, és tiszta az ő ítéletiben *ps. 51.*

IX. AZ SZENT LELEK ELLEN
valo vétekről.

K. Micsoda ember vétkezik a' Szét Lélek ellen?

F. A' ki nem félelemből vagy

gyaroltságból, hanem szántszándékból, el tőkellettakarattól, az meg esmért és el hitt igasságnak, lelki esmérzeti ellő, ellenne mond. *Heb. 10. 26.*

2. Másodszor. Nem csak ellene mond, hanem azon igasságot őrdőgi gyűlölésséggel gyűlöli, káromlyá, fel emelt kézzel üldőzi, és abban végig meg maradni inkább inkább dühölködni minden erejével igyekezik. *Marc. 3. 29.*

3. Harmadszor. Nem hogy meg térésre igyekeznék, de az Istentől rendelt eszközöket meg vetvén, az Ur Jéfusnakis vérét mint valami állatnak vérét lába alá tapodni kész volna. *Heb. 10. 29.* Az ki azért ezeknek mindenik ágaiban részecül, Szent Lélek ellen vétkezik.

K. A' ki igaz vallását meg tagadgya?

F. El hidd, hogy ez nagy véteknek ellőgráditsára fel lépött, mind azonáltal ha a' többire fel nem hág lehet

lehet még valami reménység felőle, a' mi irilletünk szerint.

K. A' ki közöttünk a' lélek nevezetivel szitkozodik, Szent Lélek ellen való véték é az?

F. Hogy ha valaki az Léleknek említésén és nevezetén, a' szent Háromságnak harmadik személyét a' szent Lélek Istent értené, és értve tudva, szemtől szembe szidná; ollyatén vétek volna. De mivel hogy többire külömben vagyon az dolog, noha nem kicsiny bűn. mind azonáltal arra a' grádusra nem megyen fel.

K. Miért hívattatik halálra való véteknek, a' szent Lélek ellő való véték?

F. Mert kétségnélkül örök halál követi.

K. Eshetik é illyen vétékben az Istének fia leánya?

F. Tellyeséggel, Nem. Mert a' választottak Istennek ereje által őriztetnek az idvősségre, és örök életet ad

letet ad Isten az ő juhainak: De mindazáltal ez véteknek sok részeibe eshetik bizonyára, mint olvasuk *Manasséh* felől az Istenféltő *Ezéchiás* királynak fia felől, a' ki az Istennek igaz tiszteletit elrontá, a' bálványozást felállatá, magát varáslok után adá, sok több istentelen gonoszságot cselekedék, de holtig abban nem marada, hanem meg tére és penitentiát tartá; *Péter Apostol* a' Christust megtagadá, rut esküvéssel, de nem ördögi gyűlölségből hanem félelemből, erőtlen-ségből, és holtig abban nem marada; hanem keserves sirással penitentiát tartá: *Pál Apostol* is az Istennek hiveit üldözi vala, a' Christusnak vallását háborgatya vala, de, nem meg esmért világosságból hanem tudatlanságból, és holtig abban nem marada, hanem meg tére, és penitentiát tartá; Innét azért ilyen értelmet végy: Valaki bűneiből

iből meg tér, bátor rettentéses vétket cselekedett légyen, bizonyos jel az, hogy ez véteknek minden ágaiban nem léledzett, és szent Lélek ellő vétkezetnek nem mondatik, annakokáért az idvességre meg tartathatik.

K. Mitől esik az, hogy az Istennek való ember is ennyire meggye a' vétekből.

F. Attól, hogy az ember a' szívét őrizetben nem tartya.

2. Másodszor. Az Istennek nála lévő kegyelmét nem neveli, hanem a' bűnt az ő szívében uralkodni enged.

K. Miért kellene a' szívet őrizetben tartani?

F. Azért, mert az embernek szíve szüntelen mozgásban vagyon, család a' szív minden dolgoknak felelőse és gonosz, azt mondgya Jeremias: mindenkoron vagyon néki tiltott dologra való vágyodása, hogyha azért valamely jonak gyakorlásával őrizetben nem tartod, avagy

bár csak

bár csak két vég felé egyaránt lo-
dulni bocsátod, meg nyomja bi-
zonya' gonosz indulat a' jora valo
szándékot, és ekképpen álmélko-
dásra méltó vétkekre szakaszt ki.

*K. Mi dolog hogy az ember oly gyors
a' gonoszra; rest pedig a' jora?*

F. Mert meg vesztett az emberi
természert az eset által.

2. Másodszor. Mert az ember
míg ujrá nem születetetik, test, és
örömeit a' testiekre siet, mint a' fel-
vetett kő, a' földre siet, így az em-
ber a' földiekre.

3. Harmadszor. *Mert a' lopott vi-
zek, édessék*, az el buut helyen valo
étek gyönyörűséges; a' tolvaylott
kenyér jó ízű; inkább hogy nem az
igaz kereset; de annakutánna szá-
jok bé telik követskéekkel, az az,
meg vorczoga' fogok belé. *Példab.
9. 15. és 20. vers. 17.*

*K. Miért hogy az ember oly igen
siet a' meg tiltott dologra?*

F. Miért

F. Miért hogy a' víz midőn sza-
badoson foly, tsendesen foly, ha
meggátolják, zug a' gát ellen, sőt
ha el szakaszthatja a' gátot, annál
sebessebben és vezedelmeleb-
ben foly.

K. Mitsoda emberen uralkodik a' bűn?

F. A' ki szolgál a' bűnnek.

K. Mitsoda szolgál a' bűnnek?

F. A' ki a' testnek kívánságának
mint a' feleség a' férjnek birtoka
alá hajtja nagy szeliden önmagát,
és így egy rut halálhozó magzatot
fajzanak.

2. Másodszor. A' ki nem tusako-
dik ellene a' bűnnek, hanem ö-
meit vagy csak könnyen enged az
ördögnek és annak sugallásinak;
Az istennek pedig és annak paran-
tsolatának ha mikor enged-is, fél
kedvel enged, sőt engedelmessége
ottan hamar félbe szakad, el mulik
mint az reggeli harmat, és mint a'
kő mely reggel fel kél. *Hof. 6. 64.*

3. Harmad-

3. Harmadszor. Boldog azért a' ki meg hal a' bűnnek. Boldogtalan, a' ki meg hal a' bűnben.

K. Kitsoda hal meg a' bűnnek?

F. A' ki ugy mozdul a' bűn tételre, mint a' holt.

K. Kitsoda hal meg a' bűnben?

F. A' ki el vész bűnei miatt bűneiben.

K. Mibez tartsam kérlek ezaránt magamat?

F. Gondold meg az Istent, *oda fel*, kit meg bántottál, *itt alatt* az poklot mellyet érdemlettél, *bátul* bűncidet mellyet cselekedtélt, *elől* az ítéletet melytől meg félemlyélt, *belől* lelked ismérést mellyet meg sértettél, *kivől* ez világot a' mellyet szerettél, *jebb felől* a' Christust kit sok bűneciddel viszont meg feszítettél, *bal felől* az ördögöt kit meg örvendeztettél.

2. Másodszor. A' bűnnek leg első mozdulását benned, azonnal meg foj-

meg fojtsad, mert a' léfszen árulod, a' ki mindgyárt elárul a' Sáránnak mint erős ellenségednek, a' ki annak utánna meg kötözve rabul hordoz tégedet; A' rosz indulatnak-is benned első fel lobbanását meg oltad, mert egy kis szikrából nagy gyuladás és pusztító égés támad; a' gonosz kívánság minek utánna fogadott, egy rut fiat szül, az az, bűnt, a' bűn pediglen minek utánna véghez mégyen, nemz halált, *azt mondgya Jakab Apostol*.

1. v. 15.

3. Harmadszor. Tusakodgyál ezek ellen, ha tsak egy foházkodással lehet is, érezvén válladon a' nyavalyasságnak terhét és sullyát.

4. Negyedszer. El távoztassád a' gonoszságra valo alkalmatosságot, és gyakorollyad a' jóságot, mert az ördög igen reá tart arra, midőn az ember nintsen a' vigyázó strálán, és akképpen bé lopja magát az embernek szívébe, annak utánna

utánna le veria' fegyvertelen embert jó szándékáról, a' nagy bűnt kitsinyíti, a' kitsint semmivé, ékrelenségre kifizti és hitei, a' restet és a' rekti okoskodást téfzi vezető kapitányá, mellyek után ha ki indul, haragnak tűzire jut és veszedelemre.

X. A' VÉTÉKNEK GRADUSIROL.

K. *Nagyobbé edzik vétek a' másíknál?*

F. Igen is, *Joh. 19. vers. 11.*

K. *Lám azt mondgyák; a' ki egybe vétkezett, az egész parantsolatokat megszegte?*

F. Igaz az, mert ha a' törvént kiado felléges Urat kinél több Isten nintsen, egy bűnőddel ellenlégedé tötted, földön mennyen nints oly parantsolat, melybe nem ütköztél.

K. *Mind egy rebát akar nagyotf- akar kitsint vétkezzem?*

F. Minde-

F. Mindenikképpen azon Isten bántasz meg, az Istenre nézve a' ki ellen vétkezel: De az emberre nézve, a' vétkező ember így vétkezik nagyobbat s kisebbet.

1. *Előben*, A' ki megátalkodott szántszándékból vétkezik, nagyobb mint a' ki erőtlenségből.

2. *Másodszor*. A' ki tudva vétkezik, nagyobb, mint a' ki tudatlanságból. Példának okáért, mikor azt mondod, *Tudom hogy vétek de valahova téfszen Isten, meg is elekesz.*

3. *Harmadszor*. Az ki kevély bátorságból vétkezik, nagyobb, mint a' ki kényszerítésből vagy valami kételességből vagy félelemből.

4. *Negyedszer*. Az ki gyönyörködven a' bűnben, vétkezik, nagyobb, mint az ki kedve ellen vétkezik.

5. A' kivérkezzén másokat megbotránkoztat, nagyobb, mint a' ki né

K. *Lám azt mondgyák, Akar meg*
F gondol-

gondoljam, s' akkor ki mondgyam?

F. Ha meggondolod és ki nem mondod, csak azért hogy inkább végbe vihesse a' gonoszt; vétkezeligen. *példab. 26. v. 26.*

2. Ha meggondolod, de mőndafoddal másképpen tetteted, azért hogy inkább végbe vihesse a' gonoszt, annális inkább vétkezel. *példab. 26. v. 25.*

3. Harmadszor. Ha meggondolod és győnyörkőttetésre ki mondod, a' vétkeket szaparétod.

4. Utolszor. Ha meggondolod, de mint bűnt és rut dolgot, ki nem mődod jól cselekezséd, mert a' vétke nek nagyobra árrado folyását gátolod meg, azért mondgya Salamon: *Ha bolond voltál gonosz gondolatodban, kezedet szájadra vesséd.* *példab. 30. v. 32.*

K. A' gondolatrol számos vészén Isten?

F. Meg kel fizetned mind az utolsó fillýérig. *Matth. 18.*

K. Rut

K. Rut dolog a' kép mutató ember?

F. A' pogánynál is rutabb.

K. Bizonyics meg ezt?

F. A' pogány felől itilletet tehez magadis, de a' kép mutató ember felől nem oly könnyen, mert különképpen minek mutatya magát, belől nē olyan. *Matt 23. 27.*

2. Másadszor. Nem oly ártalmas a' nyilván való ellentég, mint a' színmutató. Illyen kedig a' kép mutató.

3. Harmadszor. A' pogány nagyob részént tudatlantágból vétkezik; A' kép mutató ember tudva vétkezik.

K. Meg büntet é Isten valakit más ember vétkéjért?

F. Nem, hanem ha részes azon embernek vétkében. *Gen 18 v 25.*

K. Miképpen részesül ember másokak vétkében?

F. 1. Tanácslással. Mint Caiphás tanácslá a' népnek, hogy meg hallyon a' Christus. f2 2 Má-

2. Másodszor. Parancsolással.
Mint Dávid meg hagyá, hogy meg
öletné Uriás.

Rom. 1. 32

3. Harmadszor. Edgyezéssel és
segíttéssel. Így Saulus edgyeze szét
Istvánnak halálában. *Act. 7. v. 58.*

4. Negyedszer. Kéréssel, erőlte-
réssel, és belé beszélléssel. *Mint a'
ki mást meg részegit.*

5. Eötödszer. Hunyoritással és
ditséréssel. Mint mikor azt mon-
dod; *katona dolog az.*

6. Hatodszor. Ellene nem állás-
sal, ha kinek hatalma vagy on réá.
Mint Eli pap noha az ő idejében
önnön maga itéli vala az Izrael né-
pét, mindazonáltal fiainak gonosz-
ságában kemény szível ellent nem
állá. *1. Sam. 2. v. 29.*

7. Hetedszer. A' gonoszságnak
pártját fogásával. Az mely igen
közönséges az emberek között.

*K. Lám azt mondgyák, hogy egy em-
ber vétkijért egész várost vagy orszá-
got meg vér Isten?*

F. Az

F. Az egész város vagy ország
mivelhogy az egy ember gonoszá-
gának ellenne nem áll, minnyá-
jan részeselek azon vétekekben.

2. Másodszor. Nem csak nem áll
ellenne, noha meg lehetne, de még
inkább gyakor helyen pártját fog-
ják a' gonoszságnak.

*K. Hát a' ki bányja de rola nem tehet,
hogy hogy kerüllye el a' veszedelmet?*

F. Tegyen vallást Isten előtt, a'
szent Angyalok előtt, minden em-
berek előtt, hogy ő nem edgyez
senkivel a' vétekekben.

*K. Ha ugyan mégis a' jo az gonosz
emberrel edgyütt forog a' veszedelemben?*

F. Edgyütt forog mind kettő,
de különb ki meneteli a' kettőnek

*K. Ha gyakorta a' jo vész el, az Hi-
tetlen ki lából azon veszedelemből?*

F. Amaz által mégyen az életre,
és azon halál által el vészti szenvedé-
se után régen kívánt koronáját:
Ez pedig még tovább várattatik az

f 3

nagy

nagy túrható Istentől a' penitenciára, ha pedig annyival inkább testi bátorságot vévén, gonoszságának szokásában menén mégyen, hízaltatják nagyobb veszedelemre, mint a' zila; tulok a' mélszár (zékre), és a' megőlésnek napjára. Jer. 12. 3.

A' VETKES EMBERNEK
fokféle maga mentéigó.

K. Mit tehet az ember, ha romlott a' természet?

F. Efféle mentésekkel az ember csak kerítést csinál, hogy az bűnben mint egy várban heverheszen; rölott természetűek vagyunk, de a' test ellen viaskodgyunk, és a' testnek kívánságit bé ne töltjük. Galat. 5. 16.

K. Nem tehetek róla, mert úgy hozta természetem?

F. Oktalan állatok azok, melyek csak a' természetnek indulatától vezettetnek, azt mondgya.

9. Pet. 2. Szent Péter az illetének felől.
Holot.

Holott azért tégedet az Isten okos lélekkel, értelemmel, és akaratral ruházott fel, nem kell tenéked csak a' természetnek indulatya és kívánsága után járnod barom modra mindenkor, hanem a' természetet az léleknek okossága alá vetned, és magadat meg tartoztatnod.

K. Az igaz-is el esik hétszer napjábá.

F. Nints ott, napjában, példabeli. 24. vers. 16.

2. El esik, de fel kél az esésből, más el esni más az esésben a' bűnben heverni és fekünni, szánt szándékkal abban élni.

K. Lám a' szentek-is vétkeztek?

F. Ugyan-is szintén azért fély a' bűnben eséstől, és ne végy bátorságot, mivel azok-is kiknél az Isten kegyelmének nagyobb mértéke volt, el estenek. A' Prophéta meg feddette Dávidot a' bűnért, de egy prophéta sem követte azon Dávidot a' bűnért.

K. Az Isten ne adta volna?

F. Adám is az Istenre vete; Ez Aszonyi állat ugymond mellyet mellém adál, ő az, a' ki nékem ada a' fának gyümölsében, és évém.

K. Az őrdög tselekedtette velem?

F. Elég őrdöge kinek kinek az maga rosz természet, és tulajdon kívánsága, azt mondgya Jakab Apostol. 1, v. 14.

K. Nem oly fekete az őrdög az mint írják?

F. Meg tudná mondani amaz szegény gyermek, kiben az őrdög vala, szaggatya vala, a' földhöz veri vala, tajtékot tur vala, a' fogait tsikorgatya vala, el fonnyad vala, hola' tűzbe hola' vízbe esik vala. Kinek az édes Anyja könyhullatásával kéri vala Jést; Uram légy segit. séggel könyörülván rajtunk. Mark. Evang. 9.

K. Nem oly hév a' pokol a' mint hirdetik?

F. Meg

F. Meg tudná mondani a' gazdag, ki a' pokolban fel emelvén se meit mikor volna a' kénokban, kiált vala Abrahámnak, hogy márcsa az ő kissebbik ujját a' vízbe, és hívősicse meg a' nyelvét, mert győtrődik a' langban. Luc. 16.

K. Egy őrdögtől nem félek, kettőrestel érettem jöni?

F. Kettő? de nem kettő hanem Legio sem restel éreted meñi. Legio az az, Hat ezer hat száz és annalis több őrdögök. Meg tudná mondani ama szegény ember, kibe a'nyi számu sereg őrdög ment vala, ruhába nem öttözik vala, házban sem maradhat vala, hanem puszta helyeken hordoztatik vala az őrdögöktől, kit megkerde Jésus, ezt mondván; kitsoda tenéked neved? melyre az őrdög monda: Legio mert sok őrdögök mentek vala abbā az emberbe. Luc. Ev. 8. v. 30.

K. Akarki lenne menyország, csak én lakhatnám a' földön?

F. Ger.

F. Gergesénus vagy, inkább szeretted a' dísznot hogy nem a'

Matt. 8. Christust.

K. Nem jó hoszu predicatio hoszu pessenyé jó?

F. Hasad Istened. *phil. 3. 19*

K. Megesnék benne, ha minden kicsinyért el kárhoznék az ember?

F. Ugy de addig kicsinyétéd hogy a' sok kicsiny öszve gyűl, annak utána meg telik gonfágidnak mérteke, és annak sullya le nyom a' pokolig.

K. Mi nem lehetünk Angyalok?

F. Nem ugyan hoy emberi természeted angyaliva változzék, de erkölcsödre nézve, ha angyali tisztaságba nem vifeled életedet, nem leszel részese angyali társaságban soha.

K. Nem lehetek olyan mint egy vén ember?

F. Kétség-is ha leszel szé vagy soha sem. *Boldog a' szolga a' kit az Ur vigyázva talál, Luc, 12.*

K. A.

K. A' vén embernek száraha szallat az esze?

F. Ugy irilnek vala Noé felől is, hogy csak álmodta a' vén ember a' víz özönt, s azért készit a' bárkát; azonban a' Csufolok kűn veszének Noé a' bárkában meg tartaték.

K. Immár beteges vagyok vén vagyok?

F. Ha csak azért nem vérkezel, aza' mit szoktak mondani; *Nem ő hatta el a' bűnt hanem a' bűn hatta el őtet.* Azért ezt kellene mondanod: Ha modom volnais, ha mindenem meg volnais, még sem vérkeznem az én Istenem ellen.

K. Nem vérkeztem én, mert nem is volt modom benne?

F. Nemis aza' virtus, Nem vérkezni mikor mod nincs benne; Jozan lenni mert nints borod; Ebren lenni mert nem alhatol; Hanem a' volna a' Virtus, mikor modod volna benne, s még sem vérkezel.

Meg

Meg részegedhetnél de nem cselekeded mint Daniela' király udvarában. Aszonyoddal hálhatnál de nem tselekeszed, félvén az Istét, mint a' Josef. Nyereséget kaphatnál gonosz uton, de nem cselekedsz. Ez kedves dolog Isten előtt.

K. Ha mások meg cselekszik nekem is szabad?

F. Nem a' más embernek cselekedete, a' te életednek regulája, hanem az Istennek törvénye, ehhez kel szabnod és rendelned életedet és cselekedetidet.

K. Így volt a' szokas nálunk eleitől fogva?

F. Nem a' szokás a' mi életünknek regulája, nem ahoz kel szabunk életünköt, hanem az igazság, az Istennek törvénye, és a' mi azzal edgyez avagy azzal nem ellenkezik, a' szerint kel viselned magadat és cselekedetidet;

2. A' rossz szokással menteni magát, an-

gát, annyit téfszen, mint mikor a' a' lopo azzal mentené magát, szokás volt nála a' lopás.

K. Részeg voltam?

F. Kettős büntetésre vagy méltó. Edgyikre a' részegségért; Másikra, a' részegségből származott gonosz cselekedetért.

K. En nem tudtam annyira?

F. A' nemtudás valamenyire mentés, de nem elégséges mentés; Iő az akaratra valo nem tudás, csak oly menés mint a' részegség. kettős büntetésre vagy méltó: először, a' nem tudásért; holot tudnod kellett volna; másodszor, a' nem akarás, nem tudás miatt, Iőtt gonosz tselekedetért.

K. A' mire érkezem lám meg tselekeszem?

F. Atkozott az ember kinek mikor az ő juhái között jo him bárány vagyon, mégis hitvánna aldozik. *Mal. 1. 14.* De ha nincs, nem atko-

átkozott; Meg élékezik Isten egy párgalambal vagy gerliczével.

K. Ha az Isten maga szollana mint Salamonnak, Épít egy templomot, azt is meg cselekedném?

F. Az Istennek olyan formán való szollását ne várjad ma. Vagyó Moses és prophétak, halgaflad azokat, ha azokat nem fogadod az Isten szavát nem fogadod. Más az hogy, csak olyan az mint pokolban a' gazdagnak kévársága, hogy a' más világról küldgyenek erre a' világra, s inkább meg térnek az Ő Őttrayafiai.

K. Szabad az enyimből, azt mivel nem, a' mit akarok?

F. Az Isten Ő maga felől mondgya azt, nem te felőled. Az Istené egyedül az a' szabadság, nem az emberé. *Matth. 20.*

K. Nincsen költő pénzem?

F. Mert bé dugtad a' kutsőt, mint a' philistéusok az asák kuttyát, nyílt meg

meg a' kutsőt, had folyó foljamatja. *Gen. 28.*

K. En szegény vagyok lássák a' gazdagok? 15.

F. Szintén olyan mentség, mint ha az alacson rendű szolga azt mondaná: En mit gondolok az uram bűcsűletivel, lássák azok kikre többet biztak. Büntetére méltó szolga! kevesen sem vagy hű, többet sem biznak reád.

K. En penzt adtam érte?

F. Szintén az hogy némely ember penzennis meg vészi a' bűnt.

K. Isten tisztességire adakoztam belőle?

F. Az ajándék meg vakétya az embert, de nem az Istent.

Valakinek törd bé a' fejét, s adgy fiastrómot reá.

K. Véték ugyan, de én jó végre cselekedtem?

F. Mert nem szabad gonoszt tselekedni, bátor jó jójjön ki belőle, Nem szabad lopnod báter alamsí-
nát

nát ofztogas belőle, Nem szabad hazudnod bátor a' szomszédnak hazsnót hajthafis véle.

K. *Hát ha jot tselekeszem; s gonosz jó ki belőle?*

F. Jot sem szabad cselekedned, ha gonosz jó ki belőle. Valakit meg vendégely, s-az után jot meg verd, vagy megis ollyed, mint Absolon Amnont. Valakinek szállást adgy, mint Jáhel Siferának, az után által verjed fejet a' sátor szegivel. *Judic. 4.*

2. Másodszor. oly jot sem szabad cselekedned, mellyel nagyobb jo bántodik meg. *példának okáért,* A' predikation nem szabad könyvet olvasnod, bátor jo könyv legyē, mert né talám oly dolgot hathatnál, mely idvefféged felől nagyobb jo, s-az bántodik meg véle.

K. *El kellé a' predikáciora mennem, látván a' tanitonak rossz maga viselését*

F. El kell, ha egyéb aránt az Istennek igéjét tisztán, az hitnek fundamento-

mentomitigazán, tanérya, mert Idvezitőnk azt mondgya: *Az Moseszékiben ülnek az irástudók, valamellyeket néktek parancsolnak hogy megtartsátok; meg tartsátok, de az ő cselekedetek szerint ne cselekedgyetek.* *Matth. 23. 2.*

2. Másodszor. Mert a' kívül meg bomlott kurbol, szép tiszta vizet merithet az ember.

3. Harmadszor. Ő magáról számotád, te visély gondot magadrol.

4. Negyedizer. Bálám képmutató ember vala, de affelől megáldá az Izrael népét. Es szép jövendőtést tőn a' Messiás Christus Jéhus felől. Származik úgy mond Csillag Jácobbol. *Num. 24. 17.*

K. *Hogy hogy lehetet az?*

F. Ugy hogy az Isten a' rossz czközökkel-is jot tud élni: és a' rossz czközök által is nagy dolgot végben tud vinni.

1. Ugy hajtogatya Isten a' gonosz

nosz embernek is nyelvét, hogy csak azt szollya, a' mir az Isten akar.

K. Mert tisztetem hivatalom vagyon, nem érzem mindenkor arra?

F. Veszedelmes tiszt az mely elvonson tégedet az Istentől. Nem a' tisztért vagyon az ember, hanem a' tiszt hivatal vagyon az emberért, az az, az embernek jóváért, nem lelkének veszedelméjért.

K. Kételen vagyok sokszor véle, mert oly helyen, oly emberek közt vagyok?

F. Hijábá vetünk az időre, a' helyre, mert gonosz elméd és indulatid visznek a' vétkekre. Lám Josef inkább tömlöczre vettette magát, hogy sem meg ferteztette volna életét. Lám Daniel a' király udvarában sem hizlalta magát, sem részegkedett; mint Néhémiás is Artaxerxes udvarában.

2. Ellenben ismét; Az Angyalok vétektek az égben; Adám a' paradicsomban; Judás a' Christus társágá-

tságában. Es így az idő, a' hely, a' társaság senkit meg nem ment.

3. Harmadszor. El kellene távoztatnod az alkalmatosságot, hogy köztök lételeddel ne részefülnél másoknak vétkeiben.

K. Szegény a' legénys- nehezen üdvözül?

F. Igaz, mert még a' tanítványok is azt mondogták vala: *Kisfoda idvezülhet tehát?* Matth 19. 25. De nem idvezitt senkit szegénysége, mint Pharaot szenvedése.

K. Többször is hallottam én effélet?

F. Az Isten gőzönc az embernek számtalan maga mentségire megfelelni. Ha többször is hallottál effélet, szintén a' léssen magad menthetetlenségedre az ítélet napján.

XII AZ ISTENNEK VARAKOZÁSÁROL.

K. Ez ilyen maga mentégető embert várja. é az Isten?

F. Várja meg térését és észérejövetelét.

K. Miért.

K. Miért váraozzik az Isten?

F. Nem azért ugyan, mint ha nem tudná mi léssen és mint léssen a' dolognak vége, holott mindēt rudo Isten, eleve el lártya és jól lártya a' következendő dolgokat.

K. Az Isten nem csalatkozik é meg reménységében?

F. Soha sem. Micsoda reménségében csalatkoznék meg? holott mindeneket jól lát, és által lát, az el multakat és jövendőket, izintén úgy mint az jelen valokat.

K. Micsoda tehát az Istennek váraozása?

F. Előbbben. Az Istennek váraozása, nem egyéb, hanem az ő kegyelmének és tűréének ideig való fen tartása.

2. Másodszor. A' sok ellene tört boszuszágnak ideig való el szenvedése.

3. Harmadszor. A' büntetésnek, büntet ő ostornak, pálczának, ideig való el halasztása. Ez az Istennek váraozása.

K. Nem

K. Nem unnya el Isten a' váraozást?

F. Nem, mert az Istenben nincsen unalom.

2. Más az hogy, az Isten előtt ezer eizendő annyi mint egy nap, avagy egy étszakának negyed része. psal. 90. 4.

K Bünt tőtem vala, s. Micsoda bántásom volt miatta?

F. Ne mond azt, mert az Ur hosszú tűrő, A' mivel el halatt, azzal elnem mult.

K. Meg bocsátja Isten?

F. A' meg bocsátással el ne hidd magadat, mert a' bűn büntetetlen nem marad.

K. Hogy hogy vagyon az; Meg bocsátja Isten, s. azonban büntetetlen sem marad?

F. Meg bocsátja ugyan, az az, el nem kárhozol érette, de c' világi büntetéssel meg büntet, vagy magadat vagy maradékidat harmad és negyed iziglen.

K. Az

K. Az ő könyörüleése nagy?

F. Az ő boszuállása szintén olyan nagy, és az ő haragja (ha ingerel-
terik) olyan gyors mint az ő jo-
kedve. Várakozik ugyan az Isten,
és az ő szölcinek minden művét
meg adgya, az az, minden szükség-
det betölti, de ha a' szőlő buja lé-
sző és megkövéredvén vad szőlő-
teremt, ki vágja az Isten. *Esa. 5. v. 4.*

**XIII. AZ ISTENNEK BL. HI-
vására.**

*K. Ez ilyen meg átalkodott embere
bija-e Isten a' meg térésre?*

F. Hija.

K. Mikképpen hija?

F. Néha szent igijének hirdetésivel
Néha, sok jó réteményivel, mikor
Istennek áldása vagyon az embe-
ren, akkor-is hija Isten az embert.

Néha ísmét, úgy bánik Isten az
emberrel mint Absolon Joábbal,
kit egy íz-is másadszor is hivatá

Sans.

31.

Absolon, de amaz nem akarván

jóni, felgyújtá Absolót tűzzel Joáb-
nak a' csűrét, s úgy kellett eljóni,
Igy az Isten betegség, kárvallás njo-
morulág általis hijja az embert.
*K. Hogy hogy fér az Isten börtönségéhez,
hivni azt is a' meg térésre, a' kit bizo-
nyosító tud, hogy megh veti az hivatali?*

F. De tót inkább az Istennek *Ezek.*
börtönsége teczik onnét ki, mert *v. 4. s*
ezzel mutatya meg az ő jo és tür-
herő voltát; és az ember a' miatt
lészen maga menthetetlő az ítélet-
kor. Mint szintén ez világi törvény
kezésben, noha jól tudgyák, hogy
az el idézett ember rē compare-
ált oljkor, és nē jött elé az feleletre,
mindazáltal meg kiáltják háromszor
a' törvény székin, hogy azzal an-
akutána maga mérhetetlő legyen.

*K. Holott sok ember nem enged az
Isten hívásának, meg tsalatkozik az
Isten abbá, a' mit feltöltött volt magába?*

F. Nem tsalatkozik. Mert az I-
sten hi, az ember ha enged az Isten
hiválá-

hívásának, idvezül: és így ezaránt
ának az engedelmes szívű ember-
nek idveffége, volt az Isten hívásá-
nak vége. Ha pedig az ember az
Isten hívására meg keményíti ma-
gát, maga menthetetlen léssen; és
így ez aránt annak a' kemény szívű
embernek maga mēthetetlenlége,
volt az Isten hívásának vége.

K. Ne vessen hát bár senki az Istenre?

F. Ne, mert El k en (ugy mond
az Isten) nem győnyörködöm a'
bűnös embernek halálában, ha-
nem hogy meg térjen és éljen.

*K. Mi haszna engedni az Isten hi-
vásának, holott nem tudom, el vála-
zott vagyok-e avagy nem?*

F. Ha az Istentől rendelt idvef-
ségedre vivő eszközöket meg ve-
ted, azzal kimutatod magadot,
nyilván, hogy meg vetteted ember
vagy, mert az kit Isten akar vinni
az életre, úgy rendel e, hogy eszkö-
zök által mennyen ember annak el-
vévélére: így k el azért inkább gon-
dolkod-

dolkodnod; Ha én tisztem szerint
engedek az Isten parancsolatya-
nak, jelt az, hogy Isten az által vi-
szén engemet az ői ők életre.

*K. Holott nē tudom mit rendelt Isten felő-
l, hogy hogy égedgyek parancsolatjának?*

F. Az Isten az ő parancsolati-
ban nem az ő el rejtett akaratyát,
hanem az te tisztedet adgya előd-
ben, mint Abrahámnak az Iák
meg áldozása felől adott paran-
csolatban meg teczik. valamint az-
ért a' jo szolga az Ura parancsola-
tyára nē vizsgálja az Urának szándé-
kát, hanem a' mi az ő tiszti enge-
del mességgel el jár hivatalljában:
Szintén így a' keresztrény ember, az
ezközökkal való éles előtt nem,
hánnya veti az Istennek decreto-
mát, nem hántorgatya az életnek
könyvét, ha ben vayoné irva neve
vagy nem, hanem az ő tiszti sze-
rént jár az Istennek uraiban, és pa-
rancsolatiban, a' dolognak ki me-
menc-

menetelér Istenre bízván jó bizodalommal. *Joh. 13. v. 7. 8. Hebr. 11. 8.*

K. Micszen osztán vége?

F. A' léizen, hogy az Isten engedelmesléged által viszen tégedet a' kegyelemnek országába, és mind magad megtudod, s mind mások felőled el hiszik, hogy te Istennek választott fia leánya vagy.

K. Mit kell itélni az ollyatén ember felől, a' kit Isten nem hív, hanem szabadon bocsát életében?

F. Ne itéld azt, hogy mind megvetteter ember legyen az ollyatén, mert Isten nem mind egy aránt való időben hívja az embereket a' meg térésre, nem egyszer s mind hozza bé a' választottaknak számát az a'kolba, hanem némellyeket, jó reggel, némellyeket, hat, kilécz, és tíz egy ora tájban. is hív a' szőlőbe, némellyeket még az A'nyok méhébé, mint Jácobot, Jérémiást, kereszttelő Jánost, &c. némellyeket affuságokban,

ban, mint Jephthet és Saulust; némellyeket meg ért korokban, mint Zachéust és Cornéliust; némellyeket vénségek felé mint Manassét a' Juda királyát; némellyeket noha keslveeket csak halálok előtt mint a' kereszttelő fán a' tolvajt.

XIV. AZ ISTENHEZ VALÓ meg térésről.

K. Meg térhet-e Istenhez az ember maga erejéből?

F. Nem. Mert az ember meg holt a' bűnben, és miként hogy az holt ember maga magát meg nem elevenitheti, így lelki képpen a' bűntől meg holt ember, csak maga erejéből Istennek kivált képpen való kegyelme nélkül idveffégesen meg nem térhet.

K. Miért haragszik tehát az Isten, holott az ember maga erejéből meg nem térhet, hiszem tértené meg ő szent Felsége, és ekképpen meg térne a' bűnös ember? ha pedig ő szent Felsége nem akarja
kicsoda

kicsoda állhat a' ő akaratjának ellenne?

Rom. 6. 9. E. Mit versengesz te inkább az Istennek? Tudodé, hogy a' kinek apja árulo, és árultatásával el veszti öröklégét mind magától s mind maradékitól, nem a' király a' vétke a' ki adta volt az örökléget, hanem ő maga az árulo apád: Szintén így az Isten adott vala erőt a' jora, és tehetőséget a' gonoszoknak el távoztatására, a' mi első Atyánknak Adámnak, kiből mi minnyájan vétkeztünk, de hogy ő szofogadatlanlágával el veszítette azt az tehetőséget mind magától s mind mi tőlünk maradékitól, ő a' vétke nem az Isten. Méltán s igazán kívánnyák azért az adósságot attól a' ki el tékozoltta ha nem fizethetis, és igazság szerint büntetődik a' tékozolados. Ha kinek pedig Isten az ő kegyelmességéből és irgalmából meg engedi az adósságát, s ujjab erőt ad az meg térésre, szabadlágot

badlágot az el vesztett örökségre, az immár a' királynak gratiája, az az, az Istennek kegyelmessége és Attyai jó tetzése. *Matth. 11. 26. Luk. 10. v. 21. Eph. 1. v. 5.*

K. De ugyan meg lehetne az Istenből, senki ne kárhoznék el?

E. Szintén olyan az, mint ha azt mondanád, Meg lehetne a' királytól vagy Fejedelemtől, senki ne akasztatnék fel, viselje jól minden ember magát, sem fel nem akasztatik sem el nem kárhozik. Az igazság s a' törvény azt kívánja, hogy a' bűn meg büntetessék a' meg ártalkodottakban, a' kegyelem és irgalmasság ellenben, arra viszi az Istent, hogy meg kegyelmezzen sokaknak a' Christus Jézus közbenjárásáért.

Lásderről többet is oda fel, az el választásról.

K. Miért parantsollya tehát Isten a' meg térést, ha az ember maga erejéből meg nem térhet?

E. Hűzem

F. Hiszem hallád a' feleleter bõ-
ségesen, mindazonáltal, a' mit az
Isten parontsol a' hiveknek, vég-
ben is viszi azt az Ő hiveiben. A'
hitetlenek pedig érdemek szerint
vesznek az Ő hitetlenlégekben és
meg nem térésékben.

*K. Mennyire mehet azért az hitet-
len ember az Istéhez való meg térésbõ?*

F. Elsõben: Tudgya a' poklot a'
kénoknak helyét; az eget Őrök é-
letnek gyönyörűségét; tudgya az
bűnt bűnnek lenni, és azokkal ér-
demlet idő szerint és Őrökké való
büntetésektől meg is féllelik, mint
Judás, Saul, Pharao. *Matth. 27. 3.*
1. Sam. 24. 17. 18. Exod. 9. v. 27.

2. Másodszor. Meg félemlik u-
gyan és meg szontyolodik bűnein
néhanéha, de az vagyon csak a' reá
következendő gyötremnek meg
gondolásából, nem abból hogy
azt bánná, hogy az Istent meg
bántotta. Mint Cám és Acháb, cse-
lekednék.

lekednék. *Gen. 4. 13. 1. Reg. 21. 27.*

3. Harmadszor. kívánczik is
a' boldogságra, de csak úgy, a' mint
a' természet szokot kívánczolni a'
meg esmért jó állapatra. Illyetén va-
la Báámnak kívánsága, mellyel ké-
vánnya vala, hogy halljon meg az Ő
lelke az igazaknak halálával, és lé-
gyen az Ő utolsó napja olyan mint
Jácobé. *Num. 23. v. 10.*

4. Negyedszer. Külsőképpen
szentülis mutatja neha életét, ajak-
kal tiszteli Istent, de belől szive,
elméje, akarattya, és egyéb indula-
ti semmit se változodnak. *Marc 7. v 6*

*K. Hát az hivek mi által jutnak az
Istéhez való idvesség meg térésre?*

F. Az Istének kíváltképpen valo
ereje által, mely a' bűnnek kopor-
sojában fekvő embert fel rázza, és
ujéletre hozza, a' mint Idvezítőnk
mondgya: *Senki nem jöhet én hoz-
zám, hanem ha az Atya vonandgya
azt. Joh. 6. v. 44.*

K. Mikép-

K. Miképpen léfzen az?

F. Ugy hogy Isten az embernek elméjét meg világosította, és el fordult akaratyát meg hajtta.

K. Mit értesz az elmének meg világosításán?

F. Mikor Isten az ember elméjének természet szerint való felerősítést és oltóbaságát el vészi, és egyszerűen mind tudással, elmérettel, adolognak értésével, abban való idvefféges építéssel, megáldgya.

K. Mit értesz hát az elfordult akaratznak meg hajtásán?

F. Mikor az Isten arra viszi az embert, hogy ne akarja már a' gonoszt, hanem akarja a' jót.

K. Micsoda moddal léfzen osztán az idvefféges meg térés.

F. Illyen moddal. Előben az ember meg eszméri magát bűnösnek lenni, az Istennek törvényéből. *Rom. 7. 7.*

2. Másadszor. Erzi a' bűn ellen az Isten-

az Istennek haragját, és érdemletű büntetését meg eszméri az Istennek igazsága szerint.

3. Harmadszor. Szánnya cselekedetét, akarta volna ha véle joltett Istenét azokkal seha, meg nem bántotta volna. *Act. 2. 37.*

4. Negyedszer, Lánya maga erejéből Istenhez való jutásának lehetetlen voltát.

ENNEKOKAERT

1. Kevánnya az Istennek kegyelmét a' Christus Jépusban,

2. Másodsor. A' Christus érdemét hittel meg fogja, és fiuileányi bizzadalommal csak ahhoz folya-modik és ragaszkodik.

3. Harmadsor. El végezi magában, hogy többé bűncivel kegyelmes Istenét haragra nem ingerli.

Esigy

A' szent Lélek által, elméjében, akaratyában, és minden indulatibá meg ujjul, a' meg térésnek és új születés-

H

születés-

születésnek jó gyümölcseit teremti.

K. Miből tudhatom meg, hogy Isten elmémetsz-akaratomat így megterítete?

F. Az elmult idővel és eltöltött életeddel vesd össze a' mostani állapotodat, és gondolkodgyál mindkettőről, találásé változást belső indulatidban, külső szín mutatás nélkül.

2. Másodszor. Ha vagyon beíned könyörgésre és hálaadásra való buzgólagos indulat; szent Léleknek munkálkodása az. *Rom. 8. 26.*

3. Harmadszor. Ha a' könyörgésben vagy a' könyörgésnek utána, érzed lelkedben valami könnyefséget.

K. Mert ha semmit affélel nem érez ember magában, azt itélheti é maga felől, hogy a' szent Lélek nem lakik ő benne?

F. Nem mindenkor. Mert a' szent Lélek az emberben lehet akkor is mikor a' léleknek derekas kételkedései

déli és panaszkodási vannak. Bizó sagok erre a' szentek példái, és Jeremiás siralminak harmadik része.

K. A' meg térés után jóé meg emlékezni az elmult vétkekről?

F. Jo affélel.

K. Ugyde! Mi végre?

F. Magad meg alázá'ára. *Deut. 9. v 7*

2. Másodszor. Az Istenhez való hálaadásra. *Hálát adok ugymond szent Pál a' Christus Jézusnak, a' ki engem megerősített, ki először Istent káromló, háborgató és boszonto valék, de én rajtam könyörült. 1. Tim. 1. 13.*

3. Harmadszor. A' több bűnösökön való szánakozásra, és mindannyiszor magadnak meg szégyenlélésre. Tanítom azt mondgya Dávid a' bűnösöket a' te utaidra, ó Isten, én idvességemnek Istene, az én nyelvem hirdeti a' te igazságodat. *Psal. 51. 15. 16*

K. Hát a' ki jó kedvel emlegeti életének gonofságait?

F. Jele, hogy az, bűneiről még

h 2

peniten-

Prov.

14.

penitenciat nem tartot, Istenhez meg nem tért.

K. Az el hívás kívül, mitsoda jok tartoznak az hivekre?

F Vannak az hiveknek több magán valo privilegiumi-is Isten-től, minémű a' Meg váltás, Meg igazulás, és a' többi. &c.

XV. A' MEG IGAZULASROL.

K. Miképpen igazulok meg az Isten előtt?

F. Ugy, hogy az Istē az mi kezes-sünknek a' Messiás Christusnak é-rettünk valo fizetését és elégtéte-lét vévén, mint igaz Biro annak érdemiért régedet bűnőst bűneid-nek köteliből fel oldoz, és felsza-badit, azon közbenjáró Christus-nak igazságát néked tulajdonitván, meg igazultnak mond és pronun-ciál az örök életre.

K. Mit mivel itt az Hit?

F. Ezt az Atya Istennek a' Chri-stusban

stusban valo kegyelmét, el hiszi, meg fogja, magáévá téli, és azzal él fiuileányi bizodalommal.

K. Még sem értem; Az Hit igazitē meg; vagy a' Christus igazságának érdeme?

F. Az Istennek kegyelme igazitt meg bűneidből, a' Christusnak igaz-ságáért, halálának és fel támadálá-nak érdemiért. *Romáb. 3. vers. 24.*

K. Ha a' Christusnak érdemiért és elégtételiért igazulunk meg; Nē kegye-lemből vagyon tehát az?

F. Igaz az, ha a' Christusnak elég-tételét nézed, mert az keserves ál-dozat és érdemes fizetés vala: De ha minket meg gödölsz, mi reánk nézve kik haragnak és halálnak fiaivalánk de az Atya Isten bé vőtte, acceptálta, a' Christusnak éret-tünk valo érdemes fizetését, a'nak igazságát nékünk tulajdonitván; kegyelemből vagyon ez. Szēt Pál ezen szokkal mondgya: Meg iga-zulunk

zulunk ingyen, Isten kegyelméből, a' Jézus Christusban lőtt váltásnak általa. *Rom. 3. 24.*

K. Miért mondatik tehát az: Hittel igazzulunk meg?

F. Azért, mert az hit mint egy kéz el fogja azt a' kegyelmet, úgy mint drága kéntset.

K. Micsoda bizodalommal tselekedhet ez, a' bűnös ember?

4. 55. 1. F. Azzal, hogy Idvezítőnk hja mind azokat kik szomjuhozna, vegyék az életnek vizét ingyen, nem hja az igazakat han a' bűnösök a' Penitenciára; nem jött az egészségesekért hanem a' betegekért, hja a' meg terheltetteket és fátattakat, haza hozza az el tévett juhok, és bé fogadgya a' tékozlófiut.

K. Micsoda jók követik ez meg igazulást?

F. Az Istennel való meg békélés. *Rom. 5. 1.*

3. Másad-

2. Másodszor. A' léleknek tsendes nyugovása. Mert miképpen az oltovány ágh szja minden nedveségét annak a' fának melybe oltattott; így mi, kik a' Christusba bé oltattunk, hiszszük az ő igazságát és hit által magunkévá részzük, és jovaival lelkünköt tápláljuk.

3. Harmadszor. Az idvőségnek bizonyos reménlege. Mert az hit és reménleg, ottan ottan hoznak ketten egy rudon, kostolo édes sző ő gerezdeket a' mennyei kánaánból, miglen ez pusztában e' nyomorúságnak és siralomnak völgyében budosunk.

4. Negyedszer. A' nyomorúságoknak békeféges türéssel szenvedése, mellyel Idvezítőnkis biztatá ama gutta ütött embert mondván: *Bizáljam, meg botosáttatának tenéked a' te bűneid.*

5. Eödödszer. Az örök életnek bírása, hogy miképpen uralkodott

h 4.

vala a

vala a' bűn halálra, azonképpen a' kegyelem is uralkodnék az igazság által az örök életre, a' mi Urunk Jézus Christus által *Rom. 5.*

XVI. AZ HITRŐL

K. Ertem már a' dolgot, hogy hittel igazulunk meg; de nem bíbetek én az Istenben úgy a' mint kívántatnék?

F. Hogyha szomorúságodra vagy az, jó jel az, mert afféle szomorúságok, ohajtások, és Istenhez való vágyodások, szent Léleknek munkái az emberben, és így kedves Istennek előtte a' te hited noha

Ésa. 42. gyenge. A' meg szegett nád szálát *Apoc. 19.* el nem tördeli Isten, és a' fűstől gő-

gyertya belet meg nem oltja. A' kik menyegzői lakodalomra hivatottak, nem mind egyaránt való fényes öltözetben mehetnek; A' kik a' bárány Christusnak menyegzeinek vatsorájára hivatnak, kik gyé-
gőbb s' kik nagyobb hittel járulhat-
nak. A'

nak A' gyenge hit is meg fogja az Christus jó téteményit, mint szintén az erőtlén kéz noha reszket, ugyan el vészti mind azáltal az ajándékot.

K. Hát ha tellyeséggel el fogy hitem?

F. Ha el fogy hited, soha nem volt igaz hited. Meg lehet az, hogy a' hitnek külső jelenségei el fogyhatnak, mint el fogya. Péter Apostolban, midőn meg tagadá Idveztőnket, de az igaz hitnek gyökerei a' meg igazult embernek szivéből holtig soha ki nem vesznek.

K. Mitől vagy az?

F. Attól, mert a' békeféségnek és kegyelemnek szövetségé mellyet Isten egyszer vetett az ő hűeivel, soha meg nem rokkannik, ha szintén az hegyek és halmok megrendülnek is, az Isten azt tselekeszi, mind hogy akarjátok mind hogy véghez vigyétek. *Phil. 2. 3.*

2. Maladizor. Mert a' hűek az Christus

Christus Jéusnak jegyesi, kiket szent Lélekkel mint egy gyűrűvel eljegyzett, vétkeznek ugyan sokszor, de végképpen a' hitről és jegyesekhez való szeretetéről el nem szakadnak. *Hof. 2. v. 20.*

3. Harmadízor. Mert az Istennek ajándéki olyanok, hogy soha űazokat meg nem bányá. *Rő. 11. 29.*

4. Negyedízor. Mert az hives Istennek erejéről űriztetnek hit által az idvősségre. *1. Pet. 1. 5.*

K. Lám azt mondgyák, hogy a' hit től sokan elszakadnak?

F. Nem az idvezítő hittől mely űbennek soha nemis volt, hanem mivel csak idei hisznek és a' kélertetnek idején el szakadnak, ideigvaló hitnek és ideig való hitűeknek mondatnak ezek Christus Urunktól. *Math. 13.*

K. Miért jutnak tehát az Istennek szenti is néha oly kételkedésekre, mint ha hitük sem volna az Istenben?

F. Ugy

F. Ugy vagyon az, hogy a' keresz-tény ember is jut néha olyan szomorú állapotra, de az ettől vagyó, hogy a' hitnek érzése vagy egyéb külső jelenlégi mellyekből az hit meg esmértetnek, el fogynak, az hitnek mint egy szikrának az hamu alatt semmi tsillámlása nem láczik, noha tellyességgel soha ki nem aluszik.

K. Több példákkal is világosítsd ez dolgot?

F. Mint a' kutsőnek folyamata, a' nyári hévtségben meg lassodik, noha tellyességgel ki nem apud; A' gyümöls fának termése, a' sanyarutélnek hideglégében nem virágzik, de azért tellyességgel ki nem szárad: Így a' keresz-tény embernek hiti, a' késértetnek hévségéb, és a' keserves probáknak sanyarú hideglégében, meg csügged, meg lassodik, és külső jeleire nézve nem virágzik, de azért, ha igaz hit, annak gyü-

nak gyűkeri az idvezülendő emberből holtig soha ki nem vesznek hanem mihelt a' késértetnek hév-sege el mulik, a' keserves próbának hideg tele enged, mihelt az Isten az embernek szívében békeséget szol; azonnala' hit ki ujjul; és külső jelenségekkel is ismér gyűmölcsözvén ki mutatja magát.

K. Soha nem érzek annyi jót bennē, mennyi gonosz indulatot?

F. Még is lehet benned igaz hit. noha gyenge, mivelhogy az test gyakrabban fellyűl vitézkedik az lelken, tőb az mi lelki betegségek mint jó egészségünk; soha nem érzi az ember oly hathatóképpen testének egészséges voltát mint csak edgyik ujjának meg égélének fájdalmát.

K. Imádkoztam is sokszor de kevés hasznát éreztem?

F. Imádkoztál de talám haragutál imádkozásodban, mint a' Jónás proféta. *Jon. 4. vers. 3.*

2. Má-

2. Másadszor. Mert talám magad sem tudod mit kértél Istentől, mint az Zebedeus fiainak anyja, és a' mint Jacob Apostol mondgya: *Kértek és nem vésztetek el, Mert nem jól kértetek. Math. 20. v. 20. 22. Jac. 4. v. 3.*

3. Harmadszor. Ha pedig Istennel imádkoztál, és a' mi illendő azt kérted, meg halgatott az Isten noha el halasztotta annak megadását, alkalmasb időre, nagyobb hasznodra és javadra. *Esa. 30. v. 18.*

4. Avagy ha szintén azon dolgot mellyért imádkoztál meg nem adta is Isten, mindazonáltal talám hasznolt avagy annál is nagyobb jót adott Isten érte, de nem vigyáztál rá. *Példának okáért, Abraham imádkozék Ismael életéért, s az Ilaakot adá Isten helyette.*

K. E' világi jokat miképpen kel Istentől kérni?

F. Hával. Ha, tudniillik, szent fellegetnek úgy teczik, s nekemis idveffégemre esik.

K. Mi-

K. Miért így?

F. Azért, mert nē tudod, hogy ha minden világi kívánságod idve fegyedre szolgálna-é avagy nem. Azért az Isten jó teczésére kell czaránt magadat hagynod.

K. Hát a' lelki jokat olyan conditioval kellé kérnem?

F. Nem. Példának okáért. Nem jó így imarkozni, *Uram ha felfegyednek teczik botsásd meg az én bűnemet, avagy, add meg az örök életet.* Mert azt bizonyosan tudod, hogy bűnidnek botsánatya és az örök élet, idve fegyedre szolgál, és az Isten is mindenkor akarja, hogy a' bűnös ember megtérjen és éllyen. Azért efféle lelki dolgokban nem kel cōditioval az az, hával imádkoznod.

K. Az imádság közzé szabaddé átkozodást elegyíteni?

F. Nem.

K. Hát Dávid mint átkozodik sok helyen a' Soliár könyvben, nevezet szeptint az 109. soltárban?

F. A'

F. A' Dávid profétai lélekkel birt, nem átkozódás volt az hanē jövendőlés a' Judás állapotja felől, minémű árok fog ő reá szállani, az mint idő múlva bé-is tellyeseder: De minálunk nintsen afféle jövendő tudásnak lelke, melynek okáért azt példájul nem vehetjük.

K. Az Isten igéjének halgatasával is élek, de kevés hathatóságát érzetem magamban?

F. Még is lehet reménység felőled, hogy vagyő az hitnek szikrája benned; Mert a' dolog így vagyon gyakorta, mint szintén a' beteges embernek állapotja, a' ki él ugyan az étkeknek jóvával, de gyomrának gyengesége vagy egyéb alkalmatlan beteges erőtelensége miatt nem érzi izit azoknak azonnal, noha annak utánna gyomra meg erősödvén, szájának izi meg jővén, meg érzi azon étkeknek tápláló erejét.

K. Ha

K. Ha nem érzek semmit ezaráni magamban, mihez bízhatam tehát?

F. Az Isten ígéretihez bizzál, nem a' magad érzéséhez, és várjad az Urat mert az Isten akkor jő el mikor akar, és úgy jő el a' mint akar.

F. Csak reménységgel táplállyam é magamat?

Fr. 3. F. Bizony hit és reménység által járunk most, nem szemmel való látás által, mert a' ki mit lát miért reménli azt? azt mondgya szent Pál: Es boldogok a' kik nem láttanak és hittek, azt mondgya ő maga Idvezítőnk. Johan. 20.

K. Honnét tudhatom én azt, hogy igaz hittel vagytok meg igazulva?

F. Ha annak jó gyümölcst mutatod, mert miképpen a' test a' lélek nélkül, meg holt állat, azonképpen a' jó tselekedetek nélkül való hit, meg holt állat. A' jó tselekedetek mindgyárt követik a' megtrúult embert, miként a' jó fa teremti jo

remti jó gyümölcstök, és mondatol ujja születet embernek.

XVII. AZ UJJA SZÜLETESRŐL

K. Miben áll az ujja születés?

F. Az ő embernek megöldöklésében, és az új embernek meg elevenítésében, mert egynek felépülése nem lehet másnak elromlása nélkül.

K. Micsoda az az ő ember?

F. Az ő ember nem az embernek teste magában, hanem az ember természetének megvesztetése, melytől haldann még az első ember esetiből vonánk magunkra, avagy az egész embernek romlottól természet.

K. Miért mondatik ő embernek?

F. Mert igen régi dolog, még a' paraditsomban kezdeték az a' mi romlásunk, az első embernek engedetlensége miatt.

2. Másádszor. Mondatik, első

I

Adam-

Adámnak-is, mert ő miatta veszte az egész emberi nemzet: A' Christus ellenben mondatik, második, Adámnak, mert ő általa épüle fel viszót az emberi nemzet. 1. Cor. 15.

K. Mitsoda az ő embernek meg öldöklése?

F. Az mi ujjá születésünknek első része, mikor a' szent Lélek mi bennünk a' mi veszettségünknek hathato erejét lassan lassan elrontya, hogy mi többé a' bűnnek ne éllyünk. Rom. 6. 6.

K. Mi következik abból?

F. A' bűnnek megismerése, meg utálása, a' bűnön való kesergés, és törődés, mellyel meg vallyuk és siratyuk, hogy velünk jol tett Istennünket meg bántottuk. Az én bűnemet én ismerem, azt mondgya Dávid, és az én bűnöm szüntelen előttem forog énnékem. Psal. 51.

K. Mond meg azt is, mit értesz az u emberen?

F. Az u

F. Az u ember nevezetén az írásban értetik, az embernek veszett és romlott természetének szent Lélek által való meg ujjulása, és a' meg ujjult embernek elevenlége,

K. Mitsoda az u embernek meg elevenedése?

F. A' mi ujjá születésünknek második része, mikor u életre tamadtunk, az az, nem a' bűnnek már, hanem igazságnak szolgálunk és élünk, mert nem elég el hadni a' gonoszságot de azzal edgyütt egyszer mind gyakorolni kell az igazságot is. Psal. 33. 15.

K. Tökéltet-e az illetén ujjá született ember?

F. Nem. Mert a' testnek és romlott természetnek valami seprődékje marad még is az emberben, míg él ez életben.

K. Mint alkotzik az, az embernek meg ujjult részével?

13

F. Veszte

F. Veszekedik véle, tusakodik mind kettő, és bizonyára a' test és annak régi veszettsége meg bírja gyakorta az megújult résznek és léleknek jóra való szepelkedését, úgy hogy, az újá született emberis nem tselekedzi a' jot-mellyet akar-na, hanem a' gonoszt melyet nem akar-na. Innét vagyon az, hogy még a' szentek-is gyakorta álmélkodásra méltó vétkekre fakadtak.

XVIII. A' BÜN BOTSANATROL.

K. Ki botsátja meg a' bűnt?

F. A' ki a' bűnt meg botsátha-tya, az igaz és Örök Isten.

K. Lám a' Christus is meg botsátta ama gúttá ütött embernek? Matth. 9.

F. Szintén azért igaz és Örökké való Isten.

K. Lám a' Tanito is meg botsátja a' bűnt, Joh. 20?

F. A' Tanito meg botsátja az bűnt, az az, a' meg térfő-speniten-ciát tartó

ciát tartó bűnös embernek hirdeti bűneinek botsánatyát.

K. Lám a' Mi Atyánkban, Miis meg botsátunk ellenünk vétetseknek?

F. A' mi meg botsátásunk, nem egyéb, hanem tsak az ellenünk tőt vétkekről való el felelkezésünk, meg engedésünk hogy rola nem térszünk ha tehernének is; De hogy a' bűn bűn ne légyen, azt sem a' ta-nito sem egyéb senki nem tselekedheti, hanem tsak az igaz és Örök Isten.

K. Kinek kell meg vallanom vétkeimet?

F. Az Istennek a' kit meg bántottál, meg kell vallanod e' végre hogy bűneidet botsássa meg, serel-midet gyógyítsa meg. Teneked tsak tenéked vétkeztem, én Istenem, azt mondgya Dávid és gonoszságot tselekedtem a' te szemeid előtt, hogy igaznak ítéltesél a' te beszédedben, és tisztá légy mikor ítélsz. Psal. 51. v. 6.

2. Másodszor. Meg valhatod az embereknek-is, a' mint szét Jacob mondgya; *Valljátok meg egymásnak bűneiteket, és imáskozzatok egymásért. Jac. 5. v. 16.*

K. *Micsoda embernek vallanám meg bűneimet?*

F. A' lelki tanitonak meg valhatod e' végre, nem hogy ő botsálla meg bűneidet, de hogy tégedet tanítson, vigasztaljon, lelked ismeretiben tsendesítsen biztasson, és bűneidnek botsánatya felől az Isten ígéretinek hirdetésével bizonyossá tégyen.

2. Másodszor. Jo emberednek is meg valhatod e' végre, hogy rajtad szánakozzék atyafiúi szeretettel, mert ha az ember nyavalyáját kedves barátjának kebelébe ki öntheti, sokszor az is könnyebbségére vágyon el keseredett szívének.

K. *A' Christushnak két köntöse volt: edgyiket el darabolták a' vitézek, s felosztottak*

osztottak vele; A' másikat egészen hatták; Mit tanollyak ebből?

F. Néked is két köntösöd legyen. Az edgyik a' Hit, Ezt senki vel neközőld; hanem éppé, egészen, meg tartsad, egyedül tsak az egy közben járó Christus Jészusnak: A' másik köntösöd legyen a' Szeretet, ezt el osztszad, közöllyed minden emberekkel, de kiváltképpen a' kivel egy hiten valláson vagy. Gal. 6. v. 10:

K. *Egy jo ember, egy rossz embertől, oly dolgot kért, mely ez egész világnak drágább?*

F. A' jo ember, az Arimathia-béli Josef; A' rossz ember a' Pilátus; a' mit tőle kért, a' Christus teste, mellyet kért Pilátustól, hogy le vétetnék a' keresztfáról.

XIX. A' FIUVA FOGADAS-
nak lelkéről.

K. *Hogy hogy lehetek én arról bizonyos, hogy én is az Isten kegyelmében részes vagyok?*

F. A' fiuvá fogadásnak lelke által, a' ki által az Istent szerelmes Atyánknak kiáltjuk: és ezen szent Lélek téizen bizottságot az mi lelkünkkel edgyütt, hogy mi Istennek fiai vagyunk. *Rom. 8. v. 15.*

K. Mikor lakozik én bennem ollyatén lélek?

F. Annak bizonyos jelei vannak.

K. Mellyek azok?

F. Ha előbbi fertelmességedre melyben hevertél mint egy sárba, viszá nem térsz, hanem mint megújult ember az Istennek lelke által tisztán tartod magadat. Erről szól a' mennyei vőlegénnek a' Christusnak jegyese: *Le vetettem (ugymond) mocsok ruhámat, hogy hogy öltöz német fel? meg mostam az én lábaimat, mi módon keverném ismét azokat a' porban? Cantic. 5. v. 3.*

2. Másodszor. Mikor fiuileányi indulat vagy benned az Istennek szeretetihez, és fiuileányi bizodalom azon

lom azon Istennek jóvoltához, nő úgy mint a' szolga a' ki szereti ugyan az Urát de a' berért és fizetésért; hanem mint fiu, a' ki szereti édes Atyát, nem bérért vagy fizetésért, hanem atyai voltaért: Így az hitetlen ember szereti ugyan az Istent, de csak e' világi jóért, fél az Istentől de a' büntetésért; A' kikben pediglen a' fiuvá fogadásnak lelke lakozik, szeretik és félnek az Istent, Isteni voltaért, nem annyira csak magok hasznáért.

3. Harmadszor. Mikor feléledt reménység vagy benned mennyi örökséged felől, jó jel az, mert a' mennyei örökség és annak váraisa a' fogadott fiaké nem a' szolgáké vagy idegeneké. *Rom. 8. 17.*

4. Negyedszer. Mikor az emberben oly lelki öröm vagy hogy az Istennél egy szem pillantásig való lételet nem adná ez egész világnak gyönyörűségén, megh. költségén

mely jó és édes legyen az Ur.
Eph. 34. 9.

*K. Mint viselje magát az ember
Isten állapotában?*

*E. Ugy, hogy a' benne lakozo
szent lelkét meg ne szomorítsa, a'
mint szent Pál int, keserűséggel ne
illetkezik egymond az Istennek ama szent
lelkét, melynek általa meg persételezte-
tek. a' teljes válságnak napjára.
Eph. 4. v. 30.*

*K. Mikor szomorítja meg az ember
a' szent lelkét?*

*E. Mikor az Istennek lelke meg-
világosítván az embernek elméjét,
akaratját és minden indulatit meg-
újítván, a' lélek vitőzkedik az meg-
újult emberben a' testi ellen, tusáko-
dik mind kettő; de az ember a'
testhez vonattatik, annak kedvez,
annak fogja pártját, a' testnek kívá-
nait tölti be, és így a' lelkét meg-
szomorítja, keserűséggel illeti, és
mint egy meg oltya. 1. Thess. 5. 19.*

K. Mint

*K. Mint léfzen osztán dolga ez illye-
tén embernek?*

Bizony keserves léfzen sokszor,
mert a' boszuálló Isten szent lelkét
tőle meg vonzza, az embert magá-
nak hadgya, és ekképpen az ember
lelkében el hagyattatik.

XX. A' LEKLI KESERTE- teköl.

K. Miért a' lelki el hagyattatás?

*E. Mint szintén mikor kedves
vigasztalo uti rársádról el hagyatta.
tol rossz magad viselése miatt, nints
kivel beszélgés az uton, egyedül
búdosván félsz rettegész minden fe-
lől reád jöhető veszedelemtől. Így
szintén mikor párt ütésed miatt az
Isten szent lelkét tőled el vészti, és
tennen magadnak hágy, bűneid
előtred kezdenek forogni, látván
az Istennek igazságát hogy ha érde-
med szerént bannék veled, méltán
örök kénokra sentenciázhatna,
meg rémülész, az ördög is kezd sar-
kallani,*

kallani, elméd bennis meg tántorodol, nints ki eleget teheszen háborodott lelkednek. Ez a' lelki elhagyatratás.

K. Illyen kéfertetbe eshetik az Istenek fia leánya?

F. Illyenbe bizony.

K. El kell veszni annak ez kéfertetbe?

F. Nem. Mert az Ur kézen tartja, el hagyatratik ugyan ideig de nem örökké; Egy kis busulásomban el rejtettem vala az én orcámat te tőled egy szempillantásig: de az én örökké való irgalmasságomban könyörültem te rajtad, azt mondgya a' te megh válto Urad. *Ésaiásnál. 54. v. 8.*

K. Hova leszén a' hitetlen ember illyetén állapotban?

F. A' hitetlen ember illyetén állapotában zugolodik, káromkodik, bűneinek borsánatya felől két fégből esik, némely jóval is előbb halálának előtte mint Kain, némely halála előtt mint Judás. *K. Há*

K. Hát az Istennek fia leánya hogy leszén?

F. Bizony azok-is meg tántorodnak de le nem esnek, kétségbe ejtő izokra fakadnak (okizor de ismét magokat meg eszmélvén kéri az Istent az Ur Jétus érdemiért, hogy haragjába és boszuállásában emlékezzék irgalmasságáról. *Hab. 2. v. 2.*

2. Másodszor. Bizik Istenben mint a' fiu édes Anyában. *Ha megh ölis úgy mond mégis ő benne bizom.*

3. Harmadszor. Jó reméniséggel várakozik, miglő ismét el jő hozzá az Isten. *Ésa. 8. v. 17.*

K. Ez keservés állapotban mikorra jő el az Isten?

F. Mikor az ember a' halálnak már színtén kapujára jutna, a' két fégből esésnek partjára érkeznek, azonban az Isten kezét alá térszi, a' halál kapuiból ki vészi.

K. Mi leszén osztán vége?

. Mint az el fátart galambot skának mely

nak mely az Őzönvizbē nem találá
nyugodalmas helyet lábainak, meg
nyitá Noe az ablakot és bé vővé
szegény fáratt galambot, s meg
nyugota: Így az Isten a' késértet-
nek és keserves próbáknak Őzön-
viziben hányottatott keresztény
embert vízont kegyelmébe vészi,
meg ujítja, a' késértetnek Őzön-
vizét le szállítja, bűneinek borsá-
natya felől biztatya, meg örven-
dezteti tsontyait, mellyeket meg
rontott vala, a' félelem helyett lel-
ki tsendesség közvetkezik és öröm.
Várva vártam ugymond az felséges
Urat, és imé hozzám fordula, a' mely
veremből ki hozta. Psal. 40.

K. Mint viseli magát annak utánna
a' késértetből ki szabadult ember.

F. Vitézkedik az Őrdögnek su-
gallási ellen, a' testnek izgatási ellé,
a' szívnek keménysége ellen, szor-
galmatos ahétatos lészé a' könyör-
gésben és bűnein való kesergésbē,
meg gon-

meg gondolván azt minémű rette-
netes dolog a' meg haragutt Isten-
nek kezébe esni.

2. Másodszor. Inkább s-fellyebb
szereti az Istent, mint annak előtte,
az Istennek beszéde léfzen élet ital
az Ő lelkének.

3. Harmadszor. Inkább oja ma-
gát a' bűnöl, és okosabb léfzen,
hogy a' Sátánnak töribe ne akad-
gyon ismélen.

4. Negyedszer. Szöveiséget vét
szemcivel, nyelvével, és egyéb tag-
jaival, hogy gonoszlagra ne moz-
dullyanak.

*K. Miért bocsát Isten ilyen keser-
ves késérteteket az ő választottira?*

F. Előbben azért, hogy az Istét
meg ismerjük. Hogy tudni illik
mint a' fió gyermeket tsak az édes
anyja kérelheti meg: így az hába-
ru elmét csak az lelkeknek. Atya
az Isten csendesítheti meg, és hogi
ő egyedül az a' kikézen fogvatart
minden

minden teremtetett állatokat, ha meg vonzza. Őlők lelkét, azonnal mindenek meg habborodnak és semmivé léznek.

2. Másadízor azért, hogy magunkat meg esmérjük. Minémű nyomorultak vagyunk mi teremtésünk szerint, ha az Urtól magunknak hagyattarunk.

3. Harmadszor. Hogy magunkat meg alázzuk az Istennek kegyelmét meg bűcsüllük, és mint amaz Jérusalemi halas to mellett fekvő beregeknek sokasága a' viznek meg mozdulását, így az idveflégnek ezkőzit meg ne utállyuk. Joh. 5. 3.

4. Negyedszer. Hogy annál inkább kívánczunk az Istennek amazemtől szemben való lárására, holott nem félünk hogy az Isten soha többé el hadgyon.

K. Ad előmben rend szerint a' kétségeknek számát, és azokból való kiszabadulásnak modgyát?

E. Elő

F. Elő. A' Sátán, ki az egész földet békerülvén el járja keresvén, kit el nyelheffen, sőt az Istent arra ingerli hogy az embert adgya kezébe; néha világosságnak angyalává rúnteti magát és akképpen indit tégedett resti bátorságra, néha tulajdon szőriben elő álván rettetet és kétségben elésre kényszerit. Itt esmérj meg gyarlo voltodat, fegyvertelen erőtlenségedet, és a' mi fejünkhöz az Ur Jészushoz folyamodgyál.

Második.

A' Bűn. A' gonosz kívánság mely a' bennünk lévő törvénnyel viaskodik, és gyakorta ezt meggyőzvé, mint egy foglyokat rabul hordoz bennünket. Ez ellen a' szent lelkert hijad segítségül, a' testnek kívánságait be ne tölcsed, fűls a' bűntől az Istenért, de ne fűls az Istentől a' bűnért.

Harmadik.

K

Az Isten,

Az Istennek törvénye, mely ki mondgya bűneidet, vádol és érdemed szerint átkozottnak kiált tégedet, hogy meg nem maradtál mind azokban, melyek meg vannak írva a' törvénynek könyvében. Ez ellen a' Christusnak igazságához ragzkodgyál, és az ő tőle vőtt kegyelem izerint új életet ély.

Negyedik.

Az Istennek haragjától való félelem; minekutánna a' törvény meg rettentí a' bűnös embert, a' bocszszuállo Istennek haragjának tűzétől csak nem meg emészterik. Ez állapotodba, a' Christusnak oldalából ki folyt piros vérrel és vízzel oltsad ez tűzet, és penitentia rario könyhulatófodnak folyásával öntőzd ez haragos lángot.

Eötödik.

A' lelki elméret; mely az ember ellen bizsonfagot téfszen, bűneiről meg győzvén. Ez ellen állaffad a' mi lel-

mi lelkünknek orvosát a' Christust, és az ő érdemében való bizodalommal bűneidnek bocsánatya felől legyálhatatos.

Hatodik.

Eonön maga az Isten. A' ki néha mint egy meg búsult medve, a' mint szol *Hosé's* úgy jó reád, és mint egy elléség nyilait lövöldőzi reád, mint Job módgya vala, főt végtére küzdik veled, mint Jácobbal. Ezaránt úgy viseld magadat, hogy az Istent engeszteltyed, és el ne bocsáffad míg nem megáld tégedet.

Hosé's.
13. v. 8.

XXI. AZ EMBERNEK KÜLSŐ MEG probáltatásáról.

K. Mitsoda moddal téfszen az?

F. Azzal, hogy az Isten né mindenkor kézen fogva hordozza az embert, hanem miképpen hogy az édes atya a' jární tanuló gyermekét el esni hadgya gyakorta; így az Istenis az ő hiveit külfő probák ál-

k 2

tal-is

tál is ebrezgeri, nevedéké hiteket
őregbiti, erőfiti, mint ama Cana-
néa Aszonyi állatnak, a' kit valoba
meg próbála Idvezitőnk. *Matt. 15.*

*K. Abrahám felől is hallottam, hogy
volt afféle próbán?*

F. Igen is.

*K. Hogy hogy parancsolhatta Isten
Abrahának, hogy a' maga fiát ölj meg?*

F. Szabad volt Isten véle. Mert
az Isten semmi törvénytől nem függ,
holott nálánál nagyobb senki nin-
tsen, a' ki törvént szabna eleibe.

2. Másadszor. Az életet Isten
adta, ha el kívánnya, szabad véle.

*K. Nem vékezett volna-e Abrahám,
ha megölte volna fiát Isáák?*

F. Nem. Mert az Isten parancso-
lattyá, törvény; annak engedni,
nem vétek.

2. Másadszor, Az igaz szolga, az
Uranak parancsolattyának enged,
ez az ő tiszt, nem hántorgattyá azt,
mit akar azzal az ő Ura, hanem a'
mit néki

mit néki parancsolták a'nak végét
és kimenetelét az Urára bizza, a'
gazdara hadgya.

*K. Mellyik volt nagyobb; Abrahám
kész volt a' meg ölére, Isák is kész vole
a' szenvedésre?*

F. Ugy láczik hogy Isák nagyobb
dolgot tselekedett.

1. Mert nagyobb dolog halált
szenvedni, hogy nem mint a' ki
meg öli.

2. Nagyobb dolog, a' halálnak
fájdalmat és retteget viselni, mint
Isák; hogy nem mint csak nézni,
mint Abrahám csak nézte volna.

De ellenben.

Az irás az Abrahám engedel-
mességét hirdeti inkább hogy nem
mint az Isákét.

1. Előben, mert Abrahámnak,
az egyetlő egy fiát, édes fiát, artat-
lan fiát, kel vala meg ölni, mely
dolgot édes atyának tselekedni,
nagyobb, keservelesebb, és rettene-

tessebb, hogy nem mint ha magának kellett volna meghalni.

2. Másadszor. Iták nem is tudta a' dolgot; és ha reá költ volna, csak hamar által ment volna a' halálon; meg menekedett volna attól, nem fokaig tartván annak izenvedése; De Abrahámnak mint édes atyának harmad napig való lelki háboruja, tusakodása, gondolkodása, busulása, szivbéli sérelme, fia meg öléstől irtozása, ki mondhatatlan dolog.

3. Harmadszor. Ha idegen ölné meg, izévedhetőbb volna, de hogy az édes atya öllye meg fiát, irtozik a' terméizet attól.

K. Tudta-e az Anyja, a' Sára?

F. Mint hogy Iták maga sem tudta ez dolgot, a' mint izavából ki terzik, midőn azt kerdi: édes atyám hol a' tűz és a' fa hol vagyon pedig az áldozatra való bárány? Így az Anyától is Sárától hibeitő hogy el titkolta

el titkolta volt Abrahám, mint olylā hallatlan dolgot, hogy mint édes anyának firátával és jajgatásával meg ne gárolodnék ez dologbā

K. Mint próbállya Iste az embert, holtól jól tudja mi legyen az emberben.

F. Azért, hogy mások is lássák. Mint szintén a' tanéno mester próbállya és examinállya gyakorta a' gyermeket mások előtt, oly dologról, mellyet jól tud a' mester hogy meg tud arra felelni a' gyermek, de tselekezi a' mester másoknak kedviért, hogy mások is lássák és tudgyák mi legyen azon gyermekben.

K. Mint rendellyem kérlek! ez aránt életemet?

F. Ugy hogy, ha valami lelki kéfertet vagy külfő proba reád érkezik, azonnal kikereffed micsoda Jonás indétotta azt a' izélveszett, és addig ne nyugodgyál, miglen testednek hajójából ki nem veted, az el kezdett jobā meg maradni igyek

kezzél, meg tartván az hitet és jó lelki csméretett: ekképpen meg alhatz az Isten előtt ki nem késért fel yebb hanem az mint el viselhered nem félsz az ejjeli rettegteréstől, mert meg rontya Isten a' Sátánt a' telábaid alatt hamar.

XXII. A' HITNEKMEGERŐ.
fűtésről.

K. Mivel erőssitem hitemet?

F. Az Isten ígéjének halgatásával. Mert a' hit az Isten ígéjének hallásából vagyon. *Rom. 10. v. 17.*

2. Másodszor. Az Ur Christustól rendeltetett Sacramentomokkal való éléssel is.

XXIII. A' KERESZTSEGRŐL:

K. Hiszem meg keresztelkedtem Atyának, fiúnak, és szent Léleknek nevébe?

F. Jo ugyan, de nem elég az idvességre, mert a' hipocrita ember is meg keresztelkedett azzal a' külső vizzel való keresztiséggel.

K. Hát

K. Hát mi kívántatik hozzá?

F. Ez hogy, emlekezzél meg hmitsoda fogadást tőttél Istennek, a' keresztiségben, hogy tudniillik azt az Istent kinek nevében meg keresztelkedtél, holtig igazán, jámborul, hiven, tisztán szolgálod, tőle el nem szakadcz, és az ő Zászlója alatt hűséggel vitézkedel az ördög ellen, ez világ ellen, és a' testnek minden gonoszra való igaztási ellen.

K. Nem emlekezem én arra, hogy olyan fogadást tőttem volna?

F. Hiszem a' nélkül a' keresztiséged semmi. Más az hogy, arra való a' kereszt Atyáid Anyáid, kik komáknak mondatnak, az az, a' te keresztiségedről és a' keresztiségben lőtt fogadásodrol, bizonságoknak.

K. Azt sem tudtam ez ideig; Mire valok a' Komák?

F. Elsőben, A' koma, bizonság arrol, hogy a' gyermek keresztény Atyától Anyától született 2.

2. *Másodszor.* Bizonyág arról, hogy igaz Ecclesiának társaságában, igaz relligioban, igaz vallásbā született, és annak bizonyágára ez külső látható Sacramentommal úgy mint a' keresztféggel, abba a' társaságba a' kisdéd gyermek bé iktatik, bé vétetik.

3. *Harmadszor.* A' koma arra való, hogy tehetése szerint igyekezik azon, hogy a' gyermek azon keresz tény vallásban és Ecclesiábā melyben meg keresztelkedett, nevelkedgyék fel-is. Ez az oka, hogy mondának más nevezeten-is, kereszt-Atyáknak Anyáknak.

K. A' más valláson lévő ember lehet-e efféle keresztféggben koma?

F. Nem lehet külömben, hanē ha ez három dolgot fel vállallja, az az, bizonyág lészen arról és megvallya, hogy a' gyermek keresztény atyától anyától született. 2. hogy igaz vallásban született. 3. hogy tehetése

tehetése szerint igyekezik azon, hogy a' gyermek azon vallásban nevelkedgyék fel, melyben meg keresztelkedik. Mellyeket a' más vallásu ember ha meg vall, a' maga vallásár czáfolja meg, és lelke ifméreti ellen áll elé a' komaságra; ha pedig szívében mást gondol, hipocrita és színmutatás képpen áll elé a' komaságra, mely miatt ő né lészen bizonyág, az az, sem koma nem lehet, sem méltán a' kereszt atya anyja nevet nem viselheti.

K. A' kisdéd gyermeket mi haszná addig meg kereszteni, míg fel nevelkedvén vallást nem részen hitiről?

F. Miért nem? hitzem a' kinek atya anyja az Istennek frigy kötésében és szövetségében ben vagyó, annak gyermeke-is azon Istennek szövetségében ben vagyon, melynek bizonyágára a' kisdéd gyermek meg kereszteltetik.

2. *Másodszor.* Ha az Atya anyja keresz-

kereztény, a' született gyermek is keresztyének mondatik; mint szintén, a' ki nemes ember, a' gyermeke is mihelt születik, nemes, és nemesi szabadságban vagyon, mint szintén az attya és anyja. Erre nézve annakokáért, a' kisdéd gyermek a' külső jellel avagy Sacramentommal, ugymint, a' keresztséggel méltán élhet, és méltán is él, sőt vétek volna, ha nem élne.

3. Harmadszor. A' ő testamentomban is az Istennek népe nem várta azt hogy a' gyermek fel nevelkedgyék, hanem környülmerélték nyolczad napon.

K. Hát ha pogánynak a' gyermeke volna?

F. A' pogánynak a' gyermeke is pogány, azért fel növését kel várni, keresztténnyé lenni, a' hitnek ágazatira meg kel tanítani, arról választ kel tenni, és annakutánna annak bizonyására és meg erősítésére, ugy kell

kell ez külső és látható jellel avagy sacramentommal élni, az az meg kereszttelkedni.

K. Hát ha öreg legény volna?

F. Ugy is a' kívántatik, hogy a' hitnek ágazatit meg tanullya, választ tégyen, meg térjen, és annak bizonyosságára sacramentomokkal éllye.

K. Hát a' ki keresztleetlen meg hal, el kárhozik é?

F. A' ki annyi időt ért, hogy a' keresztségnak sacramentomát meg tudgya gondolni, Isten rendelésének lenni, s mégis meg veti, semmibe hajtya, az olyan ember el kárhozik. De ha a' gyermek születik oly helyen, a' hol egyházi szolgá nem lakik, avagy oly helyen, a' hol pogányság közt lakik, avagy oly helyen a' hol az ellenkező vallásuaktól tiltatik, s azonban igyekeznek ugyan, de a' gyermek hirtelenséggel keresztleetlen meg hal, azért el nem kárhozik, mert az Isten nem kötötte

kötötte magát ahoz a' külö-
ezközhöz.

*K. Szabad-e embernek oktalán állat
nevére kereszteltetni gyermekei?*

F. Ha keresztény embernek nem
szabad pogány névre kereszteltet-
ni gyermekét, annál inkább okta-
lan állat nevére, minémű a' Farkas,
Leo Orofziány, Uriolya, nőfiény
medve, &c. nem szabad.

*K. Miért hogy a' keresztiséggel egy-
szer élünk; Az Ur vatsorájával sokszor*

F. A' keresztiség által születik az
ember az Anyaszentegyházban;

Az Ur vatsorájával tápláltatik
lelke az Anyaszentegyházban. elég
egyszer születni, iokszor kell táp-
láltatni.

2. Másadszor. A' keresztiség által
a' kisdéd gyermek az Istennek fia-
nak leányinak laistromába iratik
bé, és számláltatik száma közzé.
Eleg egyszer bé-irattatni és be-
számláltatni.

XXIV. AZ UR VATSORAJAROL

*K. Miképpen erősítsen meg hitemet
az Ur vatsorájával?*

F. Azzal való gyakran éléssel.

*K. Mit forgassak elmémben, mikor
az Ur vatsorájához járulok?*

F. Ne világi dolgokat, hanem az
Ur Jéusnak izenvedélét, vére hul-
lását, és a' kereszt fán való halálát,
mellyel a' te bűneidért eleget tölt,
az Atyával meg békéltetett, az id-
veffégre el pocsételt, és hogy er-
ről bizonyos lehess, beiől szived-
ben hitett nemzett, külöképpen
penig annak bizonyágára ez látha-
to sacramento-mal élést engedett.

*K. Ha pörben vagyok valakivel,
élhetek-e az Ur vatsorájával?*

F. Meg lehet Mert két félnek va-
lamely dolog felől való viszáko-
dását törvényel eligazítani, nem
tiltya az Evangélium.

K. Hat ha haragosom vagyok?

F. Békéléget szerez véle, ki vet-
vén szia.

vén szivedből a' harag tartást, mert az Ur vatsorájával való élés több végei között a' Christushoz és felebarátunkhoz való szeretetünknek és edgyességünknek mutató jelenlége.

K. Ha amaz nem akarja a' békefeget?

F. Ha nem akarja, annak vétke nem foghat meg téged az Istennek jó téteményivel való éléstől, és az idveffégnek ezközitől.

XXV. A' JO CSELEKEDETEK RÖL

K. A' kegyelemnek országát mi követi?

F. Az örök életnek országa, melyet birunk ez életben hitnek általa, miglen jutunk Istennek ama szemtől szemben való látására az örök életben. 1 Cor. 13. 12.

K. Honnét adatik az örök élet?

F. Az Istennek kegyelméből, mert a' bűnnek soldgya az halál, az az Istennek pedig ajándéka az örök élet. Rom. 6. v. utolsó.

K. Ugy

K. Ugy de! Miért adatik?

F. A' Christusnak érdemeért.

K. Ha a' Christusnak érdemeért; Nem kegyelemből adatik tehát?

F. Immár oda fellyeb-is meg mondtam hogy a' Christusnak érdemét és elég tételét fontolod, mivel drága árron váltattunk meg érdemlette Christus minékünk az örök életet de mivel hogy az Atya Isten ingyen való kedvéből küldött te szent fiát; a' Finis szabad akaratyából vállalta fel váltságunknak megadálát; Kegyeléből vagy ő ez.

K. A' bűnnek soldgya a' halál, tehát, a' jó cselekedeteknek soldgya az örök élet?

F. Mem ugy mondgya a' szent Pál, hanem így: A' bűnnek soldgya a' halál, az Istennek ajándéka az örök élet. Rom. 6. v. utolsó.

K. Ha gonoszért büntet az Isten, a' jó cselekedetért kegyelmez tehát azon Isten?

F. Nem egyaránt vagy on a' do-
L log.

log. Mert az Istennek jóvalta és irgalmassága az ő természetéből ki hatnak másokra, minden érdemlénélkül; de a' büntetés és boldogság azon Istennek természetéből nem hatnak soha senkire, a' meg érdemlés nélkül; A' teremtésben az Istennek jóvalta ki hatott a' teremtetett állatokra, az ő érdemlélek nélkül; de az ő büntető igazsága nem hatott senkire, a' meg érdemlés nélkül, az az, nem büntett senkit, hanem ha meg érdemli. Mint a' méh mézet ad természetéből, de nem tsip ingerlés nélkül.

K. Ha gonosz tselekedetekért kárhozik az ember; a' jó tselekedetekért idvezül tehát?

F. Ezaránt sem ugy vagyon a' dolog. Mert a' gonosz cselekedetek meg érdemlik igazságra a' kárhozatot: De a' mi jó cselekedetünk né oly tökéletesek hogy végzetlen jutalmat örök életre érdemellyenek.

K. Miért

K. Miért nem?

F. Azért, mert ha mikor jot tselekezzünk is, némely csak szokásból, némely haragjában, némely félelemből, némely szégyenletiből cselekezzik jot, némely ismét csak maga mutogatásból, némely képtelenségből mint ama hamis biró a' ki igazságot szolgáltatata a' szegény aszonynak, de csak azért mert el unta vala a' reá járást. Sok foglalkozás sok hiba vagyon tselekedetünkben.

Luo. 18.

2. Másadízor Mert nem magunk erejéből vagyon ha mi jot cselekedhetünk, hanem Isten kegyelméből; azért a' jutalmat is azon Isten kegyelmének tulajdonítsuk.

3. Harmadszor. Mert hogy jot tselekedgyünk, tartozunk vele; Añakokaérr mitsoda érdemet vár-hacz onné a' mivel ados vagy, és a' minek meg tselekedéjére köteleles vagy? *Ha mind azokat meg tselekedentűek.*

kedenditek is, a' mellyek néktek paron-
tsoltattak, azt mondgyátok, haszonta-
lan szolgák vagyunk, mert a' mit kellett
tselekednünk, azt tselekedtük, úgy tanít
Idvezítőnk, Luk. 17. vers. 10.

4. Negyedszer. A' mi hibás jo
tselekedetink mitsoda egyenlő-
séggel avagy illédőséggel érdemel-
hernék a' tőkélletes boldogságot.
2. Cor. 2. 16.

K Lám az Isten jutalmát ígér az jo
tselekedetért?

F. Nem hogy meg érdemlenéd,
hanem csak atyai jóvoltából ígéri
és adgya. Mint szintén az édes atya
lárván gyermekének gyenge, hibás,
és fogyarkozással elegyes jo igye-
kezetit, kedvelli mindazáltal, és
érette (noha nem érdemlené) me-
gis jutalmazza, az az, atyai szerete-
tiből meg ajándékozza.

K. Mire valok hát a' jo tselekedetek?

F. Valamire valo az ut, mellyen
te mégy és jucz az örökiségbe mel-
lyet a'

lyet a' király kegyelmességéből a-
dott tenéked; szintén úgy a' jo
tselekedeteknek utain mégy és
jucz az örök életre, mellyet az Ur
Jésus kegyelmességéből szerzett te-
néked. Az örökség, a' királynak
ajándéka; az ut és uton valo mené-
sed nem oka hanem eszköz azon
örökségnek bírására: Így az örök
élet, az Istennek ajándéka; a' mi jo
tselekedetink nem oka hanem ut
és eszköz azon örök életnek bírá-
sára. Ephes. 2 v. 10.

K. Szükségesek tehát a' jo tselekedetek?

F. Igen is, a' mint mondtam, né
azért ugyan hogy az által idvezüly,
mert arra nem elégséges, hanem
hogy azon, mint egy uton, jus bé
az örök életre.

2. Szükséges, mert Isten paran-
tsollya.

3. Szükséges, mert hiszem jo
életre nem gonoszságra terérettél.

4. Merta' jo tselekedetek mura-

*Sunt via
regni, ne
causa reg-
nandi.
Bern-
hard.*

to és látható jelei a' mi hitünknek és háláado voltunknak, mint a' jó gyümölcs a' termő fának.

K. Hát a' gonosz embernek is néha való jó tselekedetire teként. é az Isten?

F. Teként bizonyára sőt sokszor világi jokkal meg is jutalmazza, mint Achábnak maga meg alázásáért, nem hozá el Isten a' vezedelmet házára, az ő idejében. 1. Reg. 21. vers. ult.

K. Azt hallottam, egy jó emberért egész várost meg tart az Isten?

F. Ugy vagyon, mert az Isten maga mondgya Jeremiásnál az őt ődik részben, az első versben. Tíz igazakért meg kegyelmez vala az Isten az nagy Sodoma városának. Gen. 18. v. 32. Az egy szent Pálért, kétszáz hervenhat ember tartaték meg a' hajóban. Act. 27. 37.

K. Azt is hallottam, Egy ember vétkiért sokakat meg vér az Isten?

F. Az is igaz; mert Achán vétkiért so-

kiért sokakat meg öle az Isten. Josue. 7. Az egy Manasses király vétkiért, azt mondgya az Izraelnek Ura Istene, 2. Reg. 21. vers. 11. 12. Imé én oly vezedelmet hozok az egész népre, hogy mindennek a' ki azt hallja, meg tsendül mind a' két füle beléje.

K. Edgyik ember jó maga viselésiért, a' másik attyafia nem idvezülhet é?

F. Nem. Mert nints vérség az menyországhoz, mikor mondának a' Christusnak; otkün vannak az atyádfiai, azt feleli: kitsoda az én atyámfia? az ki az én beszédemet halgatya, az énnékem atyámfia, néném, és anyám. Matth. 12. v. utolsó.

K. Ugy de! ezen a' világon a' maguk jó viselése használ maradéknak?

F. Használ, mert irgalmasságot tselekeszik Isten ezeriglen azokkal a' kik őtet szeretik, mint a' tíz parantsolatból tanoltuk.

XXVI. A' BÖJTÖRL.

K. A' böjtölés kívántatik-e valaha?

F. Igen-is.

K. Mikor és mi végre?

F. Mikor a' szükség kívánnya, egyébkor nem. *Matth. 9. 15.*

1. Elsőbē. A' közelítő nyomorúságnak eleit vévéfere.

2. Másodszor. A' jelenvaló nyomorúságnak rolad el fordítására.

3. Harmadszor. Elvéendő joknak megnyeréfiért.

4. Negyedszer. Az elvőtt joknak meghalálaláért.

K. Példánakokáért?

F. Néha egész országul. Midőn dög halál, fegyver, vagy egyéb nyomorúság közönségesen egész országul vagyon rajtuk. Mint az Izrael népe tselekedett sokszor; ismét győzedelemnek vagy egyéb közönséges jonak megnyeréfiért, mint azon Izraeliták tselekedtek régen. *Judic. 20. 26.*

2. Néha,

2. Néha, az országban egy Város. Mint a' Ninive városbéliek böjtölének.

3. Néha, A' városban egy háznak népe vagy tselédgye, ha az Istennek kiváltképpen való oltorát szentvedí, avagy kiváltképpen való szükségesséjot akar Istentől megnyerni. Így böjtöle Esther Afzony az ő tselédivel. *Esther. 4. v. 16.*

4. Néha, magán személy szerint egy ember, midőn valamely ember ő magán érzi az Istennek tsapását, avagy valami szükséges jot kíván Istentől megnyerni. Mint Dávid böjtöle, mikor a' fia beteg volna. 2. *Sam. 12. 22.* Es a' Samuel annyá, hogy az Isten adgyon fiat neki. 1. *Sam. 1.*

K. A' ki pénteken húst nem eszik, böjt-e az?

F. Nem. Nem-is jól tselekeszi.

1. Mert Isten nem parantsolá, hijába való tisztelet pedig az ollyá, mellyen

mellyet Isten nem parantsolt, hanem emberek találmánya.

2. Mert csak étekben való változás. 1. Tim. 4.

3. Mert a' napokban való változás, pénteken nem tsötörtökön Gal. 4. 10. 11.

4. Mert a' szükség nem hozza, akkor kel pedig bőtölteni, mikor a' szükség kívánja. Matth. 9. v. 14. 15.

5. Mert mindenek tiszták, a' tisztáknak, csak hálaadással vegye az ember, ha kinek pedig lelki ismerete tisztátalan, étele itala is tisztátalan Tit. 1. v. 15.

K. Hiszem szabad jot tselekedni; Huszt nem enni?

F. Még ha jo volna; Más az hogy, jot sem szabad tselekedni olyat, mellyet Isten nem parantsolt, ha csak szokás, ha csak emberi gondolat és emberi találmány, ha szintén jonak láczik is, né szabad azt tselekedni, mert nem vagyunk mi bölsebbek

tsebbek az Istennél, a' ki meg tudta gondolni mit kel parantsolni, fmit nem.

2. Másodszor. Ha minden hété kétszer bőtölz is mint a' Fariséus; ha az esztendőnek nagyobb részét bőtöléssel töltöd is el szokásból, mint az oláhok, haszontalan, mert hijába tisztelnék engemet az emberek oly tisztelettel mely emberek parantsolati, azt mondgya Idvezítőnk szent Máthénál, tizenötödik rélizében.

K. Azt is mondgyák; A' mi az embernek száján bé mégyen, né vétek az?

F. Christus Urunk mondgya szent Máthénál. 15. vers. 11. 17.

K. A' részegség az ember száján meggyen bé?

F. Nem az részegség, hanem az ital meggyen bé, a'nak utánna az italból jó inkább ki embernek szájából a' részegség; A' bor ital mint szintén a' Víz ital, a' mennyiben ital, és ember.

és embernek száján bé meggyen, né
bűn, hanem az ital után következő
mértékletlenség, az a' részegség, és
az itallal való gonoszul élés, az a'
vétekeffég.

XXVII. AZ ATYAK ANYAK
magok vífeléléiről.

*K. Vétkezik-e az édes Anya, igaz-
elég ereje lévén reá, ha idegen dajkával
szoptatya magzatját?*

F. Vétkezik.

K. Bizonyíts meg ezt?

F. Elsőben vétkezik a' Természet
ellen. Mert a' természet nem hijába
adta az Anyának a' tejet, akar mi-
néműrendű Ászonyi állat legyen.

2. Másadszor. Az anyai téjel szija
a' magzat az anyai szeretetet; nem
tsuda tehát ha némelyben nintsen
Annyához való szeretet.

3. Harmadszor. A' föld az ő ter-
mélét; a' fa az ő gyümölcset; min-
den okralan állat az ő tenyésztését,
igy az édes anya az ő gyermekét,
maga ne-

maga nevellye, éltesse, azt kíván-
nya a' természet.

II. Vétkezik az édes anya az
Isten ellen.

1. Elsőben, mert az emlők és té-
jel tellyes kebelek, Isten áldása. Vé-
tek hát meg fojtani az Isten áldását,
nem akarván szoptatni. *Gen. 49. 25.*
Ellenben, a' téj nélkül való kebe-
lek, Istennek átká ostroma, vétek te-
hát szántszándékkal magára vonni
az Istennek ostromát, nem akarván
szoptatni.

2. Másadszor. Szent Pál is ditseri
az ollyatén ászonyi állatot a' ki
magzatokat nevelt; nem ditseret
tehát, a' ki mással nevelteti.

III. Vétkezik a' példák ellen.

Mosest, az édes Anya szoptatta,
nevelte, ugy igazgatá az Istén. *Exod. 2.*

Sámfont, az édes Anya szoptat-
ta nevelte, ugy tanitá az Angyal.

Samuelt, az édes Anya az Anna
Ászony, szoptatta nevelte. *1. Sam.*
1. v. 22. 23.

Dávidot,

Dávidot, az édes Anya szoptatta nevelte. *Psal. 22. v. 10.*

K. Tudozé több példát?

F. Mondok még kettőt. *Sára* az *Abrahám* felesége, maga szoptatta *Isákot*; *Mária* ő maga szoptatta a Jést. Nézzed, A' *Sára* kasdag aszony vala mint egy fejedelem aszony, *Mária* szegény aszony vala, utban vala; *Sára* öreg aszony vala, *Mária* iffiu gyenge uj aszony vala; Ez két példával azért, mind szegény mind kasdag, mind iffiu mind öreg, maga menthetetlen, valaki magzatját ereje lévén reá, maga nem szoptatja.

Végezetre.

uc. 11. 27. Amaz aszonyi állat, a' ki a' sereg között fel kiálta és monda Jést: boldog a' méh mely tégedet hordozott, és az emlők a' mellyeket szoptál, fel térszi azt, hogy a'nak emlőit szopta, a' ki méhében hordozta. De ma sok helyen, boldog és jámbor

és jámbor a' ki méhében hordozta, parázna a' kinek emlőit szopta. Azért méhében se hordozza, a' ki magzatját, ereje lévén reá, szoptatni nem akarja.

K. Nem bijába tehát hogy némely atyának el fajult fia, leánya, vagyon?

F. Hogy a' jo atyának is gyakorta gonosz fia vagyon, azzal jelentetik, hogy a' jo erkölts nem természet szerint való nemzéssel adatik, sem születésével nem hozza az ember; hanem Jennek ajándéka, Isten osztogatja a' kinek akarja.

2. Igyekezze azért az atya, járjon el atyai tisztiben, a' dolognak végét bizza Istenre.

K. Jól viséllye hát bár magát az atya sanya, gyermeki előtt?

F. Jól bizonyára, ha büntetést nem akar vonni mind magára, mind maradékira.

K. Lám azt mondgyák: A' fiu nem viséli az atyának terheit?

F. Nem

F. Nem viseli, azaz, nem kárhozik el a' fiu az atya vétkeiért.

K. *Hát e' világon szenved a' fiu az Atya vétkejért?*

F. Igen bizony. Mert az Isten az atyáknak vétkeért meg bünteti a' fiakban, harmad és negyed iziglenis. *Exod. 17.* Példának okáért, Az Amalek akkor vétkezék Isten ellen, mikor az Isten népe ki jöve Egyiptomból; az után sok száz esztendővel talál negyedik izben büntete meg Isten-érette őket, a' Saul által, el töröl-
vén mind magokat, mind barmokat. *1. Sam. 15.*

2. Látod, meg hal a' fiu az atya vétkejért. Mint Dávidnak kis gyermetskéje meg hala, az atya paraszatása miatt. *2. Sam. 12.*

K. *Szegény ártatlan kis gyermek, hiszem nem egyezett ő az atyának vétkeiben?*

F. Ha nem-is. Az atya büntetődött a' fiában, az édes atya szenved mikor

mikor a' fia szenved, mivel ez a' testi halál e' világi büntetések közé számláltatik.

2. Más az hogy, A' gyermek sem ártatlan az Isten előtt, mivelhogy bűnben fogantatik, bűnben melegiti az anyja az ő méhében, bűnben születtetik, credendő bűnben; erre nézve is tartozik a' halállal.

AZ EREDENDŐ BŰNRŐL

K. *Mitsoda az az eredendő bűn?*

F. Természete szerint való véle született vesztettség, hajlandóság a' gonoszra.

K. *A' mai született gyermek, sem gondolattal sem tselekedettel nem vétkezett?*

F. Ha nem-is, ugyan még-is bűnös természetűnek kel módanod, mint az kigyónak fajzatját noha még senkit meg nem tsipett de affelől ugyá mérges állatnak kel mondanod: Es mint az oroszslány avagy

M

farkas

farkas fiu, noha még senkit meg nē mart, de azért ugyan véle születet a' ragadozás, és ragadozó állatnak kel mondanod; így az emberi állatnak is nemzését bűnös természetűnek kel vallanod. *Esa. 11. 8. Psa. 58. v. 4. 5.*

K. Ha fel nevelkedik?

F. Ha fel nevelkedik, ki muratya természetit, mit hozott születésével, meg látod hogy mind gondolatyával, beszédével, tselekedetivel, várkezik Isten és emberek ellē.

K. Nem hijába mondgyák; romlott az emberi természet?

F. Meg ítéld ezekből.

Csecsemő korában; bűnben fogantatik, bűnben születetik.

Gyermek korában; Mindgyárt ki teczik foga fejeri; mérges természete mint a' kigyónak, gonoszra hajlandósága mint a' farkas finak.

Fel serdült korában; minden indulatya és gondolatya szüntelen gonosz. Gen. 6. 5.

Iffjúság-

Iffjúságában; annak virágját szentrelia' Sáránnak, e' világnak, és a' testnek kívánságainak.

Férfit korában; hordozza zászlóját a' Sáránnak, nem annak a' kinek nevében meg keresztkedett.

Vénységében; a' vénségnek coronája a' tanáts adás, de rőbször az gonoszra hogy nem az jora.

K. Mihez tartsz ezaránt magamat?

F. Kitsiny korod felől mődgyad az Istennek: kirsoda ad tisztát az tisztátalanbol Uram! mős meg engemet.

Gyermek korodban; mint a' hajladosemetét hajtogassad Ur Isten szivemet lelkemet.

Fel serdült korodban; teremts uj szivet Uram én bennem, és az engedelmesfégnak lelkével ajánlékoz meg engem.

Iffjúságodban; Iffjúságomnak vétkei kérlek hogy meg ne emlitsd, Sőt nagy kegyességedet én Istenem meg tekiantsd.

m 2 *Férfit.*

*Férfini korodban; Az erős virézek
nek karjokat te tanetod Uram,
vezérellyed az én életemetis Ps. 144*

*Vénfégedben; te benned bízom
az én anyámnak méhétől fogva, ne
hadgyel engemet az én megőszülé
semnek és vénségémnek idején,
Uram! Psal. 71. v. 19.*

*K. A' mint ezekből eszemben vészé;
Szükséges a' gyermeki elmét tanítani?*

*F. Igenis bizony Mert az ember
c' világra születésével semmit nem
hoz, tudatlanságban születtetik, ha
nem Isten után tanulással, gyakor-
lással, jut a' mire juthat. Job. 11. 12.*

2. Másadszor. Születtetvén az
ember; az emberi elme olyan mint
az íratlá tábla, az után irnak reá a'
mit irnak.

3. Harmadszor. Születtetvén;
Az emberi elme olyan mint a' roz
könyv, melyből sokat kel ki tőle;
ni hogy jó könyv legyen, sokat kel
belé írni hogy egész könyv legyen.

4. Negyed-

4. Negyedszer, Születtetvén; Az
emberi elme olyan mint a' műve-
letlen szántó föld, melyben magá-
tól sok gaz terem, munkával, irto-
gatással, forgolodással, tanerással,
oktatással, kell hozzá nyulni, hogy
excultus ember legyen Prov. 4. v. 3.

K. Mert nem pap vagyok én?

*F. Minden keresztyén ember az
ő házában, lelki pásztor, király
és Pap.*

Lelki pásztor azért

mert vagyon egy kicsiny nyája,
tudniillik a' lelke.

Király azért

hogy uralkodgyék a' maga roz in-
dulatin, és hogy szépen rendellye,
igazgassa háza népét.

Pap

nem azért hogy ökörrrel áldozzék,
hanem háladásnak áldozatát mu-
tassa Istennek. 2. hogy megöllye
az testnek gonosz kívánságait.
3. hogy oktassa háza népit.

m 3

K. Irás

K. Irás tudatlan ember vagyok?

Pfal. 19. F. Nem vagy tudatlanb az égnél, az egek hirdetik az Istennek ditső-féjét, te pedig okos lélek ből állasz.

K. Minden szamár az maga terhét viseli?

F. Ugy a' szamár, de a' keresztény ember edgyik a' másik terhét is viseli, úgy parantsolja szent Pál. Galat. 6. v. 2.

K. Szégyenlek a' tanítórendeltársalkodni?

F. Miért? lám Isten megparantsolta vala; El ne hadd a' Lévirát éltednek minden idejében. Deut. 12. 19. Lám a' Szeretsen királyné aszony komornýikja fő ember lévén nem szégyenlé szekerébe felültetni a' Philep apostalt. Act. 8. 38.

K. Lám némely ember keveset hajt az Isten tisztületire, még is elég kizdag ember?

F. Ugy vagy, de tanuld meg; nem áldás az ő rajta, ha gonoszul él véle, ha-

véle, hanem tőőrgyanánt vagyón nála. Mint a' madárnak sok eledele hintetik cleibe, de nem eledel hané étető, mellyel meg fogatik; így vagy az ember kinek sok joi van, nak s gonoszul él véle. Psal. 6. 23.

2. Mint a' vad állatnak eledelt térsnek a' verem szélire, de nem eledel hanem tőőrel mellyel meg fogatik.

3. Mint a' halaknak eledelt hán-nak elékbe, de nem eledel hanem mászlag avagy horog, mellyel meg fogatnak: Így a' javaival gonoszul élő emberek a' gonosznak idején meg fogatnak. Predik. 9. v. 14.

4. Mint a' barom hizlaltatik az mészárszékre, így a' joiival gonoszul élő ember a' veszedelemre. Jerem. 12.

K. Ellenben ismét; Némely elég Isté-felő ember, s még sints Isté áldása rajta?

F. Nints oly Isténfélő ember, kin Istennék áldása nem volna. Mit

tudcz te belé, mivel áldotta meg Isten, ha szép termettel nem, talám jó erkölcsökkel: ha kasdagfágal nem, talám maga forrával való megelégedéssel: ha deáki tudomáyal né, talám jó kézi mesterféggel ha egésféggel né, talám jó lilki ismérrettel.

K. Némely ismét ejjel nappal fáradoz, még-is szegény?

F. Szintén az annak büntetése, rabotársággal, nyughatatlanfággal verte meg Isten.

K. Némely könnyen kasdagul?

F. Istennek áldása kasdagit meg.

K. A' keresztyén ember-is sok nélkül szűkölködik?

F. Mert jól látja Isten, hogy ha volna néki, mire veremednek miatta, jobb azért hogy nints, mint hogy ha volna. Erről mondgya a' bölts: Szegényiséget se kasdagfágot ne adgy énnékem Istené, hogy meg szegényedvén, ne lopjak és gonoszul éllyek az én Istenemnek nevéve,

nevével, vagy meg kasdagodván, meg ne tagadgyalak tégedet, hanem táplály engemet hozzám illendő eledellel. *Prov. 30. v. 8.*

K. Némely házafok mely szépen élnek, még-is keserűséggel látogatya az Isten?

F. Naomi szépen él vála az ő edes férjével, de affelől meg fosztá Isten őtet férjétől, és két szép fiától, ugy hogy azt mondgya vála a' szegény Afzony; ne hijatok engemet *Naominak*, az az, gyönyörűségnek, hanem *Máranak*, az az, keserűségnek, mert keserűséggel illetett engemet a' Mindenható.

2. Másadszor. Hogy a' házafokat keserűségnek kenyerével éteti az Isten néha néha, azért tseleke-szi, hogy e' világi házafágnak gyönyörűségétől el ne vonattassék az ember, hanem jusson eszébe annak el mulása, és igyekezzenek az Angyalok társaságába, holott sem észnek, sem isznak, sem házafodnak.

K Némely ismét felesége miatt el-
visekelhetetlen infegben vagyon?

F. Mert a' gonosz aszonymak
fembelödése, oly szenvedhetetlen
mint a' háznak szünetlen tsepegé-
se. *Prov. 19.*

2. A' rékozlo aszony a' házban,
oly káros mint a' szu a' fában.

3. A' versenyes aszonyi állatt
gonoszabb a' negyed napi hideg
lelésnél, mert ennek két nap közi
vagyon, de amannak soha egy nap
szüneti nintsen.

K. Ha Isten olyan rossz feleséggel
meg nem vert volna, jól volna dolgom?

F. Bálám is csak mind a' száma-
rát veri vala, azonban maga a' fér-
fiu vala a' vétkes.

XXVIII. A' SZOLGAKROL

K. Szolga lévén, mihez tartsam
magamat?

F. Ha szolga vagy, kérdeven
1. Reg. 10. szoly, mint a' Salamon szolgai.
v. 8.

2. Mindenbe beléne szoly, mint
Péter

Péter a' Christus tanítványa. *Job. 2*

3. Reá vigyáz az alkalmatosságra
mikor szoly. *v. 22.*

4. Reá vigyáz, Az Urad mit szol,
mint Eliezer az Abrahám szolgája.

5. Urad felől távol létébenn is
bőtsületeffen szoly, mint azon Ab-
rahám szolgája. *Gen. 24.*

K. Mikor szollyon a' szolga kérdetlen is?

F. 1. Mikor nem értette jól, mit
parantsolt az Ura. Így a' tanítvá-
nyok megkérdeék Jést, hol kézi-
tsük el a' vég vatsorát?

2. Mikor látja a' szolga, hogy az
Urának nagy hasznára vagyn. Mint
az Naaman szolgáló leánya szolla
kérdetlenn is az Ura jóvára.

3. Mikor az urad vakmerőlégből né
akarja azt tselekedni, a' mi ő néki jo
vára volna, akkor is szolhacz szolga
lévén, kérdetlenn is, mint azon *2. Reg. 5. v. 30.*
v. 12. Naamannak szolgai.

4. Mikor az Urad oly dolgot
parantsol melyben nagy akadály
vagyon

vágyon, akkor-is a' szolga szolgálhat
kérderlenis. Mint Eliezer az Abra-
hám szolgája mikor küldetnék
hogy felcéléget hozna Isáknak, mő-
da a' szolga; *Medgyek Uram ha a' le-
ány én velem el né akar jőni. Gē. 24. v. 5.*

5. Mikor a' szolga az Ura előtt
gyanoban vágyon, ártatlan lévén
szabad magát menteni kérderlen-
is, mint Dávid menti vala magát a'
Saul király előtt. *1. Sam. 24. 10.*

*K. Hát az hazug szolga felől mi
mondasz?*

F. A' hazug szolga, Géházi. ha
kérdik, hol voltál? azt feleli, nem
ment a' te szolgálád sohóva? *2. Reg. 5.*

*K. Miért hogy némely jámborul szol-
gál, még fints semi kedvessége Ura előtt?*

F. Mert az Ura kedvejért hátra
hadgya az Istent is; annakokáért
az Isten-is nem hajtya hozzá az
Urának szívét.

*Job. 21. K. Mert az Uram ne nézné azt
mint szolgáltam az Isteni hanem mint
szolgáltam őtet?*

F. Mert

F. Mert az Isten szintén az által
büntet tégedet, a' ki kedviért hátra
hattad Istenedet. Az Isten a' fő ok
a' kedvesség találásra, a' te szolgálá-
tod tsak eszköz.

K. Hites szolga vagyok?

F. Hittel kötelezted magadat a'
kereszttségnek Sacramentomában
az Istennek szolgáltyára-is; de affe-
lő inkább engedcz embernek hogy
sem az Istennek.

K. Engednem kel az Uramnak?

F. A' jó dologban.

2. Másadszor. Inkább az Istennek
a' ki mind kettőtöknek birája, és
megítél jövendőben.

3. Harmadszor. Mert az Urad
tsak testeddel bir, de az Isten testes-
től lelkestől a' gehennára vethet.

4. Előbb valo a' tiz parantsolat-
ban az első tábla, hogy nem a'
második.

*K. Lám inkább meg büntetik, a' ki a'
második táblán lévő parantsolatok
ellen vét?*

F. Mert

F. Mert az emberek inkább szerek magokat, úgy mint züléiket, éleket, feleségeket, külfő jovo-
kat, hireket neveket, mellyek az
második táblán vannak, hogy nem
mint az Isten kiről szól az első táb-
la. Mint Jonás megadá a' hajó bért,
az emberek igazát; felébb áll a
Isten parantsolatya mellől. *Joh. 1.*

*K. A' Hérodész szolgálai vétkesek-
meg ölvén a' Betlehemi gyermekséket?*

F. Igen is.

*K. Hiszem az Urok parantsolta, ad-
gyon ő számot róla?*

F. A' szolgálak is számot adnak
mert inkább kel engedni Istennek
hogy nem az Uradnak.

2. A' tíz parantsolatban vagyó,
ne ily, nem szabad senkit megöl-
nőd, ha az Urad parantsollja is.
Ezaránt jól tselekedének a' Saul
szolgái, kik az Urok parantsolatya-
ra is nem ontának ártatlan vért.

*K. Az Isten csak a' szolgáltságban
szakaszi nyakamot?*

F. Ne

F. Ne mond azt; tudodé, az Iste
senkit gazda voltaért nem szeret,
igy senkit szolgálta voltaért ne utál,
mert az Istennél nintsen személy
válogatás.

2. Másadszor ha nints tutorod
é földön, vagyon egy nagy tselédes
Gazda menyégben, kinek ha igaz
szolgája léfesz, ha kedvét keresed,
azt fogja jövendőben mondani,
jól vagyon jó és hű szolgám, jer bé
a' te Uradnak örömébe.

*K. A' jó gazda a' gonosz szolgábólis
jót tehet?*

F. Nem könnyen. kiváltképpen
ha gonoszságban meg regzet. A'
fa, mely görbén nőtt fel, nehezen
egyenesíthetik meg, inkább el török.

K. Hiszem nem köthetem a' lábához?

F. A' kötél az ökröt, a' fenyték
és félelem a' gonosz szolgát, meg
kötik.

*K. ő dolga hol vész, csak hozzon
énnékem?*

F. Nem

F. Nem azt mondgya vala. To-
biás, mikor hallaná házánál a' kers-
ke rivást, hanē, talám lopott mar-
ha, nem szabad semmi lopottat meg-
cnni. Tob. 2. v. 11. 12.

K. Jo szolga volt, de el betegesült?

F. Mikor jo szolgádat bünteti az
Isten; Gazda, gondolkodgyál álla-
patodrol.

2. Mikor barmaidat Őli az Isten;
Gazda, gondolkodgyál magadrol.

3. Mikor a' mezőt jég eső el veri;
Gazda, gondollyad bűneidet.

4. Mikor a' tornyot a' menyő
meg űri; Egész város gondold az
Isten haragjának tüzésnek fel lobba-
nását bűneid miatt.

K. Hallottam olyat, A' ki miben vét-
kezik azzal büntetődik?

F. Ugy vagyon; Némely marhá-
bangyönyörködik, s azokban valo
kárvallással büntetődik; némely
prédál, s Őis el prédáltatik; némely
nek hása Istene, házával vétkezik,
s Őis

s Őis házával büntetődik a' szorulás
miatt. Az Egyiptomiak, a' vízben
vétkezének, belé hányván a' Sidok
férfi gyermekit, s Ők is azzal bűnte-
tődének, a' vízbe vetének. Exod. 14

XXIX. E' VILÁGI BIRODA-

lomrol.

K. Az Istentől vőtt külsőjok kijelē-
sik-e ki legyen Istennek kedves népe?

F. Nem mindenkor, sőt inkább
a' pogányoknak nagyobra terjett
birodalmokat látjuk kezünkkel.

K. Miért ad Isten a' pogányoknak
olyan nagy birodalmat?

F. Mert a' pogányok ollyaténok
mint az szolgák, a' kik szeretik űro-
kat tsak bérért, jutalomért, és fize-
résért; így az Isten is ki adgya kévā-
ságok és szeretetek szerint az Ő bé-
reket és jutalmokat ez életben: A'
keresztények pedig ollyaténok mē-
fiak, a' kiknek noha ez életben ke-
vessebb javok vagyon, de azért az
N mennyei

mennyei örökség a' fiaké, nem a' szolgákké vagy idegenké.

K. Ditsérheti-e Isten a' ki semmi jót nem vőtt Istentől?

F. Nem gondoltathatik soha oly ember, mert ha fel télszed hogy ember, Istentől vagyon annak élete, lehellete, mozgása és létele, mert ő általa élünk, mozgunk, és vagyunk. *Act. 17. 28.*

K. Tartozik tehát minden ember ditsérni az Istent?

F. Tartozik bizonyára minden teremtettt állat ditsérni és félni teremtetőjét.

K. Miért?

F. Elsőben, hatalmas Ur voltáért; mert ő az Ur, kinek kezei formálták az eget, a' földet, a' tengerset, és ezekben lévő minden állatok engednek ez hatalmasságnak.

2. Másadszor. Bőséges jovoltáért, mert az Isten fel hozza napot, holdat, jókora gonoszokra, ésőt ad ez földre,

ez földre, fűvet a' barmoknak eledelekre, ételt ruházatot az emberi nemnek szükségére.

K. Köz ez jókkal és gonoszokkal?

F. Köz eddig.

K. Edgy aránt ditsérik-e tehát Isten az hivek és hitetlenek?

F. Inkább az hivek, mert vannak a' hiveknek magán való privilegiomi Istentől, mellyek nem közöllek az hitetlenekkel.

K. Ki az oka, egy nép romol, másik épül?

F. Az Isten. Tudodé köz beszédben mit mondanak: Király válsztás: had vorés, Házasulás, Istenē al. *Dan. 2. 20. 21.*

K. Hát az erős vsitézek?

F. Nem okai a' győzedelemnek. *Jos. 2.* Mert ha Isten meg remiti, meg olvad a' szivek, mint a' Ráháb mondgya vala, el vész erejck, el szakad az inok és mint a' bőségs mondgya: Nē a' könnyű emberekké a' futás, nem az erőssékké a' viadal, az az, nem ő szajtok áll. *Predik. 9. v. 18.* *Hát*

K. Hát a' Tanácsok

F. Azok sem, mert a' tanács adokat meg bolonditya Isten mikor akarja, mint Achitofelnek lón dolga.

K. Hát a' sokaság sereg?

F. A' sem oka a' győzedelmnek, mert nem nehéz az Istennek sok a- vagy kevés által meg szabadítani.

1. Sam. 14. v. 6.

K. Hát a' jólo?

F. A' lo el készítették az útközetnek napjára, de az Úré a' meg tartás.

Prov. 21. v. 31.

K. No tehát nem kell hadat fogadni?

F. Vagy kell. mert az Isten úgy adgya a' győzedelmet, hogy az ezeköket is meg ne yessük, hanem fogadni kell, vitézkedni kell, az ezekökkal élnünk kell, de reménységünket és bizodalmunkat nem azokban, hanem az Istenbē kel helyhezternünk, hogy azokat meg áldgya, az Istennek escedezzünk, a' dolognak

lognak ki menetelét azon Istenre, biznunk.

K. Jobb volna, ex egész világon, mindenűt békéssé volna?

F. Nem volna. Mert el nem hin, nők hogy Isten vagyō hanem csak a' természetnek tulajdonéttanék minden.

2. Az ēber is el hiñé magát, mint az hizlalt lo hozzá rugna gazdájához.

3. A' Cananéusokar sem űzé ki mind az Isten az Izrael népe elől, hanem még hagyta közöttök, hogy lennének őstön gyanánt az ő oldalokban.

4. Negyedszer. Az Istennek hatalma sem volna olyan lázatos, de hogy az égen változás vagyon; az esztendőnek négy részeiben változás vagyon; az országokban változások léznek, tapasztalható jele az hogy az Isten szabadon uralkodik. *Daniel. 2. 20. 21.*

K. Az Izrael fiait Egyiptomból negy-

ven esztendőre érkeztek Canaán földé-
re, úgy tezik az idő alatt e' világot. is
bé járhatták volna?

F. Neis gongold azt, mint ha-
Egiptôhoz a' Canaán földé negy-
ven esztendőig járo föld volna, ,
mert az igaz, hogy annyi esztendő
el forgása alatt, e' világnak edgyik
végéről a' másikra mehetnél, ha-
nem más volt annak az oka, tudni-
illik, hogy az Isten ôket nem akarta
hamar bé vinni, hanem a' negyven
esztendőt a' pusztában el akarta vé-
lek tölteni, innét vagy on, hogy
nem szabad akaratyok szerint mē-
tek utokban, hanem hol jobbra hol
balra, hol elé hol hátra, hol két
nap, hol egy holnapig, hol eszten-
deg is nyugottak egy helyben, is-
mét úgy indultak, táborot úgy jártak
a' mint Isten vezérlette. *Numer.*
9. v. 28. 17.

K. Isten hordozza tehát a' tábor?

F. Járások, kelések, hálások, vala-
mint esik

mint esik, Istentől vagy on, sőt még
árnyékok is a' napnak hévfége ellé-
az Isten szerez. *Esa. 4. v. 5.*

2. Másadízor. Ugyan is ki adna
elégleges eledelt egy sűrű tábor-
nak, ha az Isten nem adna tsudá-
tosképpen, mint a' sído népnek a'
pusztában? Ki adna elégleges öl-
tőzetet, ha az Isten nē adna tsudá-
latosképpen, mintha sído népnek
a' pusztában? kiknek ruhájok meg
nem kopott; lábok meg nem daga-
dozott; negyven esztendőig a' puszt-
tában. *Deut. 8. v. 4.*

K. El hiszem mikor a' pogány ellen-
ség meg veretik, Istentől vagy on; de
mikor a' kereszténység vesz el, kiől
vagy on?

F. Mindenik az Istentől, meg ve-
rék a' Philisteusokat sokszor, de
meg verék az Isten népet is sokszor,
ugy annyira hogy egyizer, az Izrael
népe közül harmincz ezer vesze,
az Isten ládáját is el nyerek, az Eli

papnak két fia is ott halának. *1. Sã 4*

K. Hallottam olyat-is; A' mitől fél a' gonosz ember, szintén az esik rajta?

F. Igaz, mert Saul fél vala hogy helyetre Dávid uralkodnék, s ugy is lőn. A' sidok félnek vala, hogy eljőnek a' Rómaiak, és elrontják mind a' várost, s mind önön magokat, s ugy is lőn. *Joh. 12.*

K. Mert nehezen felelkezik el az ember édes hazájáról?

F. Ugy vagyon. Mint a' szegény Loth felesége nem tűrhette, hogy hátra ne tekintene az ő hazájára. Sodoma városára, melyben születet vala.

K. Nem érdemlett, volna tehát ollyá rettenetes büntetést, hogy ső bálványá változzék miatta?

F. Ugy, ha parantsolatya nem volt volna rola.

K. Vallyon ugyan valóságos ső oszloppá változott-e?

F. Némeltyek azt mondgyák, hogy

hogy kővé változott, olyan forma kővé mint a' soi. Némeltyek ismét, hogy valóságos ső volt, ső oszlop, sőt oly erős oszlop, hogy a' sidok azt tartják felőle, hogy annak a' ső oszlopnak egész világ végeztig fen kel állani és emlékezetre maradni.

K. Vagyon-e elsőfő minden rendek között?

F. De azt kérdgyed, minden teremtetett állatok között. Mert vagyon elsőfő az Angyalok között, az Archangyal főb a' többinél; vagyon elsőfő az őrdögök között; *Matth. 25.* A' vadak között az oroszslány; a' madarak között a' Sas; a' halak között a' Cethal. *Job. 38.*

K. Ugyde; az ember miennél fellyebb az állapathá, annál nagyobb esik?

F. Ugy vagyon, mert az orczán vagy a' szemén valo mőtsők hamarobb meg látzik, hogy né a' egyéb tagokon valo: így a' nagy rend nagyot élük tudós. *Praposi.*

Propositioni quot accidunt? Unum; Casus tantum. Quot casus? duo, Accusativus, accusari aliqua crimine; Ablativus, auferri à regimine.

K. A' szegényből lett kázdag fel-lyblát?

F. Mint a' hideg vette kigyót meg foghatod és kezedben bátor-
sággal forgathatod, de ha meg-
melegül, meg érzed mérges fulák-
ját: Igy a' szegénységnek hidegitől
fázo ember, reszket és szelid; de ha
valami bősülnének és értéknék
fényes nappal rávirrad, néki mele-
gül, és kimutatja foga fejeit.

*K. Az anyám házában is nemes em-
ber voltam én?*

F. Ne kérkedgyél azzal, mert az
Isten nem kötötte magát senki
nemességéhez.

2. Másadszor. Az Isten, alaton-
rendű embert szokott gyakrabban
választani nagy dolognak végben-
vitelére. *Amos* barom pásztor vala.
És lelki pásztorrá lön

Eliséus

Eliséus az eke mellől hivaték
hogy szét llyésnek *successora* legyē.

Jephte tatnyfi vala, tsavargo vala;
s az Istē népének lön az ellenfégről
meg szabadito hadnagya. *Judic. 11.*

Moses gyilkos vala, juhász vala;
s az Isten népének lön Egyiptom-
ból ki vezető elől jároja, Istennek
kedves embere.

3. *Harmadszor.* Minden nagy rēd-
nek a' legh első elei, ha végére me-
hetnél, szegény avagy alaton-
red volt.

K. Nem szorultam senkire?

F. Amaz ifju szol vala ugy: En
lelkem sok esztendőre el tött jóvaid
vannak, egyél, igyál, gyönyörköd-
gyél, de bolondnak mondgya ldve-
zitőnk érette, Ne szolly azért bo-
lond nyelven..

K. Hát ki nyelven szollyak?

F. Az *Abrahám* szolgájának *Elie-* *Gen 24.*
xernek nyelven; Az Isten megál- *31.*
dotta az én Uramat: *A' Jácobnak*
nyelven.

nyelvén, ki kérdettetvén, ki gyermekiek ezek? így felele, En gyermekim kiket az Isten adott a' te szolgádnak. A' Dávidnak nyelvén; A; te kezeidből vőtűk ő Uram és mind ezek tiéid.

K. Meg elége szem tehát a' magam sorsával?

F. Ha meg elége szel, boldogjabb lész az Angyaloknál, kik meg nem elégedvén sorsokkal le-hányarának az égből. Boldogjabb lész Adámnál Evánál, kik meg nem elégedvén sorsokkal ki-űzetének a' kertből. Boldogjabb lészesz a' Sidoknál, kik meg nem elégedvén sorsokkal ki tudák magokat az Iste népe között.

K. En a' magam fundusán lakom?

F. Nints annyi jussod hozzá, mint Abrahámnak a' Canaán földéhez, még-is azt mondgya vala: jövevény és idegen vagyok ezen a' földön.

K. Magam

K. Magam jóságomban lakom?

F. Csak-ugy mint a' Tiszt a' király vagy fejedelem jóságában, ha a' király vagy fejedelem akarja, ma kiveri, holnap mást állitt helyébe: Igy ma meg halhacsz, holnap az Iste más embert állatt helyébe, az is meg hal, s mást állatnak helyébe, és így edgyiteknek sem örökös jósága.

2. Másadszor. Kőszönd, ha temető hely adattatik fundusodon.

K. Mondgy arról egy szép példát?

F. Hadakozván Sándor Perfiában, találta ama' jó emlékezetű Cirusnak ki a' Sidoknak hazájokba való vissza menetelt engedetvala, koporsójára, mellyet Sándornak egy Pelleus nevű vitéze fel áfott vala, a' koporsón cz szok valának írva: *ô virum! quisquis es. &c. ô te feriu valaki vagy, és valahonnan jövendô vagy, mert bizonyos vagyok eljöveteled felől; En vagyok Cirus ki a' Perfiának a' biro-*

nak a' birodalmas szerzettem; E' kevés földet mellyel az én tetemim bé fedes-
sek; kérlek ne iraggyeljed. El olvasván
Sándor, látva ez világi birodalom-
nak változását, úgy meg szomor-
dék, hogy azt a' Pelleus nevű vi-
tézt, a' ki fel állta vala, noha sok har-
czokon véle edgyűrt forgott vala,
maga kezével meg ölé. *Quintus Curt.
de vita Alexandri.*

XXX. AZ ESZKÖZÖKKEL
valo éléőről.

K. Ha Isten gondviseléséből lesznek
mindenek, miért tehát hogy történetből
esnek némellyek?

F. Az Istenre nézve történetből
soha semmi sem esik, ha az ember
sorsot vét, azt mondgya Salamon,
az Úrtól vagy onnan is esete;
sorsot verének a' hajosok, a' sors
esék Jonásra; sorsot verének az
Apostalok, a' sors esék Mátyásra;
De mireánk nézve, mivel sok dol-
lognak

lognak okait nem tudgyuk, sok dol-
goknak váratlan kimenetelit lá-
tyuk; szerentsének és történetnek
mondgyuk. *Prov. 16. 33. Jon. 1. 7.
Act. 1. 26. Ruth. 2. 3.*

K. Mondgy ezeknél kissebb dolgot,
mely nem történetből esik?

F. A' hal, szabadoson uszkál a'
vizben, azonban a' horogra akad,
Istentől vagy on, noha mi szeren-
tsének és történetnek mondgyuk.
Matth. 17. 27.

2. A' verébfi le esik a' fészekből,
Istennek akaratyától függ, noha mi
még sem gondolgyuk. *Matth. 10. 29.*

3. A' kordéra el lött nyíl, vala-
mibe meg akad, Istentől vagy on,
noha mi szerentsének és történet-
nek mondgyuk. *1. Reg. 22. 34.*

K. Ha a' szent Lélek vezérelenge-
met, mit kel hát félnem a' bűnbe eséstől?

F. Az Istennek vezérlése nem
viszen tégedet testi bátorságra,
hanem meg kívánnyá tőled lelki
vigyázáso-

vigyázásodat: mint szintén ha ki-
lőtted a' terettségben világot tart-
ván vezérel tégedet, annál inkább
kel magadra vigyáznod, és hogy el-
ne essél, utánna menvén igyene-
sen követned.

*K. Ha az Isten igazgat mindeneket,
miért kell tehát ez x. el. amazzal élni?*

*E. Azért mert az Isten meg ké-
vannya a' te tisztettedet, hivatalodat,
melyben ő felleget nem hujába álla-
tott; Az első embert Adámot az
Isten nem a' végre teremte és hely-
hezteté a' paradicsó kertébe, hogy
csak alugyék a' fák alatt, hanem
hogy mivellye a' kertet, noha az a'
mivelés munka, fáradtság nélkül
való lőtt volna, és gyönyörűleges.
De az eset után immár, A' te or-
czádnak veritékjével egyed kenye-
redet.*

2. A' Manna az égből száll vala
alá az Izraélitáknak, de azért nékik
is munkálkodniok kellett valamit;
mert

mert minden reggel szedik vala a'
földről, nem hull vala a' izájokba.

3. A' szent Péter hálojába a' mely
Isten sok halakat rekeszte, meg
tselekedhetne volna, hogy munka
nélkül a' vizből a' hajoba szögdös-
senek a' halak; de nem tselekedte
Idvezitőnk, hanem meg kívánta
tisztit hivarallyát hogy háloval,
munkával, hajoval, evezéssel, jus-
son hozzá Péter. Luc. 5.

*K. Ha az Isten igazgat mindeneket,
miért kell tehát eszközöket szereznem?*

*E. Azért, mert a' kit Isten igaz-
gat, annak igazgatására eszkö-
ket is rendelt, az Isten adgya a' ki-
rálynak a' győzedelmet de ugy ha
harczol az ellenséggel; az Isten
táplállyá életedet de meg kíványa
munkáidat, ha meg veted azért az
eszközöket, az Istent és annak ren-
delését veted meg, az Istent kéler-
ted, és várkezel igen.*

*K. Talán az Isten sem lehet eszkö-
ök nélkül?* ○ *E. Az*

F. Az Isten magát nem kötötte az eszközökhöz, nem is él mindenkor azok által ha akar, mint Móseszt tartá az hegyen negyven ejjel és nappal étel és ital nélkül: de miután nézve rendelte Isten az eszközöket, hogy azok által és azokban az ő segítségig szemeinkkel látnok, és láthatóképpen mikik testi emberek vagyunk, az ő jóvoltát észünkben vennénk.

K. Mihez tartás ez aránt magamat?

F. Ez régulákhoz. *Elsőben*, Ahol az rendszerint való eszközök meg vannak, ne kívány ott tsuda tételt Istentől. Így mihelt az Izrael népe bé jutott a' Canaán földére, mindgyárt meg szünt a' Manna szállani az égből, azért mert rendszerint való eszközökkel is, úgy mőt szátással veréssel élhettenek és kereshetnenek magoknak eledelt.

2. *Másad/szor*. Tisztod szerint járj el dolgodban, bizzad az Urra az dolognak

dolognak és munkádnak végét és kimenetelét.

3. *Harmad/szor*. Tiltott eszközökkel ne ély, ne keres affélével magadnak előmenetelt.

4. *Negyed/szor*. Az Istent ne késérted.

K. Mikor késérttem az Istent?

F. Mikor meg veted az eszközök mellyet Isten rendelt. példának okáért; En nem élek orvosfággal mert az Isten a' nélkül is meggyógyíthat, szintén olyan, mint ha azt mondanád, En nem eszem kenyert mert az Isten a' nélkül is eltarthat. Ismét En nem megyek a' hídra, mert ez vizen a' nélkül is által megyek. Meg veted az eszközöket, és ekképpen az Istent késérted.

2. *Másad/szor*. Semmi szűklég nem advan, vakmerőlegre és vezze delemre hogy ha veted magadat, az Istent késérted. példának okáért; ha Isten akarja hogy ez harcző meg ne halljak. nem halok meg;

szintén az hogy nem tudod az Iste végezését, azért nem szabad vakmerőségre és veszedelemre szántszándékkal vetnéd magadat.

XXXI. AZ ANYASZENT.

egyházról.

K. Lehet-e ott Anya-szentegyháza Istennek a' holtak a' sok istentelen emberek találtnak?

F. De leheté inkább valahol Anya-szentegyháza Istennek, melyben gonosz hitetlen emberek né találtnának? az Anya-szentegyháznak első seregében mindgyárt, elszakadának Istentől Adám és Eva; A' Noé bárkájában vala az édes attyár meg tsufolo Chám; Az Abraham háza népe között vala, az ígértnak fiát lákot kergető Ismael; Az Isák házában vala ama' világi Esau; a' Christus és Apostolok seregében vala a' fősvény és áruló Judás; és hogy fellyeb mennyek szinén a,

rén a' szent Istennek udvarában valának a' pártú. Ő Angyalok, kik meg nem tartván az ő eredeteket, elhagyák az ő helyeket.

K. Enis az Ecclesiának tagja vagyok.

F. Lehet. Talám olyan tagja vagy, minémű tagja az ember testének a' faláb. Midőn a' több tagok fájdalmat szenvednek, a' faláb né szenved, melynek okaért igaz tagnak nem tartatik. Így az Ecclesiában valamely ember edgyező szível lélekkel, segítettéssel, nem viseli magát, Iste másnak is kárt tészén, igaz tagnak nem tartatik.

K. Enis idvezülni akarok?

F. Bálám is az igazaknak halálával akar vala meg halni, de nem akara az igazaknak életével élni. Minden ember akar idvezülni, de arra rendeltetett eszközökkel és Isteni rendelésekkel nem minden ember akar élni.

K. Mikor kezdetett az igaz vallás?

F. Az igaz vallás kezdetett mind-
gyárt a' teremtés után, a' paradi-
tsomban, az afzonyi állat magvá-
nak ígéretiben, és abban való idve-
zülendő hitben.

*K. El fogyhat e' tellyeséggel az Iste-
nek Anya-szentegy-háza?*

F. Ugy vagyon hogy az üldözé-
sek miatt néha az Istennek Anya-
szentegyháza igen meg aprosodik:
de mindazáltal meg tart az Isten
magának mindenkor választotta-
kat, a' pogányságnak és bálványo-
zoknak túli sokasága közöttis, kik
nek az ő térdek meg nem hajol az.
Báálnak, le nyomattatnak ugyan
de el nem nyomattatnak, és világ-
végezetig el nem fogynak soha, a'
pokolnak kapui nem vehetnek
azon diadalmat.

*K. Lám azt mondgyák; mikor Chri-
stus el jő az ítéletre, hitet nem fog talál.
niz földön?*

F. A' hitetleneknek sokaságára
nézve

nézve értsed azt, nem hogyan
találtatnék tellyeséggel egy hiv-
ember is, de hogy ha az hitetlenek
nek sokaságával egybe vetnéd az
hiveknek kevés számát, láttatná-
nak ezek el fogytaknak és semmi-
neklenni.

*K. Miért hadgya Isten az ő Anya-
szentegyházát kereszt alatt nyomorgani?*

F. Azért hogy Isten az ő hatal-
mát ki jelentse az Anya-szentegy-
háznak a' kereszt alatt való meg-
tartásában, és abból ki szabadításá-
ban, mert mint hogy amaz égő
tsipke bokor meg nem emészte-
ték noha ég vala; így az Istennek
Anyaszentegyháza meg nem emész-
terhetik noha kefergetterik.

2. Másadszor. Hogy a' hivek a'
kereszt alatt annál inkább vágyod-
jának a' mennyei szabadságra.

3. Harmadszor. Hogy az üldö-
zöknek gonoszságoknak méltó
bétellyék.

Exod. 5

K. Miért fogja el Isten az ő népétől néha, szent igéjének hirdetését?

*F. Mintr' a' tselédes gazda midőn meg haragszik, fogja néha a' gyertyát mind gyertya tartostól, ki viszi a' házból, és sötétben marad a' tseléd: így az nagy Isten midőn haragra ingereltetik, fogja néha szent igéjének lámpásár, ki viszi a' gyülekezetből, és így az emberek az időveltség felől tudatlanságban maradnak. *Apos. 2 v. 5.**

2. Másad/szor. Nem kötötte Isten magát egy helyhöz vagy egy nemzetiséghez.

*3. Harmad/szor. Szintén olyan dicsőféges az Isten, egy népnek elosztatásában mint másoknak öszvegyűrtetésben; úgy meg dicsőítette magát az Egyiptomiaknak elvételében, mint az Izraelitáknak megtartásokban. *Exod. 9.**

4. Negyed/szer. Mikor a' testi büntetéssel nem gondol az ember, nagyobb bün-

gyob büntetést lelki sértséget bortsát Isten reájok, annyira hogy, azt sem tudgya az ember, mit imád. *Joh. 4. v. 22.*

K. Miért enged Isten e' világon annyiféle vallást?

*F. Azért, hogy a' választottak ki seessenek és nyilván légyenek, és a' kik áharatólok meg esmértesse- nek. *1 Cor. 11. 19.**

*2. Másad/szor azért, hogy meg próbállya Isten kik szeretik őtet se' lyes szívcekből lelkekből, és kik végig meg maradandok s' kik nem. *Deut. 13. 3.**

3. Harmad/szor. Mert azt akarja Isten hogy vitézkedgyünk az Ur Jé- sus zafizloja alatt, mert senki nem koronáztatik meg hanem ha vitéz- kedik; nem vitézkedhetik pedig hanem ha léssen ellenfége. A' kik azért hivek léznek mind halálig, ama' nemes harczot meg harczol- ván, a' hitöt meg tartván, el vészik az igaz-

az igazságnak coronáját, mellyet meg ad az Úr ama' napon amaz igaz biro azoknak kik várják az Ő ditsőséges eljövetelet. *2. Tim. 4. 7.*

K. Elég-e az, ha én is hiszem azt a mit közönségesen keresztyéni hittel vallanak?

F. Hogy ha aza' te hited tudásból és a' dolognak értéséből vagy, elég az te idveffégedre; de hogy ha né értvén a' dolgot avagy magad tisztit másokra bizván, csak szerentésére hiszed azokat a' mellyeket mások közönséges keresztyéni hittel vallanak, másoknak hitek semmit sem hoz tenéked az idveffégre, mert az igaz az Őnön maga hitivel él.

K. Kévéntatik-e az, hogy szoval is vallást tudgyak tenni hitemről?

F. Kévéntatik, mert szível hiszünk az igazságra, szájjal téfszünk pedig vallást az idveffégre. *Rom. 10. v. 10.*

K. Akar ki kérdésére vagy kényszerítésére.

tésére meg kell-e hitemet vallanom?

F. A' meg ismért igazságtól nem kell ugyan soha elszakadnod, de akarki előtt személy válogatás nélkül példának okáért oly helyé életed után azért lefelkedő ember előtt, vallásodot meg mondani né tartozol, mert Idvezítőnk azt mondgya: *Ne adgyátok azt a' miszt az ebeknek hogy reátok fordulván meg ne szaggassanak titeket. Matth 7. 6.*

K. Hát ki előtt tartozom vallásomat meg nem tagadni?

F. Valamikor Magistratustól avagy azoktól kiknek arra hatalom adattatott, kérdettetől, tartozol hitedről vallásadrol térovázás nélkül igazán meg felelni, és abban álhataratosó mind halálig ha úgy hozná az idő, meg állani, mert az lenne az lstennek ditsőségére, másoknak az igazságban meg erősítésére. *2. Pet 3. v. 15.*

K. Ezt is mondgyák; mindenét adgya el.

gya el'embers kőveße a' Christust, de
hogy hogy viselnék gondot annakutánna
magamra, s házam népére?

F. Ha tenéked izemély szerint
adarnék Istenöl olyan parancso-
l t, meg kellene tselekedned, éle-
tedet Istenre bízván, hogy ő felfé-
ge más modot mutat életedre,
mint Abrahám izemély szerint
vett vala parátsolatot, fiának meg-
áldozása felől: De közönségesen
azt a' parátsolatot így értsed, ha
mikor az idő úgy hozván, a' meg-
ismért igazságért és Isteni igaz val-
láiért, minden jóvaiddal meg kel-
lenék válnod, ha hív vagy, meg kel-
lene tselekedned és az igazságot
soha él nem szakadnod:

XXXII. A' FOGADASTE-
rechöl.

K. Szabad é fogadást tenni valami-
ről az Istennek?

F. Szabad, szabados és lehető-
ges dol-

ges dolgokról, nem más végre ha-
nem Istennek ditsőségére, a' bün-
nek el távoztatására, háláado vol-
todnak meg mutatására, idvetlé-
gednek előbb mozdítására. *predik.*
3. v. 4. *Psalm* 76. v. 12.

K. Jól tselekezik é, a' ki utra indul-
ván illendő fogadást tézen Istennek?

F. Jól, mert az illendő fogadás,
serkengető eszköz és őrizőn léizé
a' háláadásra; ilyen fogadást tőn
Jácob, mondván: *Ha az Isten meg-
őriz engemet ez uton a' mellyen én most
megyek, ha ételemre való kenyeret adád
és öltözetemre való ruhát, és ha meg-
térendek békefeggel az én atyámnak há-
zához; tehát é kő mellyet ő szlop gyanán
felemeltem, Isten háza lesz en, és vala-
mit adandasz énnékem, annak tizedit
néked adom.* Gen. 28. vers. utolsók.

K. Jól tselekezik é a' ki fogadást té-
szé hogy bizonyos idig bori nem iszik?

F. Hogy ha valaki akar csak ke-
vés bor italtól gonoszságra való haj-
landóságát

landofágát érzi és tudgya, jól tsele-
fzi, ha azon bűnnek el távoztatásá-
ra a' bor italtol magát meg ójja, és
fogadással arra kötelezi bizonyos
ideig, miglen az Istennek nagyobb
kegyelmét véli. Jerem. 35. v. 6. 18.

*K. Vagyoné oly kegyelme fogadást nem
tört Istennek?*

F. Minden valaki meg keresz-
telkedett, fogadást tört Istennek a'
kereszttségben, hogy igaz hivel lesz
annak az Istennek kinek nevében
meg keresztelkedett; Es hogy hol-
ig vitelkedik annak Záfzloja alatt
a' Sátán ellen, ez világ ellen, a' testi-
nek igazatáfi ellen.

K. Meg kellé ezt a' fogadást állani?

F. Meg bizony minden ember-
nek valaki meg keresztelkedernek
és kereszténekk tartya és vallya ön-
nön magát.

*K. Exen kívül törtémé valami foga-
dást az Istennek, az mely kötelezne?*

F. Beteg lévén; mikor azt mon-
dottad,

dottad, ha Isten meg gyógyított, ezt
F. Ezt tselekezzem, fogadás ez!
Szegény lévén; mikor azt mondot-
tad, ha ilyen ember lehetnék &c.
fogadás ez.

Hadban, vagy egyéb rablágban,
nyomorúságban; mikor azt mon-
dottad, ha Isten meg szabadíts &c.
fogadás ez!

K. Csak mondottam azt, nem fogadtam?

F. Az Isten előtt afféle mondás,
fogadás; lássad azért ha az Isten e-
lőt el kötheted, az Isten meg nem
jáczottatik, azt módgya a' szét írás.

K. Hát mire nem szabad fogadást tenni?

F. Előbben, A' bűn tételre. Ez
ellen vétkezének a' fido férfiak,
kik fogadást történek vala hogy se
észnek sem isznak addig mig Pált
meg nem ölik *Act. 23. v. 12.*

2. Másadszor, Játékba vagy tré-
fáldásba sem szabad, mert nem jo
az Istennel jádczani. *Galatiab. 6. v. 7.*

3. Harmadszor. Arra sem szabad,
a' mellyel

a' mellyel nagyobb jó meggátol-
odnék, vagy csak megakadályoz-
tattnék.

XXXIII. AZ ESKÜVESRŐL.

*K. A ki gonosz fogadást tett, vagy
hamissan meg esküsz, tartozik-e bé
tellyesíteni.*

F. Nē. Mert két képpen vétkeznek,
elsőben, hamis esküvéssel; másad-
szor. annak bé tellyesítésével.

*K. Mikor tolvaj kezébe akad az em-
ber, és kételenség alatt meg esküszik a-
zoknak, tartozik-e bé tellyesíteni?*

F. Hogy ha esküvéssel oly dolog-
ra kötelezi magát, a' mely szabad
dolog, tartozik kárvallásával es-
küvé ér bé tölteni, és meg nem vál-
toztatni. *Psal. 11 v. 4.* példának oká-
ért, ha pénzt ígértél, tartozol bé
tellyesíteni, sőt ha nem volnais,
másfönnat szerétt tenni; mert jobb
pénzednek el fogyni, hogy sem-
litenednek nyét károlásban hadni;
jobb

jobb esned szegénységbe hogy sem
a' meg haragut Istennek kezébe.

*K. Hát ha oly dologra esküszik, a' mely
sörvény ellé vagyon, bé kellé tellyesíteni?*

F. Nem. Mert kétképpen vét-
keznek; példának okáért, ha arra
esküt hogy várolt fel égeffen, vagy
valakit meg öltöön &c. vétkezett
igen afféle esküvéstre botsátván.
magát: vétkeznek annalis inkább
ha annak bé tellyesítésével edgyik
bűnre más bűnt rakna:

2. Másadízor. Ha ki oly dologra
esküt, mely az Istennek ki jelentet
akarattya ellen vagyon, nem kel bé
tellyesíteni; mint Dávid is esküvé-
sét mellyel meg esküt vala Nábal-
nak halálára, bé nem tellyesére, sőt
áldornak monda Abigailt és annak
tanátsát; mellyel meg tartoztatta
vala Dávidnak kezé a' vérötástol.
Ellenben pedig, vétkezék Héro-
des az ki görömba és vétkes eskü-
vését bé tellyesíté, edgyik bűnt

1. Samuel
25.

másikkal toldván, kereszttelő Jánosnak fejét vétetvén. *Matt. 14.*

XXXIV. A' HAZUGSAGROL

K. Feltében is hazud az ember?

F. Feleréb-is. Még Abrahám is feltében a' feleségét hugának mődá. A' Sára Aszony is hazudván el tagadá hogy nem mosolyodott: A' Dávid is félrében bolondátévé magát. *1. Sam. 21.*

K. No tehát, hasznos a' hazugság néha?

F. Vétkes példáról nem kell himet varrani. Hasznos vala-é Géházinak, hazugságával szép kőntőlőket nyere, s-meg poklosula miatta? *2. Reg. 5.*

Achán, hazudván el rejté a' babyloniai kőntőlő, s-kővel verék agyon miatta. *Josue. 7.*

Ananiás, mind feleségestől hazudának, hol mi pénz fölött, s-mind ketten szörnyű halállal halának meg miatta. *Act. 5.*

K. A'

K. A' tizteféges hazugság né vétek?

F. Mondgyák; de Christus azt mondgya, minden hivolkodo szo, vétek, sőt számadásra mégyen.

K. Mikor hazugsággal jól rehetek felebaráttal, meg tselekedhetem-é?

F. Nem. Mert nem szabad semmi szin alatt vétkezned.

2. Másadszor. Mert az Isten né kőntőtte az ő segedelmet olyan rossz eszközökhöz. Nem szabad lopnod hogy abból szegényeket táplálj, né szabad hazudnod hogy felebarátodnak használj. *Rom. 3. 8.*

3. A' hazugság, a' hazugságnak attyától az őrdögötől vagyon, ne légy annak tanítványa.

XXXV. A' V A R A S L O K R O L

K. Miért intselkedik az őrdög annyira az ember után?

F. Azért, mert gyűlöli az Istent; és az Istennek való embert; mivel Iste az embert az eserből fel vette,

p 2

az őrdög.

az Őrdögöket pedig nem, immár meg engelztelhetetlen irigyléggel viseltetik az emberhez.

2. Másadszor. Mert Őrűla' gonfi lélek azon, midőn az Istennek valami munkáját el ronthatya az emberben.

3. Harmadszor. Mert telhetetlen kívánsággal vagyon, hogy az Istennek neimes teremtet állatját az embert kibén vagyon az Istennek képe és hasonlatossága, az Ő utálatos és veszett természetéhez hasonlóvá tegye és formállyá.

K. Nem hijába mondgyák, Minden jonak irigye vagyon?

F. Mihelt a' Christus születik szivedben, mindgyárt rámad Herodes ki igyekezik azt megölni.

Mihelt jó gondolat őtlik elmébe, mindgyárt rámad ellenkező, ki azt megfojtsa jó igyekezetedbē, avagy a' Sátán mást sugall, avagy a' magad gonosz indulatya másra vö-

lzon,

fzon, avagy az emberek elvernek róla; és ekképpen az ember meg bántodik jó szándékában.

K. Hallottam hogy nagy dolgokat telegekedhetik az Őrdög?

F. Ugy vagyon, ha az Istenre botosátja. Nagy dolgokat telegekezik néha maga az Őrdög, de gyakrabban inkább az Ő tagjai által kikékel kötése szövetége vagyon.

K. Kissodák azok?

F. A' varáslo, a' ki jóvendőt viáz bol, embernek körmeiből, a' mádárnak béliből.

2. A' vesztő; A' ki az embert vagy a' barmat megveszt, fismét meggyógyétya.

K. Nem hiitem eddig, hogy az embert megveszthetik?

F. Miért ne megöhetne a' Jobnak gyermeket, könnyebb megvesztetni az embert, mint megölni.

K. Mert Isten botosította az Őrdögöt Jobra?

F. Enis úgy mondom, ha az Iſtē
reá borsálya.

K. Igaz-é az, hogy az emberben,
valakhez gyűlölséget avagy ékietlen
szerelemet indethasson az őrdög?

F. Bé mēne a' Sárán a' Judás Is-
cariotesbe, és a' Christus ellen ha-
lálós gyűlölséget indeta a' gonosz
emberben; így gyakorta mais a'
házas személyekben.

K. Hallottam azt is, hogy az ember
felveszi egy helyből, s' másra viszi?

F. Még a' Christus késérteri fe-
lől is úgy értenek némellyek, hogy
a' Sárán felvőtte a' Christust, és ál-
latta a' templom tetejére. *Matth. 4.*

K. Egy állatot más állatá változtat,
haté az őrdög?

F. Nem. Mert Iſtēni hatalom az.

K. Lám Aegyptomban a' Varáslok a'
botot kigyová változtatták?

F. Ha az a' Varáslok kigyója,
valóságos kigyó volt, mint izintén
a' Mosefé, tehát az így lehetet meg,
hogya

hogy az őrdög, mint gyors lélek,
hirtelenséggel hozta valahonnate
azt a' kigyót, és úgy csalta meg az
embereket, mint ha a' bot változott
volna kigyová: De hihető inkább,
hogy csak szemfényvesztés volt,
mert a' Mose kigyója el nyelte a'
varáslok kigyóját, a' kigyó pedig a'
valóságos kigyót el nem nyeli.

K. Talám a' Mose dolga is csak afféle
szemfényvesztés volt?

F. Nem. Mert meg teczik a' töb-
bsudákból, mikor a' békákat egy-
rakásta hánták, az egész föld meg
bűzött miattok, valóságos béka
volt tehát a' Mose tsudatétele; de
a' varáslok békái csak el tűntenek,
mint afféle tündér állatok. *Exod. 8.*
vers. 7. 14.

K. Hallottam azt is, hogy megjele-
nik ember képiben?

F. Mind férfi mind asszony em-
ber, képiben, mind oktalan állat
képiben de leg gyakrabban oktalan
állat

állat képiben jelenik meg, elég példára erre a' Saul ördöge, ki megjelenék a' megholt Samuel képiben, és mais oktalán állat képiben való ördögi jelenések gyakor helyen láttatnak.

K. Láttam azt is, a' Nézőhöz elment a' káros ember, s-jo urban igazé-solta a' Néző?

F. Így lehet meg. Mivel a' Nézőnek kötése vagyon az ördöggel; hogy egymásnak engednek, egymásnak szolgálnak; ettől a' körétől és izövetlégtől viseltetvén az ördög, mivel hogy ögyors és sebes lélek mint a' villámlás, hirtelen nagy földet el járván, és az eltevedett marhat meg tudván, meg sugallya fülébe a' Nézőnek mint zimborájának, és ekképpen a' Néző gyakran igazat tud mondani.

K. Nőhijába futnak hát a' Nézőhöz?

F. Lássa, a' ki ördögtől kérd tanácsot és annak segítségéhez folya-modik.

modik. Te azt ne tselekedgyed.

K. Csuda dolgot hallottam ha igaz: a' varáslo a' farkast béidézte törvény-re a' mezőről a' faluba?

F. Ezis nem oly dolog hogy meg nem lehetne. Mert a' Sárán a' vará-loval való köteles szövetlégétől viseltetvén, enged a' varáslo kívá-ságának, bé megyen a' farkasba, és a' farkas a' benne lévő ördögtől kételenség alatt inderatván, el me-gyen a' varáslonak hívására, ékkép-pen jádzottatya az embereket a' farkas, avagy inkább az ördög az farkasban.

K. Mondgy vagy két regulát mihez tartsam ezaránt magamat?

F. Soha tsak mikisiny dolog-bann-is tiltott dologgal ne ély, ha nagy hasznod fordulna is belőle.

2. Annál inkább az ördöghöz avagyazzal zimborálokhoz ne fo-lyamodgyál, mert jóvendőben kin-nal fizet.

3. Ne vitels senkit az Őrdöggel, mert elég gondgya néki arra.

4. Féllyed az Istent, és imádkozál hogy késértetbe ne juss.

5. Akar mint igyekezzék az Őrdög, ha az Isten meg tiltya, nem mehet tsak a' disznoba-is.

Matth. 8.

XXXVI. LELKED ESMERETI
ellen tselekedésről.

*K. Lelkem esmérőinek megférése-
vel tselekedgyem é valamis?*

F. Semmit ne. Mert lelked megférésevel tselekedni, olyan mint arany horoggal horgázni, melynek el szakadását semmi fogott hal meg nem éri.

*K. Lelkem esmérőti ellen szabad é
valamis tselekednem?*

F. Noha az embernek lelke esmérőti tévlyeg gyakorra némely dolognak értéében, nem szabad mindazáltal ellene tselekedni mīd addig, mig nem az Isten igéjéből a' dolog-

dolognak szabados vagy nem szabados volta felől értelmessen meg tanéttatik; annakutánna tartozik követését el hadni, a' dologot értvén, ez szerint járni, meg átalkodoképpé magát ellenül nē vetvén.

K. De ha még is kételkedem?

F. Valamig kételkedel a' dolognak szabad vagy nem szabad volta felől, nem kell lelked esmérőti ellē tselekednek. Példának okáért, a' husnak meg étele felől mely sokakban meg regzett, nem kell ugyan megcnned kételkedő lélekkel ha imár annyéra jutottál, Romáb. 14. v. molsó. de nem kell mind ebben megmaradnod, hanem a' dolognak meg tanulására és derekasson való megértésére kell szietned halogatás nélkül, és az után életet a' szerint rendelned.

*K. Mert ha végére nem megyek ha
nem tsak a' magam utéleti szerint élek?*

F. Vétkezel igen. Mert a' tseleked-

tselekedetidnek regulája melyhez kell szabnod életedet, nem a te teczésed, sem a' te ítéleted, hanem az Isten törvénye, lelked eszmérei pedig annak alája vettetők; ha az Isten ígését meg vetvén, csak a' magad ítéleti szerint viselned életedet, sok dolgokban tévelyegvén rut hasonlásokra és balgatag értelmekre fakadnál. *Phil. 3. v. 6. 7.*

K. Mitsoda embernek drágább java az világa.

F. A' jó lelki eszméret.

K. Hát a' jó egészségre?

F. Nem ér véle.

K. Mitsoda hát az élet?

F. Isteneffen-s egészségesen élni. Mert a' bűnben élni, s betegé élni, nem élet hanem halál.

K. Miképpen tarthat ember jó lelki eszméretei?

F. Ártatlan élettel.

K. Hogy hogy élhet ártatlan életet?

F. Ha az Istennek törvényit min denkor.

denkor szeme előtt tartya, mint egy úrkört, és abból nézi mit kell tennie tselekedni, és mit távoztatni. *Psal. 119.*

2. *Másad/zor.* Ha az ember nem vágyodik mindgyárt arra, a' mit szemeivel lát, és füleivel hal, hanem meg öldöklia' testet kívánságiban.

3. *Harmad/zor.* Ha az édeslőges ígéretekéről mellyeket Isten ígér az engedelmeseknek; és a' büntetésekről mellyekkel Isten fenyegeti az engedetleneket, éjjel nappal gondolkodik.

4. *Negyed/zor.* Az utolsó ítéletnek meg gondolása is, midőn Iste meg fizet kinek kinek az ő tselekedete szerint, nem kirtsin őzi őn az ártatlan és fegyhetelē életre, mert ha az erős Isten felkél az ítéletre, mit fogsz felelni neki, azt kérdi ő az ő könyvében. *Job. 31. v. 13. 14.*

K. Ha oly igen szereti Isten az őfiát leányt, miért hagyja tehát megbevegedni?

F. Csak olyan az, mint ha azt mondanád, ha te oly igen szereted fiadat leányodot, miért vered tehát meg néha néha.

K. Ugy de! sok szenvedési vannak a' keresztyény embernek?

F. Vannak, de sok vigasztalás is vannak.

K. Melyek azok?

F. 1. Az Isten borsátya reád.

2. Azon Isten elvézi rolad. Az Ur meg sebesít és meg gyógyított, Deut. 32. 39.

3. Bűneiddel vontad magadra a' nyomorúságot, annakokáért szedgyed békével, ezt mondván; Az Urnak keze vert meg engemet.

4. Nem büntetés rajtad a' megtsilekedett bűneidért, hanem a' megoktatás

oktatás hátra maradt életed felől, mellyel Isten elvon szon tégedet e' világtól és a' bűn tételtől; mint az orvos doctor keserű orvosságot ad fokszor né az elmult nyavalyáért, hanem az emberre következhet ő nyavalyának eleit vévéséért; ezért mondgya Salamó: Az Urnak tané-
tását szerelmes fiam ne utáld meg, *Prov. 3.*
se meg ne unnyad az ő dorgálását, *11.*
fő inkább örvendez az Urnak látogatásában, mondván Dáviddal; A' te veszfűzöd és a' te botod megvigasztalnak engemet én Istenem.

5. Mert a' nyomorúság szenvedés, és az Istennek szereteti, megálhatnak edgyűtt. A' Berániai Lázár. betegsége és halála nem tört vala szakadást a' maga és a' Christus szeretete között, a' mellyet megbizonyíta mikor síra Idvezítőnk halvā Lázárnak halálát. *Joh. 11. v 35.*

6. Mert a' szenvedés kevesléért tart. Az Ur haragja egy szempillantásig
valo, de

valo, de az ōjo akarata ōökké
valo. *Psal 30. vers. 6.*

*Neha oly dolgom érkezik,
Kinn estve szívembánkodik,
De reggel mihelyen felkelek,
Azonnal vig örömet telek.*

7. Jelen vagyok sokszor a' segé-
ség, de nem látja az ember az Ite-
nek segétségét mint Hágára' vize,
hanem csak jajgat hogy meg hal
a' gyermek.

8. Mert többet s nagyobbat érdé-
lenénk, de nem a' mi bűnünk sze-
rint bánik Isten velünk, és nem fi-
zet minékünk a' mi álnokságink
szerint.

9. Mert jobb e' világon szenved-
ni, jaj pedig annak a' ki ez után fog
szenvadni, hogy ama szokot ne hal-
lja: *El vótted ugymond a' te jóvaidat
a' te életedben. Luc. 16.*

*K. Mivel vigasztalljam magamat,
ha aryamfaiszótól hagyattatom?*

F. Azzal, a' mit mond Dávid
maga fe-

maga felől; az én aryam és az én a-
nyám el hagynak engemet, de az
Ur hozzá vélsen engemet. *Psal. 27.*

K. Ha átkoznak engemet?

F. Nem minden átok foganatos.
Haa' biror ki meg bünteti a' go-
nosztévőt, átkozza a' lator ember,
nem hallatik menyországba.

K. De ha más átkoz?

F. Haa' szolga, kinek bérit meg
tartottad, átkoz, fel hat az égbe.
Jac. 5. v. 4.

2. Ha kit igaz igyében meg foj-
tanak, annak is kiáltása fel hat az
égbe. *Exod. 22. v. 23.*

3. Az ártatlan vér kiált az égbe.
Gen. 4.

4. A' kit attya, anyja, tanéroja,
meg átkoz, az is foganatos. Mikép-
pen a' Pátriárkák nak áldások foga-
natos volt, ugy a' kit meg átkoztak,
átkozot volt.

K. Ha mások háládatlanok hozzáim?

F. Te is elég háládatlan voltál
Istened.

Istenedhez, azért szened békével
mint Jösef a' fő pohárnok hálá-
datlanfágat.

K. A' háládatlanfágának hány grá-
dissi vannak?

F. Hat. Első. Midőn az ember el-
felelkezik a' véle tött jo téte-
ményről.

Második. Midőn az ember nem
felejtette ugyan el, de nem vallya
meg a' véle tött jo téteményt.

Harmadik. Midőn az ember kitsi-
nyéti. Valami keveset adott ugymond
Isten.

Negyedik. Midőn el tagadgya a
véle tött jo téteményt.

Eötödik. Midőn gonoszra magya-
rázza. De ugymond más fekütt az alate
hogy velem jól tött.

Hatodik. Midőn a' jo téteményt
gonoszal fizeti meg. Ez a' háládatlan-
fágának leg nagyobb grádusa.

K. Ha igaz igyemet törvény sérté-
ben elfordétyák?

F. Had

F. Hadgyad az Urra a' te utaidat,
s a' te igallagodat nap fényre hoz-
a. Psal. 37.

2. Idvezitőnk is hamissan vádol-
tatott, ítéltetett, nyomorgatta-
ott, ruháiból ki foiztattatott, a'
hamis tanuktól, a' fő paptól, magi-
rátus Pilátustól, virézeektől.

XXXVIII. AZ HALÁLROL

K. Miről gondolkodgyam hogy boldo-
gul készülfyek halálomhoz?

F. Boldog, az ki ez négy dolog-
ról gondolkodik.

A' halálról, ez életnek
végéről.

Az ítéltről, ez világnak
végéről.

A' pokolról, az kárhozatnak
helyéről.

A' menyországról, az idvezül-
teknek helyéről.

K. Mitsodás házban lakol?

F. Földből tsinált házban, tudni
lik, a testben q 2 K. Ház

Istenedhez, azért szenved békévé
mint Jofef a' fő pohárnok hálá-
dalanlágát.

K. A' háládatlanlágának hány grá-
dissi vannak?

F. Hat. Első. Midőn az ember el-
felelkezik a' véle tött jo téte-
ményről.

Második. Midőn az ember nem
felejtette ugyan el, de nem vally-
meg a' véle tött jo téteményt.

Harmadik. Midőn az ember kirts-
nyéti. Valami keveset adott ugymon-
Isten.

Negyedik. Midőn el tagadgya-
véle tött jo téteményt.

Eötödik. Midőn gonoszra magy-
rázza. De ugymond más fekknt az ala-
hogy velem jól tött.

Hatodik. Midőn a' jo tétemén-
gonoszzal fizeti meg. Ez a' háladat-
lágának leg nagyobb grádissa.

K. Ha igaz igjemet törvény sél-
ben elfordéyák?

F. Ha

F. Hadgyad az Urra a' te utaidat,
és a' te igazlágodat nap fényre hoz-
za. Pfal. 37.

2. Idvezitőnk is hamissan vádol-
tatott, ítéltetett, nyomorgatta-
tott, ruháiból ki foiztattatott, a'
hamis tanuktól, a' fő paptól, magi-
strátus Pilátustól, vitézekről.

XXXVIII. AZ HALÁLROL

K. Miről gondolkodgyam hogy boldo-
gul készűllyek halálomhoz?

F. Boldog, az ki ez négy dolog-
ról gondolkodik.

A' halálról, ez életnek
végéről.

Az ítéltről, ez világnak
végéről.

A' pokolról, az kárhozatnak
helyéről.

A' menyországról, az idvezül-
teknek helyéről.

K. Mitsodán házban lakol?

F. Főlabólt csinált házban, tudni
illik, a' testben q 2 K. Ház

K. Hát a' Lélek?

F. A' lélek a' mi testünkben, mint a' viz a' tőredekeny üvegben; el romol az üveg, ki foly a' viz, így a' lélek ki megye a' testből 2. Sã. 14. v. 14. *Imé Uram király olyanok vagyuk mint a' viz, mely a' földre ki öntetik és fel nem szedhetik, emberi kézzel tudniillik*

K. A' vén ember könnyen meghal?

F. Az ért alma könnyen le hull; ha igé nem rázzák is a' fáját: A' tűz midőn el fogy rola a' mivel élezgetik, magától el aluszik.

K. Hát az iffiak?

F. Az éretlen gyümöls nehezen szakad le a' fárol. Az erősségő tűz nehezen oltatik meg.

K. A' sok keسرűség miatt meg untam életemet?

2. Reg. 19. F. Meg vagyon az gyakorta, mint Illyés meg fāradván és le űlvén egy fenyő fa alatt mondgya vala: Ó Uram! elég immár az én életem, vedd el az én lelkemet, mert nem vagyok

vagyok jobb az én atyáimnál: de nē kell zugolodo szokra fakadnod.

K. Miért nem?

F. Mert a' kereszténységnek kétfoszlopi vannak; a' hit és békefēges tūrēs. A' hit neveli a' békefēges tūrēst; a' békefēges tūrēs probája a' hitnek; ha a' keresztét nē vīseled, meg holt a' hitedis phil. 1. 20.

K. Mert la némely egész életében csak az ágyban sinlik?

F. Hogy im; annak vége örök nyugalom leszen.

K. De ha tsak az, hiszem a' gonosz ember betegségének is vége leszen?

F. Nem edgyaránt. Mert a' gonosz ember egy nyomorúságból más nyomorúságra, edgyik kinbol más örök kinra megyen; de a' keresztény ember az ő betegségéből örök életre megyen. Nagy külfőmbfēg tehát!

K. Szabadé haláloamat kérnem Iszentől?

F. Boszúságból vagy fel lobbant hittelen-

hirtelenségedből, nem szabad, lát-
tarván életedet természet ellen
meg vetni; az irtol rendelt állaso-
dat el hagyni; míg nem hivattatol
immár futni; hanem bizonyos idő-
ben, ilyen ok alatt, ha ő fellégé-
nek úgy retzik, Istenre bizván éle-
tedet halálotat, szabad *Phil. 1. 23.*

*K. Vagyon-e valami haszna, ha em-
ber gyakorta meg emlékezik haláláról?*

F. Vagyon, mert nem rohan oly
vakmerőképpen a' vétekre, észé-
ben jutván életének napjainak rö-
vid volta, meg szomorodik, és ma-
gát a' bűn teteltől inkább meg oja.

*K. Ha nem örömet emlékezik ember,
haláláról?*

F. A' keresztény ember könnyen
várja a' halált, mint Isten védelének
és fátatfagos budosfának véget,
és az által ő ök életre való menésért
fiet mint a' fátat szolga a' nyugoda-
lomra; a' beteg a' gyógyulásra; a'
tengeri hajós a' tsendes partra; a'
budos, édes hazájába.

K. Ha

K. Hát a' gonosz ember?

F. Nem örömet gondolkodik a'
halálról, mint a' lopo az exécutio-
ról, nem is jó kedvel gondolkodik
az Istenről, mint azon lopo a' sèn-
tentiát ki mondo Birorol,

2. *Másadszor.* Ha pedig réá kél a'
halálra, meg adná akkor a' mit el
vont életében, inner vagyon hogy
fokaknak az ő jóvokat mutogatván
halálos ágyokban, azt mondgyák;
ne hozd ide, vidd elölőlem, ne lássam,
&c. de azt feleli a' Sátán, a' mit fe-
lelének a' sidok Judásnak; *Mit gon-
dolunk mi vele, ám te lássad.*

Mat. 27.

*K. Szabad-e valakit kénzással erőlt-
tetni, hogy vallya meg vétkét, s-hallyon
meg miatta?*

F. Nem szabad. Mert nem tar-
tozik ember hogy maga magát el-
árulja.

2. *Másadszor.* Mert soha senki az
ő tulajdon testér nem gyű ölté, azt
mondgya szent Pál, *Eph. 5. v. 29* nem
szabad

szabad tehát annak gyűlölére, a'nál inkább elárulására valakiteröltetni, kénzással.

3. Harmad/zor. A' természetbe oltotta Isten, hogy életét oltalmazza; nem szabad hát természet ellen erőltetni, még pedig kénzással.

4. Negyedszer. Mert Isten affélczközzel való vallatást sohol sem parantsolt.

K. Hát mit kell cselekedni?

F. Tanuk által győztetnék meg bizonyétsák reá, a' mint Isten parantsollya, és úgy halljon meg Valaki megöl valakit, a' tanuknak szavára ölye meg. Akar minémű bűnben vértkezzék valaki, ne álhasion egy tanu valaki ellen, hanem két vagy három tanu szája vallásán álljon meg minden dolog. *Moses, 4. könyv. 35. v. 30. 5. könyv. 19. 15.*

K. Szabad é arra erőltetni a' megsejtenéiázott embert, hogy maga magát felakassza?

F. Nem

F. Nem szabad. Mert Isten rátya a' gyilkosságot; Gilkos pedig a' ki maga magát meg öli, akar miuton, módon.

2. Másad/zor. Vétek magát meg ölni. Né szabad hát senkit a' vétekre erőltetni.

3. Harmad/zor. Nem szabad embernek maga testén kegyetlenkedni; nem szabad hát arra erőltetni.

4. A' természet ohajtya a' maga életét. Nem szabad hát a' természetet a' maga el vesztésére erőltetni.

K. Mit kell hát azok felől itélni, kik önnön magokat meg ölik, senki bántása nélkül?

F. Más képpen vagyon azoknak dolgok. Némielleyk oly nyavalyában vannak, minémű a' hagymáz-béli embernek átlapatya; elméjék meg bántodván, eszeken nem lévén, értelemnélkül, hol tűzbe, hol vízbe, hol egyéb veszedelemre futnak és úgy vesznek.

2. Né

2. Némelyeknek pedig elméjek helyén lévő, szűz szándékból, csak valami haragjokból, vagy valami félelemből, meg fujtyak magokat, állállovik magokat, felakasztyak magokat, meg metzik torkokat, vagy egyébképpen ölik meg magokat.

K Vallyon el kárhoznak e?

F Az előrendbéliék hogy mind el kárhoznának, nem mondom. Mert a' mely Isten a' nyavalyát rájuk borsátotta, azon Isten abból következően vérték halált is meg borsathatja. A' másik rendbéliék, mivel ép elmével, tellyes akaratból tselekedsznek, mint Achipofel és Judás, el kárhoznak.

K Ha Isten el rendelte halálomat, mit kell hát óvnom magamat az ellen?

F. Azért, mert nem tudod az határt, mellyet Isten vetett életednek ha meg jelentetött volna tenéked, hogy ez vagy amaz legyen az a' nap

neem

nem szükség volna tovább magadat oltalmaznod; de mivel hogy nem tudod, meg kívántatik tehát a' te tiszted; hogy magadra legyen gondod, és a' szükség nem kényszerítvén szerentsére ne vedd fejedet; ha külvőmben tselekedsz, az Istent kélerted és vérkezel igen.

K Ez képtelē dolognak látszik, némely majd egész életet gonoszban tölti el, egy kevés idővel halála előtt tér meg és mégis az ő jutalmat vészén a' mit egyéb Istenes emberek?

F Szintén így zugolódna vala a' szűz ő mivétek, kikről szól Idvezítőnk az Evangeliumban, hogy jöregvel menvén az műkára, az napnak terhet és héviégét szenvedtek, mégis egyenlő jutalmat vőttek az utófolkkal. De ebből ezt vedd eszedbe, hogy a' mennyei gazda a' nagy Isten; nem a' mi érdemünkre és munkánkra fizet mi nekünk, mint oda fellyeb a' jó tselekedetekről

mondot

mondottam, ha nem az ő kegyelmességének kazdaglága szerint, a-
vagy az te szemed nem gonosz és
hogy az Isten jó és bűféges kegyel-
mű? a' ki annyit akar adni ez utolsó-
nak mint az elsőnek; nem de nem
egy garast vártál é fáradtságod után,
az az, örök nyugodalmat? és ha el-
vőrted, mit kívánhatz egyebet?
Matth. 20.

*K. Viszá tetzik ezü; A' jo ember sok-
szor hamarébb meghal, hogy nem a' go-
nosz ember?*

F. Abel az Istennek termő föl-
dén első virág vala, hamarébb ki-
szárada hogy nem mint Cain, de az
Isten ebben jó végeket néz.

1. Előben avagy a' reá követ-
kezendő veszedelem elől ragadgya-
el, mint a' Jéroboámnak fiát, a' ki-
ben egyedül, a' több ház nép köz-
zül, talált vala kedves dolgot az
Izraelnek Ura Istene, s még is az
hala meg először. *1. Reg. 14. v. 13.*

2. Avagy

2. Avagy másoknak példájokra
és tanúságokra tseleklízi azt az isté.
Mint a' Izegény prophetát megölé
az uton az orofzlány. *1. Reg. 13. 25.*

3. Avagy azért, hogy az idején
valo halál által el kerüllyék az ő-
rök halált. *1. Cor. 11. v. 32.*

4. Avagy azért hogy e' gonosz
világ meg ne vesztegeesse őket.

Avagy egyéb okai is lehetnek,
mellyeket Isten maga bőltseségé-
ben tud, te tölled pedig s én töl-
lem el titkolt.

*K. Hát a' gonosz ember miért él né-
mellyik olyan sokáig?*

F. Várattatik a' jó Isten től, hogy
meg térjen, ha pedig ugyan nem;
tehát kéntset gyűjt ő magának ha-
ragot a' haragnak napjára. az Isten-
nek igaz itéletinek meg jelenélé-
nek napjára. *Rom. 2. 5.*

*K. Mihez tartsam kérlek ezaránt
magamat?*

F. 1. Ne forgassad az Istennek dé-
cretomat

cretomát, nem te dolgoz az ha-
nem az Istené. *Deut. 29. 29.*

2. A' mi a' te tisztod hivatalod,
járd el abban, a' dolgoznak f életed-
nek végét hadgyad az Istenre.

3. Tégy jól míg él z.

4. Készítsd mindékora magadat,
akar hamar akar későn kellesték ki
menned e' világból.

5. Ne neheztel addig élni, med-
dig Isten rendelte; ne is kívány több,
big élni mint az Isten rendelte.

XXXIX. A' TEMETESRŐL

*K. Szabadé a' holt testet egy helyből
másrúvá vinni temetésnek okáért?*

F Szabad. Az Izrael fia el viték
a' Jácob testét, Ægiptomból, hogy
eltemetnék Canan földén. Jofef is
meg parantsolá az ő atyafainak,
hogy ha ő is meghal, és az Isten,
őket ki viszi Ægiptomból, tehát a'
tsontyait is elvigyék vélek, melyet
meg is rselekedének, mikor Isten,
őket ki hozá Agyiptóbol. *Gen. 50.*

K. A'

K. A' Móses testét ki temette el?

F. Az Iste őnőn maga és seki né
udgya annak temetésiének helyét.

K. Miért temette el Isten olyan titkon?

F. Hogy a' nép bálvánt ne mel-
lyen belőle, mivel igen hajlandók
válnak a' bálványozásra.

*K. Hogy hogy temette el Isten, kitso-
da áfott sírt?*

F. Nem ástak annak sírt, hanem
az Isten parantsolt a' földnek, és
meg nyilatkozván bé vőtte a'
Móses testét.

XL. AZ EMBER LELKERŐL

*K. Soha meg nem foghatom, mitso-
dás az embernek lelke?*

F. Az Isten; az Angyal; az em-
beri lelkert; meg nem foghatja el-
mérével senki.

*K. Ugyan szép teremtetett állatya,
Istennek, az emberi lélek?*

F. Igazán mondod. Mert a' lel-
kert nem földből sem vízből terem-
té hanem lehelle Isten az emberbe.
Gen. 2. 7.

2. Má.

2. Másadszor. A' lélek olyā mint egy lsten a' testben Mert lsten után a' lélek ád a' testnek életet, és mozgást.

K. Talám nintsen egyéb lélek az emberben is mint a' baromban, lám ő is él és mozog?

F. Ha nem volna, tehát te sem volnál külömb az baromnál de mi vel hogy külömb vagy, okos vagy, értelmes vagy, az a' jele, hogy külömb lélek lakozik te benned.

2. Más az hogy, meg háborodik megtsendefedik, a' te lelked de a' baromé nem: jele az, hogy okos értelmes lélek lakik az emberben.

K. Meg hal-e a' lélek.

F. Nem.

K. Hát a' ki el kárhozik, annak lelke meg hal?

F. A' lélek meg nem hal soha, hanem mikor a' lélek el hadgya a' testet, akkor a' test meg hal, így mikor lsten

kor lste el hadgya a' lelket, és örök kénra veti, az mondatik a' lélek halálának, az az kénnyának és kárhozatának.

K. Mit gondoljak itt magam felől?

F. Ne légy olyā mint a' lo avagy őszvér, kiknek nintsen értelmek, *Psal. 31* azt mondgya Dávid.

2. Gondolkodgyál: ha a' lélek az égbe megye, a' testis jövendőbe véledgyütt lesze, ha a' lélek pokolra alá száll, a' testis jövendőben utánaérkezik.

K. Azt mondgyák, némely meg holt ember lelke haza jár?

F. Ne hidd. Mert ha idvezültra menyországba haza nem jár. *2. Sáz. 12. v. 23.* ha el kárhozott, a' pokolból szabadság nē adatik hogy széllyel kovalogjó vagy az atyafiakhoz *Luc. 16* haza jöjjön, mint a' gazdag a' pokolban kívánnya vala, de nem engedteték.

R

2. Má-

2. Másadizor. Ha pedig valaha valahol afféle dolog hallatott, a' nem egyéb volt, hanem a' tsintalá ördögnek jelenése és jádzottára.

XLI. A' FELTAMADÁSROL

K. Miképpen lesz-e vége ez világnak?

F. A' föld és minden azokban lévő alkotmányok megégnék, az egek nagy tsikorgással elmulnak, a' nap fekete lesz mint a' fekete sák és akképpé az ég el takarodik mint mikor a' papíroffat egybe hajtogatják. *Apoc. 6. v. 12.*

K. Ez e' világ semmivé lesz-e?

F. Nem, hanem el változik és meg ujul. Ujjeget és új földet fogunk látni. *2. Pet. 3. v. 12.*

K. Nem érem én azt?

F. Ki tudgya, reménte-e az a' nap. 3. Más az hogy, mindenkor inkább akar egyél akar igyál, akar járj kely a' forogjon elmédben: kellyetek fel halottak, jövetek az ülleire.

K. Nagy

K. Nagy tsuda a' feltámadás?

F. Nagy tsuda; hogy az eleven ember feltámasztotta a' holt embert, mint Ilyés és szent Péter feltámasztották a' holt embereket.

2. De nagyobb tsuda; hogy a' holt ember feltámasztotta a' holt embert. Mint az Eliféus koporfojába békének egy Moábita holt embert, ki megillértén az Eliféusnak holt tetemir, meg elevenedék a' Moábita holt ember. *2. Reg. 13. v. 21.*

3. De még annális nagyobb tsuda; hogy a' holt maga magát feltámasztotta.

Ezt senki nem tselekedhette ha nem a' ki azt mondgya, En vagyok a' feltámadás, és az é én, tudniillik a' Christus.

4. Ha ezek meg örttenek, hasonloképpé a' mi testfeink is a' földből feltámadnak.

K. Ezen test támad-e fel az iriletkor?

F. Ezen test, noha sok változás.

sokkal, mert az Apostol azt mond-
gya: ezen romlando test öltözi
fel a' romolhatatlanlágot, ezé
halando test az halhatatlálágot Job
Patriárcha azt mondgya: *Enis tudom*
hogy az én meg váltom él, és ebben a'
testben meg látom az Istent, ugyan en-
nen magam látom meg nem más, és az
é szeméi látják meg 1. Cor. 15 Job. 19. 25

2. Másad'zor. Az Istennek igazsá-
ga is azt kívánja, hogy a' mely test-
ben gyakorolta ember a' jólágot a-
zon test vegye elis a' boldogságot;
Ísmét, A' mely testben tselekedte
ember a' gonoszlágot, aző test és né-
más, mely soha nem vétkezet, visel-
lye a' büntetésnek kényyát.

K. Hogy hogy támad fel a' vízbe holt
ember teste, a' vagy a' vadaktól meg e-
mésztetett test, holott azon halakat és
vadakat ismet meg ettek más állatok
vagy emberek, és így edgyik ember teste
a' másiké vá lott?

E. Nem

E. Nem tudod az Istennek hatal-
mát. Ha ez világi ezüst vagy arany
mives el tudgya választani szépé és
egy mástól, azon egy darabból az
arannyat, földet, ezüstöt és egyéb
métallumokat; mennyivel inkább
az Iste el tudgya és el választja ed-
gyik testet a' másiktól, a' földtől,
vitztől, egyéb állatoknak testétől,
egy embernek testét a' másikétől,
ugy hogy mindeniknek az ő tagjai
helyére állattassanak éppen.

K Ha elrothad és porrá lesz a' test,
hogy hogy támad fel?

E Goromba! a' buza mag el rothad
a' földben, mindazonáltal szép
új buza nevelkedik belőle. 1. Cor.
15 36.

K A' hajszálak, és az kéznek, láb-
nak körmei fel támadnak-e a' fel tá-
madáskor?

E A' hajszálak és körmeid, mel-
lyeket most minden kárnélkül és

363 KESKENT UT MELT

testednek fogyatkozása nélkül él
vethecz, fel nem támadnak; hanem
az fel támadt új testnek új haja és
kőrmei lesznek.

K. Mitsodás fog lenni a' feltámadt
embernek teste?

F. Halhatatlan mert többé soha
meg nem hal.

2. Másadzor. oly fényesek lesz-
nek melyekre mostani izemeiddel
alég nézhetnél, miném ű a' napnak,
és csillagoknak fényessége, mely-
nek jelenségét mutatá idvezítőnk,
midőn el változtatván színét az
hegyé fénlük vala az ő ortzája mint
a' nap, és ruhái mint a' fényesség.
Matth. 17.

K. Hát az hitetlenek?

F. azoknak is testek halhatatlan
leszen, de férgek meg nem hal, és
tűzők meg nem aluszik. Márk 9. 44.

XLII.

VISZEN AZELETRE 204

XLII. AZ ITILETRŐL

K. Ki leszzen ítélő Biro?

F. A' Christus.

K. Hát az Atya?

F. Az Atya a' Christus által. Mert
az Atya nem ítél senkit, hanem a'
tellyes ítéletet adta a' Fiúnak, hogy
a' ki tiszteli az Atyát, tisztelje a'
Fiút is. Job 5. v. 22.

K. Az Angyaloknak mi dolgok lesz
az itéletkor?

F. Az Angyalok nem ítélnek
senkit, nem léteznek ők ítélő bírák,
az ő reájok nem bízatik, hanem
lesznek szolgáló lelkek, kik őízve
gyűjtik az embereket az itéletre, az
égnek edgyik részétől fogva a' má-
sik-ig. Math. 24. 31

2. Másadzor. Lesznek bizon-
sákok arról, hogy a' Christus igazán
ítél mindeneket.

3. Eorúlnék és örvendeznek a'
híveknek boldogságokon, a' mi-
képpen

képpen örültenek ez világon egy
bűnös embernek meg térésén.

Luc. 15.

K. Mi haszna hogy itélet leszen,
holott kinek kinek halálakor el válik dol-
ga, idveiségére vagy kárhozatra?

F. Aza' haszna, hogy az utolsó
ítéletkor lássák az Angyalok és az
egész emberi nemzet, az Istennek
igasságát.

2. Másadszor. Hogy az Ur Jézus
a' ki alázatoságban szenvedett ez
földön, meg jelennyek az ő dicső-
ségében, ez egész világ előtt.

3. Harmadszor. Hogy azoknak
kik ez világon méltatlanlágot szen-
vedtenek, igazságok mindenek előtt
ki tessék.

4. Hogy a' kik ez világon képmu-
tatok voltanak, meg ismértessenek
és mind ez világ előtt meg szégye-
nüllyenek.

F. Hogy a' lelek a' fel támar-
tesse

restel edgyesülvén, mennyen a' kár-
hozatra avagy boldogságra.

K. Miért hogy örökké kénlodik az el
kárhozott ember?

F. Mivel hogy ő teremtetett állat,
nem elégséges arra, hogy a' meg-
bántodott véghetetlen Isteni fel-
ségnek eleget tehesse soha, szűklé-
ges hogy az ő győrelme örökké
fen tartson.

K. Mind egyaránt való kénsszenve-
dések leszemé az el kárhozotaknak?

F. Nem. hanem kinek kinek e-
világon tört gonosz tselekedeti
szerint. Añak okáért Egy nemzet-
nek nagyobb büntetése leszen in-
kább hogy sem másnak, a' kik kö-
zött az Evágélium prædicáltatotta,
mint a' kik között nem.

2. Egy városbélieknek nagyobb
hogy sem más városbélieknek.
Matth. 11. v. 22.

3. Egy embernek is nagyobb
bünte

büntetése leszen hogy sem másik-
nak. A' mely izolga tudta az ő Urá-
nak akaratyát, és magát ahoz nem
szabta, többel büntettetik, a' ki pe-
dig né tudta, és büntetésre méltó
dolgokat tseleked tr, kevesebbé
büntettetik. *Luc. 12. v 47.*

*K. Hogy hogy kerüllyem el az itiles
napját?*

F Soha semmiképpen nem.

*K. Mit tudgyak ott felelni, hol még az
igazság nem bátor?*

F. A' te Meg váltod ki vérével
váltott meg tégedet, a' lélsz az ité-
lő biro; ne fély, mert hejába nem
hadgya az ő vérét.

2. A' te fejed, kinek te tagja vagy
a' lélszen az itélő biro; ne fély, el
nem vét tégedet mint ő testének
tagját.

3. A' te Mestered kinek engedel-
mes tanítványa voltál, a' lélszen az
itélő biro; ne fély, meg ismér tége-
det mint tanítványát.

4. Ama

4. Ama jó páztor kinek juh-
voltál, a' lélszen az itélő biro; ne
fély, jobb kléz felelő állat, és elvá-
laszta a' hitetlenektől.

5. Ama menyői vőlegény kinek
te jegyese voltál, ki szent lelkével
mint egy gyűűvel eljegyzet tége-
det, a' lélszen az itélő biro, en fély,
mert ismeret tégedet, neveden hi-
tégedet, örök életre víszé tégedet.

K. Bezzeg en berül meg bátoréiált

F. Ugy tars de! meg éliz te is ezt
tselekedgyed.

Ha váltot vagy; a' te meg váltod-
nak vérét lábad alá ne tapodgyad.

Ha tagja vagy; tisztán tarts ma-
gadat.

Ha tanítványa vagy; kövesse
Mesteredet.

Ha juh vagy; szelid légy.

Ha jegyese vagy; szeretetedet
másnak ne adgyad, se a' látánnak,
se e' világnak, se a' bálvánnak.

XLIII. AZ ÖRÖK ELETRŐI.

K. Megismerjük e egyénast az örök
él:ben?

F. Ugy itélem. Mint hogy Adám
az ő boldog állapotában az eset c-
lött meg ismeré Evát, kit soha
nem látott vala, az ő tsontyából
valonak lenni. Az Apostalok is a
Christus színe változásokor meg
ismerék Mosest és Illyést, kiket so-
ha az előtt nem láttanak vala.

K. Mivelre kezted bé feleletidet?

F. Ha miben feleletimre épültél,
adott az Ur neve, ha minek végére
nem mehettél, azt mondgyad szét-
Pallal: ő Istennek böltséfének mélyfé-
ges kazdagsága, mely igen meg tud-
baratlanok az ő titkai, és végére
mehetetlenek az ő utai! azt mon-
gyad Moseffel: Az el titkolt dolgok a-
mi Urunknál Istenünknel vannak; a ki
az el titkolt dolgok miéink és a mi fi-
aink-é, mind örökre, VEGE

164

33.

20.